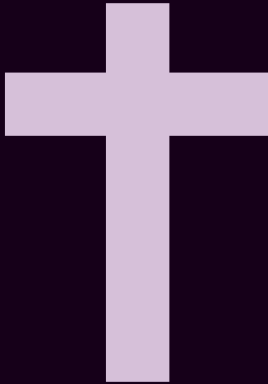

EUANGELION UNNI TA JESU-ÚBA CHRIST-KO-BA

UPATOARA LUKA-UMBA

The Gospel According to Luke in the Awabakal language of
Australia

EUANGELION UNNI TA JESU-ÚBA
CHRIST-KO-BA UPATOARA LUKA-UMBA
The Gospel According to Luke in the Awabakal
language of Australia

Public Domain

Language: Awabakalkoba (Awabakal)

2020-03-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 3 Mar 2020

d6db59b5-f660-51ee-98f5-a9b6193eac6e

Contents

Luka	1

EUANGELION UNNI TA JESU-ÚMBA CHRIST-KO-BA UPATOARA LUKA-UMBA

¹ WONTO ba kauwálo mankulla unnoa tara túgunbilliko gurránto géen kinba,

² Yanti bo gearun kin bara gúkulla, unnoa tara nakillikan kurri-kurri kabiruğ gátun mankillikan wiyellikanne koba.

³ Murrárág tia kátan yantibo, koito bağ ba tuiğ ko ġirouğ, Teopolo murrárág ta,

⁴ Ġurra-uwil koa bi tuloa, unnoa tara wiyatoara banuğ ba.

⁵ Yanti-kálai ta Herod noa kakulla, Piriwál noa kakulla Iudaia ka, kakulla noa tarai hiereu Dhakaria yitirra, Abia-umba konara: gátun nukuğ ġikoúmba yinálkun koba Aaron-umba, ġiakai bountoa yitirra Elidhabet.

⁶ Buloara bula kakulla murrárág Eloi kin, mikan ta gurraiyełléun bula Yehóa-ko noa ba wiyellikanne yarakai ma korien.

⁷ Keawaran bula wonnai korien kulla, bountoa Elidhabet gurrauwai; gátun bula ba gurroğbai kakulla.

⁸ Ġatun yakita kakulla, umulliela noa ba Eloi kin makan ta, yirruğ ka ġikouğ kin hiereu koba,

⁹ Yanti kiloa hiereu koba uman, yirruğ ka ġikoúmba ta upulliko bon porapora koiyuğ ko uwá noa ba nao koba Yehóa kai koba.

¹⁰ Ġatun yanti bo yantinto konara kúri wiyelliela warai ta yakita winelliela ba porapora.

¹¹ Ġatun paipéa noa aġelo Yehóa-umba ġikouğ kin, ġarokilliela noa túgkağkirri ka koiyuğ kón ta porapora ka.

¹² Ġatun nakulla bon noa ba Dhakaria ko, unma bon noa ba, kinta ġaiya noa ba kakulla.

¹³ Wonto ba aġelo wiya noa, Kinta kora bi kauwa, Dhakaria; kulla gurra ta wiyellikanne ġiroúmba, gátun nukuğ ko ġiroúmba ko wonnai kánun ġiroúmba, gátun wiyánun bi ġiakai yitirra Ioanne.

¹⁴ Ġatun pitál bi kánun, pitál kauwálkan kánun pórkullinun ġikouğ kinbiruğ.

¹⁵ Kauwál wal noa kánun, mikan ta Yehóa kin, gátun keawai wal noa wain pitánun, keawai tarere, gátun warakağ wal noa witellinun Marai yirriyirri kan biruğ ko, waraka biruğ tunkán ta biruğ.

16 Ġatun noa wiyánùn wal barun kauwál-kauwál wonnai Ithárael-úmba Yehóa-kin ko Eloï ta barúnba.

17 Ġatun wal noa uwánùn ġikouġ kin mikan ta kaiyu ka Marai ta Elia-uúmba, warbuġgulliko búlbúl biyuġbai tara koba wonnai kolaġ, ġatun barun kinko tuloa kako; uma-wil koa barun kúri kurrikurri Yehóa kinko.

18 Ġatun noa Dhakariako wiya bon aġelonuġ, Yakoai kan baġ ġurránùn unni? kulla baġ ġurroġbai, ġatun nukuġ emmoúmba ġurróġ géen.

19 Ġatun noa aġeloto wiya bon, Ġatoa Gabriel, ġakillin Eloï kin mikan ta; ġatun yuka tia wiyelliko ġirouġ, ġatun túġunbilliko ġali tara ko pitálmullikanne ko.

20 A! ġurrulla bi, ġóġ ko wal bi kánùn, ġatun kaiyu korien wal bi kánùn wiyelli ta, yaki-kálai tako purreaġ kako unni tara kánún ba, kulla bi ba ġurra korien wiyellikanne emmoúmba, kabo kánùn wal unni tara.

21 Ġatun bara kúri ko mittia Dhakarianuġ, ġatun kotelliela minnuġ-bulliela noa tunkéa noa nao ka.

22 Ġatun noa ba paikulléún warrai ta, kaiyu korien noa wiyelli ko barun; ġatun bara ġurra Marai noa nakulla nao ba; kulla noa wauwál-wauwál umá barun ġatun, ġarokilliela noa ġóġ ko.

23 Ġatun kirun kabulla purreaġ ġikoúmba umullikanne, waita ġaiya noa uwá kokerá ko ġikouġ ka tako.

24 Ġatun yukita purreaġ ka Elidhabet ġikoúmba nukuġ warakáġ bountoa, ġatun yuropulléún bountoa warán yellenna ka, wiyelliela bountoa,

25 Yanti noa tia Yehóako umá nakulla noa tia ba purreaġ ka, mankilliko barun ba béelmulli tin kúri tin.

26 Tarai-ta yellenna ka hek ka, Gabriel ta aġelo ta puntimai ta wiyabunbia bon Eloï kinbiruġ uwolliko, purrai kolaġ, Galilaia koba, ġiakai Nadharet,

27 Mirrál lako wiyatoara ko, kúri kako Yotheb kinko yitirra ko, wonnai taro noa Dabidúmba; ġatun mirrál ġiakai yitirra Mari.

28 Ġatun noa aġelo uwa bounnoun kin, ġatun wiyelliela, A! murraráġ umatoara bi Yehóa kátan ġirouġ katoa ba; murraráġ umatoara bi nukuġ ka.

29 Ġatun bountoa ba nakulla bon, kinta bountoa kakulla wiyellita ġikouġ kin, ġatun kotelliela bountoa minariġ unni totóġ kátan.

30 Ġatun aġeloko wiya bounnoun, Kinta kora bi, Mari: kulla bin pitálmatoara Eloïto noa.

³¹ A, ġurrallia bi, warakáġ bi kánùn, wonnai kan ġirouġ kin pika ka, ġatun yinal pórkuillinùn, ġatun bi ġiakai yitirra IETHU.

³² Ġatun wal noa kauwál kánùn, ġatun wal bon wiyánùn ġia kai Yinal ta wokka ka ko; ġatun noa Yehóako Eloito ġúnùn wa bon yellawollikanne biyuġbai koba Dabidúmba ġikoúmba:

³³ Ġatun noa wiyánùn wal yanti-katai barun Yakobúmba; ġatun ġikoúmba piriwálkanne keawai wal kánùn wirán.

³⁴ Wiya ġaiya bountoa bon aġelonuġ Mariko, Yakoai ke unni kánùn, kulla baġ kúri korien?

³⁵ Ġatun noa aġeloko wiya bounnoun, Tanan wal noa uwánùn Maraikan murraráġkan ġirouġ kinko, ġatun kaiyuko wokka tinto wutinùn wal ġirouġ, koito ba unnoa ta murraráġ pórkuillinùn ġirouġ kin; wiyánùn ġiakai yinal ta Eloi koba.

³⁶ A, ġurrallia, ġiroúmba wuġgunbai Elidhabet, warakáġ bountoa yinal ġurroġéen koba bounnoun ba; ġatun unni ta yellenna hek ta bounnoun-kai-kan wiyatoara ġurra-uwai.

³⁷ Kulla ġurakito ke noa Eloito kaiyukanto ke.

³⁸ Ġatun bountoa Mariko wiya, Kauwá yanti kámúnbilla tia wiya bi ba; ġatoa mankillikan Yehóa-úmba. Ġatun noa aġelo púntirkulléün bounnoun kinbiruġ.

³⁹ Ġatun bountoa Mari buġkulléün unti-tara purreaġ ka, ġatun uwa bountoa karakai bulkára kolaġ, kokerá ko Yuda kako;

⁴⁰ Ġatun bountoa uwa kokera ko Dhakaria-úmba kako, ġatun búġbúġ ka bounnoun Elidhabetnuġ.

⁴¹ Ġatun yakita ġaiya ġurrá bountoa ba Elidhabetto pulli Mariúmba, tulutilléün ġaiya wonnai bounnoun kin pika ka; ġatun warapál bounnoun ba Elidhabet kin Maraikanto murraráġko:

⁴² Ġatun bountoa wiyelléün pulli wokka wiyelliela, murraráġ umatoara bi nukuġ ba; ġatun murraráġ umatoara peil ġiroúmba pika koba.

⁴³ Ġatun minariġ tin tia unni, tanan uwa tunkan piriwál koba emmoúmba?

⁴⁴ Kullá baġ ba ġurrá pulli ġiroúmba ġurreúġ ka emmouġ kin, wonnai ġaiya tia tulutilléün emmouġ kin pika ka pitál ko.

⁴⁵ Ġatun murraráġ umatoara bountoa ġurrá; kulla unnoa tara kánùn umatoara, wiyatoara bounnoun kin Yehóa kinbiruġ.

⁴⁶ Ġatun Mariko bountoa wiya, “Maraito emmoúmba ko wiyan murray bon Yehóanuġ,

47 Ġatun maraito emmoúmba ko pitál umulléün Eloi kin Miroma emmoúmba.

48 Kulla noa nakulla mirrál bountoa ba umullikan ġikoúmba; A, unti biruġ yantinto tia wiyánùn murráràġ upatoara.

49 Kulla noa tia kaiyukanto unnoa tara kauwál uma; ġatun yitirrao ġikoúmba murráràġ upatoara kátan.

50 Ġatun murrái ġikoúmba barun kinba kintakan bon kátan willuġġél kúri kabiruġ tarai kúri kabiruġ.

51 Túġunbilléün noa kaiyukan turrug ġikoúmba; wupéa noa barun ġaruġ ġara yaroyaro búlbúl ban kotellikanne.

52 Upéa noa barán parrán kaiyukan yellawolligél labiruġ barúnba, ġatun wupéa noa barun mirrál wokka laġ.

53 Ġukulla noa kapirrikan ko murráràġ ta, ġatun noa barun parółkan yuka mirrál ko.

54 Umulléün noa ġikoúmba umullikan Itháraelnuġ, ġurrulli biruġ ġikouġ kinbiruġ murrái ta ġikoúmba;

55 Yanti wiya noa ba barun biyuġbai to ġearúnba, Abáramnuġ, ġatun barun wonnai tara ġikoúmba yanti katai.”

56 Ġatun Mari bountoa kakulla bounnoun katoa ġoro ka yellenna ka, ġatun willuġ ba ġaiya bountoa bounnoun ka tako kokera ko.

57 Yakita ġaiya Elidhabetúmba kakulla wonnai pórkullinùn; ġatun yinal bounnoun ba pórkulléün.

58 Ġatun ġurra bara kótita ko bounnoun bako, yanti Yehóako noa ba murráràġ umá bounnoun kin; ġatun bara pitál kakulla ġatun bountoa

59 Ġatun yakita ġaiya purreàġ ka, uwa ġaiya bara kul-labulliko wonnai ko; ġatun bara wiya bon ġiakai Dhakaria, biyuġbai tin yitirra tin

60 Ġatun tunkanto wiya bountoa, Yanoa; kulla bon wiyánùn ġiakai Ioanne.

61 Ġatun bara bounnoun wiya, Keawaran ġiroúmba kótita wiya ba ġiakai unni yitirra

62 Ġatun bara túġa umulléün bon biyuġbai ko ġikoúmba ko, wonnén noa bon yitirra wiyánùn?

63 Ġatun noa wiya upulligél ko, ġatun noa upa wiyelliela, Yitirra noa ġiakai Ioanne. Ġatun bara yantinto kota.

64 Ġatun tanoa-kál-bo kurraka buġkulléün ġikoúmba, ġatun bon ġikoúmba tállàġ balbal kakulla, ġatun noa wiya, ġatun noa wiya murrái Eloinuġ.

65 Ġatun bara kinta kakulla yantin ta untakál; ġatun unni tara wiyellikanne totóg kakulla yantin ta kalog koa bulkaroa Yuda ka.

⁶⁶ Ġatun bara yantinto unnoa tara ġurra wúnkulla barun kin búlbúl la, wiyelliela, Yakoai unni ta wonnai kánun! Ġatun máttára Yehóa-úmbe ġikouġ kin kátan.

⁶⁷ Ġatun noa Dhakaria ko biyuġbai ġikoumbe, warapal bon wupéa Marai to yirriyirri to, ġatun noa wiyelliela ġiakai, ⁶⁸ “Kámünbilla bon Yehóanuġ Eloinuġ Ithárael koba pitálliko; kulla noa uwa barun nakilliko, ġatun wirrilliko kúri ko ġikouġ kaiko.

⁶⁹ Ġatun bouġbuġġa noa nulka-nulka ġolomullikan ġearun, kokerá Dabid-úmbe ka ġikoumbe mankillikan;

⁷⁰ Yanti noa ba wiya kurraka ko propet koba ko yirriyirrikan to yantin to, purrai yantin kurrikurri kabiruġ:

⁷¹ Ġoloma-uwil koa ġearun ġearúnbe bukka tukulla biruġ, ġatun máttára biruġ barun kinbiruġ yantin tabiruġ yarakai willuġ kabiruġ,

⁷² Umulliko murrari ko wiyatoara barun kin biyuġbai ko ġearúnbe, ġatun ġurrulliko ġikoumbe wiyatoara yirriyirri ta;

⁷³ Pirral-man noa ġali wiyelliela bon Abáramnuġ biyuġbai ġearúnbe,

⁷⁴ Ġúwil koa ġearun noa, mankilliko ġearun máttára biruġ bukkakan tabiruġ ġearúnbe, ġurra-uwil koa ġéen bon kinta korien ko,

⁷⁵ Yirriyirrikan ġatun murrarágkan mikan ta ġikouġ kin, yantin ta purreáġ ka moron ġearúnbe.

⁷⁶ Ġatun ġintoa, wonnai ta, wiyánun bin yitirra propet ta wokka kako; kulla bi uwánun ġanka mikan ta Yehóa kin, upulliko yapuġ ko ġikoumbe;

⁷⁷ Ġukilliko ġurrulliko moron ko ġikouġ kaiko kúri ko, warewarekan yarakai barúnbe,

⁷⁸ Murrari tin kanwollin Eloí koba tin ġearúnbe, ġurrakan wokka kabiruġ tanan uwa ġearun kinko,

⁷⁹ Ġukilliko purreáġ barun ko yellawolli ta ba ko ġoroġorá ba ko, ġatun komirra kaba tetti koba, yutilliko tinna ko ġearúnbe ko yapuġ koa pitál koba koa.”

⁸⁰ Ġatun wonnai poaikulléun, ġatun ġuraki noa maraikan ko, kulla noa koruġ koa yakita ko purreáġ kako paipéa noa ba Ithárael kinko.

2

¹ YAKITA purreáġ ka, wiya noa Kaithariko Augútoko, upa-uwil koa barayantin kúri murrapulliko.

² Ġatun unni murrapullikanne una yakita Kurinio noa ba kobána kakulla Thuriá ka.

³ Ġatun yantin bara uwa murrapulliko barun ka tako.

4 Ġatun noa Yothep uwa wokka-laġ Ġalilaia kabiruġ, kokerá biruġ Nadharet tabiruġ, Iudaia kolaġ, kokera kolaġ Dabidúmba kolaġ, ġiakai yitirra Bethlehem; (kulla noa kokerá koba ġatun kotita koba Dabidúmba;)

5 Murrapullico bon ġatun Mari bounnoun katoa, wiya-toara nukuġ ġikoúmba, wonnai kan bountoa warakaġ.

6 Ġatun yakita kakulla, kakulla bara ba unta, purreaġ ka kátan pórkuilli koa bountoa ba wonnai.

7 Ġatun bountoa pórbuggulléun kurri-kurri yinal, ġatun bountoa muġgama bon kirikin to, ġatun bon wúnkulla takilligélla buttikaġ koba ka; kulla wal tantullan kokera takilligél.

8 Ġatun bara éipu-kál untoa kakulléun, tumimillin wirrál barun ba tokoi ta

9 Ġatun noa aġelo Yehóa-úmba tanan uwa barun kin, ġatun kullaburra Yehóa-úmba kakulla barun katoa; kinta ġaiya bara kakulla.

10 Ġatun noa aġeloko wiya barun, Kinta kora; kulla nurun baġ wiyan murraráġ totóġ kakilliko pitál ko, kakilliko yantin ko kúri ko.

11 Kulla nurúnba pórkuilléun unni purreaġ, kokerá Dabidúmba ka, Ġolomullikan ta, noa Kritht ta Piriwál ta.

12 Ġatun unni túġa kánun nurúnba; nanun boboġnuġ ġamatoara kirikin taba, kakillin ba takilligél laba

13 Ġatun tanoa kal bo paipéa konara morokokál ġikouġ katoa aġelo katoa, murraráġ wiyellin bon Eloinuġ, ġiakai,

14 Wiyabunbilla bon murraráġ Eloinuġ wokka kaba moroko kaba, ġatun kámünbilla pitál purrai tako, murraráġ umatoara barun kúri ko.

15 Ġatun kakulla ba, waita uwa bara ba, aġelo barun kinbiruġ moroko kolaġ, wiyellan bara éipu-kál taraikan-taraikan, Waita géen yakita Bethlehem kolaġ, na-uwil koa unnuġ tara kakulla ba, ġala Yehóako noa wiya géarun

16 Ġatun bara uwa kurrakai, ġatun nakulla Marinuġ, ġatun boboġ pirikilliela takilligél laba.

17 Ġatun nakulla bara ba, wiyabünbéa bara yantin ta purrai ta unnoa wiyellikanne wiyatoara barun wonnai tin.

18 Ġatun bara yantinto ġurra, kotelliela unnuġ tara, wiya barun bara éipu-kál-lo.

19 Wonto ba bountoa Mariko miromá unni tara, ġatun kota bountoa minki ka búlbúl-la bounnoun kin.

20 Ġatun bara éipu-kál willuġ ba kakulla, murraráġ wiyellin ġatun pitálmullin bon Eloinuġ ġala biruġ natoara biruġ ġurratoara biruġ bara yantita wiyatoara ba barun kai.

21 Ġatun purreaġ ét ta kakulla ba, kullintiela ko túġawitia wonnai, ġiakai bon wiya Iéthu, ġala ba wiya noa aġeloko kurrikurri noa ba pika ka kakulla kunto ka.

22 Ġatun purreaġ ka ġoloin ta killibinbin bounnoun ba, yanti Mothé-ko noa ba wiya, mankulla bara bon Hierothalem kolaġ, ġukilliko bon Yehóa kin;

23 (Yanti wupa ba wiyellikanne ta Yehóa-úmba ġiakai, Yantin kúri tara ġanka-ġanka pika kabiruġ yirri-yirri wal kánun yitirroa Yehóa koba;)

24 Ġatun ġukilliko ġutoara, ġala wupa ba wiyellikanne taba Yehóa-úmba, ġiakai, Buloara purrouġkan ġa keawai wuroġ buloara poppolameri.

25 A! ġatun kakulla noa tarai kúri Hierothalem kaba, ġiakai noa yitirra Thimeon; ġatun unnoa kúri wiyellikan tuloakan, ġatun ġurrullikan, mittillin pitál ko Ithárael-úmba ko; ġatun Marai yirri-yirri-kan kakulla ġikouġ kin.

26 Ġatun bon wiyatoara Maraito yirri-yirri-kan-to, keawai noa nanún tettibullikanne, na-uwil koa noa Krithtnuġ Yehóa-úmba.

27 Ġatun noa uwa Marai toa hieron kako: ġatun bula ba porikullaito puruma wonnai Iethu kin, umulliko bon yanti ko upatoara ko wiyellikanne tako,

28 Mankulla ġaiya bon noa ġikouġ kin turrug ka, ġatun pitálma noa bon Eloinuġ, ġatun wiyelliela,

29 “Wamünbilla bi tia Yehóa yakita pitálkan, yanti wiya bi ba:

30 Kulla baġ nakulla ġaikuġ ko ġolomullikan ġiroúmba,

31 Ġali ko kakilliko ġintoa yantin ko kúri ko mikan tako;

32 Kaibuġ kakilliko barun ethánékal ko, ġatun pitál kakilliko kúri ko Ithárael ġiroúmba ko.”

33 Ġatun bula Yotheop ġatun Mari kotelliela unnoa wiyatoara ġikouġ kai.

34 Ġatun Thimeon ta noa pitálma barun, ġatun wiyelliela Marinuġ tunkan ġikoúmba, “A! kátan noa unni wonnai kakilliko puntimulliko, ġatun bouġkulliko kauwál-kauwál barúnba Ithárael koba; ġatun túġa ko wiyéa kánun;

35 (Kauwa, yirrakko bin turánun wal marai ġiroúmba kóti,) paipi-uwil koa kotatoara búlbúl labiruġ kauwál-kauwál labiruġ.”

36 Ġatun kakulla wakál Anna, propetkun, yinálkun Panuel koba, konara koba Ather koba; bountoa ta ġurroġéen ġaġkakálin, ġatun kakulla bountoa poribai ta wunál la hepta ta, murrakin tabiruġ bountoa katalla;

37 Ġatun bountoa mabogun kukulla wunál la éty-warra yantikalai tabirug, waita uwa korien bountoa hieron kabirug, wonto ba gurrullliela Eloinug bon purreag ka gatun tokoi ta ta-korien.

38 Ġatun bountoa uwolliela tanoa-kal-bo, wiyapaiyean bon Yehóanug, gatun wiyelliela yantin barun gikoug kin barun, nakillikan gupaiyiko Hierothalem kako.

39 Ġatun upá bara ba unni tara yanti wiyatoara Yehóa koba, willugbo gaiya bara kakulla Galilaia kako, barun ka tako kóti kako Nadharet tako.

40 Ġatun wonnai poaikulléun guraki noa maraikan katan; gatun pitálmatoara bon Eloi koba.

41 Waita uwa bula gikoúmba tunkan gatun biyugbai Hierothalem kolağ yanti-katai wunál la takilligél lako kai-witoara wokka koa.

42 Ġatun noa ba wunál la dodeka ka, waita gaiya uwa bara Hierothalem kolağ wirikai ko takilli ko.

43 Ġatun kirun kakulla purreag, willugbo bara ba, wonnai Iéthu noa minka willug ka Hierothalem ka; gatun noa Yothepko gatun tunkanto gurra korien bula.

44 Wonto bara ba punta bon barun kin konara, uwa purreag ka wakál la; gatun bara bon tiwa kóti ta ka.

45 Ġatun bara na korien bon ba, willugbo gaiya bara katéakún Hierothalem kolağ tiwolliko bon.

46 Ġatun purreag ka goro kulla, nakulla gaiya bara bon murrug ka hieron ka, yellawolliela willi ka barun kin didathkaloi ka, gurrullliela barun wiyelliela barun wiyellikanne pulli.

47 Ġatun yantinto bara bon ba, gurra, kotelliela bara bon guraki gatun wiyatoara gikoúmba.

48 Ġatun nakulla bara bon ba, unma gaiya barun; gatun tunkanto gikoúmba-ko wiya bon, Nai, minariğ tin bi kakulla gearun kai? a! biyug ta uwa bali, tiwolliela bali bin, minkikan-to.

49 Ġatun noa wiya barun, Minariğ tin nura tia tiwolliela? keawai nura ba gurran-upa-uwil koa bağ pintunúmba-kan wiya noa tia ba?

50 Ġatun bara gurra korien unnoa wiyelli ta wiya noa ba barun,

51 Ġatun noa uwa barun katoa barán Nadharet tako, gatun gurrullikan noa kakulla barun kin: wonto bountoa ba tunkan to gikoúmba miromá unni tara wiyellikanne murrug ka búlbúl la bounnoun kin.

52 Ġatun noa Iéthuko poaikulléun ġuraki kakilliko, ġatun kauwál kakilliko, ġatun pitálmulliko bon Eloito ġatun kúriko.

3

1 Yakita kakulla wunál la pipátin ta piriwál koba Tiberio Kaithar koba, kobána noa Pontio Pilato Iudaia ka, ġatun tetrák noa Herod Galilaia ka, ġatun ġikoúmba kóti Pilip tetrák noa Ituréa ka, ġatun yantin tako Trakoniti ka, ġatun Luthanio tetrák noa Abiléné ka,

2 Annath ġatun Kaiapath hiereu piriwál bula kakulla, wiyellianne Eloí koba uwa Ioanne kinko bon, yinal Dhakaria koba, koruġ kaba.

3 Gatun noa uwa yantin toa purrai toa Iorádan toa, wiyelliela korimulliko kanumaiko, warekulliko yarakai;

4 Yanti wupaitoara biblion ka wiyellikanne Ethaia koba propet koba, ġiakai, Pulli wakál koba wiyelléun koruġ kaba, Yapuġ Yehóa koba murrárág umulla nura, tuloa kakillikoyapuġ ġikoúmba.

5 Yantin ta pilabai warapal upinún, ġatun yantin ta bulkára umánún puntig; ġatun warin-warin ta umánún tuloa, ġatun yapuġ yarakai wolluġbiara umánún poitoġ;

6 Gatun yantinto nanún wal ġolomullikanne Eloí koba.

7 Wiya ġaiya noa barun konara uwa bara korimulliko ġikouġ kinko, Ela béara! konara maiya kiloa nura! ġanto nurun wiya murralliko bukka tin tanan ba uwánún?

8 Koito nura ba umullia murrárág minki kabiruġ; ġatun kota yikora nura kóti ka minki ka nurun kin wiyelliko, Abáram ġearun noa ġearúnba biyuġbai; kulla baġ wiyen nurun, Eloí noa kaiyukan kátan umulliko unti tara biruġ tunúġ kabiruġ wonnai kakilliko Abáram kinko.

9 Ġatun yakita baibai wúnkulla kúlai ta wirrá ka; koito ba yantin kúlai keawai kátan murrárág kólbúntillánún wal barán, warekulliko koiyuġ kako.

10 Ġatun kúriko bon wiya, wiyelliela, Minnuġ banún ġaiya ġéen?

11 Wiya noa barun, wiyelliela, Niuwoa kót-kan bu-loarakan ġikoúmba, ġumunbilla bon keawai ko; ġatun niuwoa kuntokan ġumúnbilla bon yanti kiloa.

12 Uwá ġaiya bara telóné korimulliko, ġatun wiya bon, Piriwál, minnuġ banún ġéen?

13 Ġatun noa wiya barun, Manki yikora untoa-kál un-noabo mara wiyatoara nurúnba.

14 Ġatun bara army-kanko wiya bon wiyelliela, Minnuġ banún ġeen? ġatun noa wiya barun, Bukkamai yikora yantin kúri, ġatun wiyéa-yemmai yikora ġakoyellaikan yantin kúri; ġatun murrai kauwa nura ġaloakan ġutoarakan nurúnba.

15 Ġatun bara ba kúri kotelliela, ġatun yantinto kúriko kotelliela murrug ka ba ko, búlbúl la ba ko barun kin ba ko ġikouġ Ioannenuġ, minariġ noa Kritht ta, mirka keawaran.

16 Ioanneto noa wiya barun yantin ta, wiyelliela, Korimuliko baġ kátan nurun bato ko; wonto ba wakál kaiyukan kauwál-kau wálkan ġatoa kiloa uwánún, murraráġ korien baġ poruġbuġgulliko tuġġanuġ ko ġikoúmba ko; niuwoa ta korimanún nurun Marai to yirri-yirri ko ġatun koiyuġ ko:

17 Pituon ġikoúmba mankillin máttára ba, ġatun murkun noa umánún bünkilliġél laba ġikoúmba, ġatun noa kamánún wiet ġikoúmba tako kokerá ko; wonto ba tirri koiyuġ-banún wal noa koiyuġ ka talokulli korien ta.

18 Tarai ta yantin kauwál-kauwál wiya noa: ġatun wiyelli ta ba ko barun kúri.

19 Wonto noa ba Herodnuġ tetráknug piralma bon, noa boun noun kin Herodia kin nukuġ ka Pilip-úmba ġikoúmba kóti koba, ġatun yantin yarakai noa ba uma Herodto,

20 Yanti unni uma, wirriġbakulla bon noa Ioannenuġ jail ka.

21 Yakita barunbo karima yantin kúri, kakulla ġaiya korimulliela bon Iéthunuġ, ġatun wiyelliela, moroko ġaiya waruġkalléun,

22 Ġatun uwa barán Maraikan yirri-yirrikan murrin kiloa purrouġkan kiloa, ġikouġ kin; ġatun wakál pulli kakulla moroko tin, wiyelliela, Gintoa ta emmoúmba yinal pitálmullikanne; pitálman baġġirouġ.

23 Ġatun niuwoa bo Iéthu kakilliliela wunál la triakonta ka ġiko-úmba, puntelliela bon yinal Yothepúmba, wonto yinal Eli-úmba;.....

38 Wonto yinal Enoth-úmba, wonto yinal Thet-úmba, wonto yinal Adam-úmba, wonto yinal Eloí-úmba.

4

1 ĠATUN noa Iéthu warapákan Maraikan yirri-yirri-kan, willuġbo kakulla Iorádan tabiruġ, ġatun bon yatéa Maraito koruġ kolaġ,

2 Nupitoara bon purreaġ ka tettarekonta ka diabollo. Ġatun unta tara purreaġ ka keawai noa ta ba: ġatun ġoloin ba unta tara kakulla, kapirri ġaiya noa kakulla.

3 Ġatun noa diabollo wiya bon, Wiya, bi ba yinal Eloi koba, wiyellia unni tunuġ ka-uwil koa kunto.

4 Ġatun noa Iéthuko bon wiya, wiyelliela, Wupatoara ta, Keawai kúri kánún moron kunto kabiruġ, wonto ba Eloi koba pulli tabiruġ.

5 Ġatun noa diabollo yutéa bon waita bulkará ko, nanunbéa bon yantin piriwál koba purrai ta ba tanoa-kál-bo kurrakai.

6 Ġatun noa diabollo wiya bon, yantin kaiyu kako ġunún bag ġirouġ, ġatun pitálmulliko ġali tara ko; koito ba ġukulla tia emmouġ; ġatun bag ġutan ganúmbo pitál bag ba kátan.

7 Ġintoa ba wiyánún tia, kánún bin yantin ġirouмба.

8 Ġatun noa Iéthuko wiya bon, Kauwa bi, Thátan, willuġ ka emmouġ kin; koito ba wupatoara, Wiyánún wal bi Yehóanuġ ġirouмба Eloinuġ, ġatun ġikouġ bo ġurránún wal bi.

9 Ġatun noa bon yutéa Hierothalem kolaġ, ġatun wúnkulla bo búlwarra ka hieron ka, ġatun wiya bon, Yinalla bi ba unni Eloikoba, warekulla bi unti biruġ barán:

10 Kulla ba wupatoara ta, Wiyánún noa barun aġelo ko nakilliko ġirouġ, ġolomulliko ġirouġ;

11 Ġatun bara bin manún máttárró wokka lag, tinna koa ġirouġ pultéa-kún tunuġ ko yantin ta.

12 Ġatun Iéthuko, wiyelliela, wiya bon, Wiyatoara ta, Yanoa wal bi numa yikora bon Yehóanuġ Eloinuġ ġirouмба.

13 Ġatun noa diabollo ġoloin kakulla unni tara nupatoara, waita ġaiya noa uwa ġikouġ kinbiruġ yakita ko.

14 Ġatun noa Iéthuko willuġ ko kakulla, kaiyukan Maraikan, Galilaia kako: ġatun totóġ bon kakulla yantin ta purrai kariġ ka.

15 Ġatun noa wiyelliela thunagóġ ka barun ka ta, pitál wiyatoara bon yantinto.

16 Ġatun noa uwa Nadharet tako, kakulla noa poaikulléun unta; ġatun, yanti katai noa ba, uwa noa thunagóġ kako purreaġ ka thabbat, ġatun ġarokéa wokka laġ wiyelliko.

17 Ġatun ġukulla bon biblion ta propet koba Ethaia koba: ġatun buġbuġġa noa ba biblion, nakulla ġaiya noa ġiakai upatoara,

18 Marai ta unni Yehóa koba emmouġ kinba, kulla noa tia putia wiyelliko Euagelion barun kin mirrál la; yuka noa tia turon umulliko minkikan ko, wiyelliko barun wúntoara ko wamunbilliko, ġatun na-uwil koa bara munmin to, buruġ buġgulliko barun búntoara,

19 Wiyelliko * * * ġurrabunbilliko wunál la pitálmullikanne Yehóa koba.

20 Ġatun noa wirriġ-buġġa biblion, ġatun noaġutéa kan bon umullikan ko, ġatun yellawa barán. Ġatun bara bon pimilliela ġaikug ko, yantin thunagóg ka ba ko.

21 Ġatun noa barun tanoa bo wiya, Turin-pai-béa unni wiya upatoara nurun kin ġurréug ka unti purreáġ ka.

22 Ġatun yantinto bara ġurrullliela bon, ġatun kota bara pulli murrai kurraka kabirug ġikoug kinbirug. Gatun bara wiya, Wiya, unni ta Yothepúmba yinal?

23 Ġatun noa barun wiya, Nura ta wiyánùn tia unni wiyellikanne, Karákal, turon bi umulla ġintoa bo; ġurra géen ba umatoara Kapernaum ka, umulla bi unti yantin ta purrai ta ġiroúmba ka.

24 Ġatun noa wiya, Tuloa nurun bag wiyán, keawai propet ġurrá korien ġikoug ka ta purrai ta kóti ka

25 Wonto baġ ba nurun wiyán tuloa, kauwál-kauwál ta mabogun Ithárael kulléun purreáġ ka Elia-úmba ka, yakita wirriġbakulla moroko ta wunál ta ġoro ġatun yellenna hek ta, tara-wará kakulla yantin ta purrai kariġ ka;

26 Keawai Elianug yuka ba barun kinko, wonto ba Tbarepta kako Thidoni kako nukug kako mabogun tako.

27 Gatun kauwáhkauwálkan leprokan Ithárael ka, yaki-kálai Eliéu koba propet koba; keawaran wakál barun kinbirug turon umatoara, wonto ba noa Naaman Thuriakál.

28 Ġatun yantin bara kakulla thunagóg ka, ġurra bara unni tara, bukka kauwál kakulla

29 Ġatun bouġkulleün, ġatun yipa bon kokerá birug, ġatun bon yutéa pita kako bulkará ko kokerá ko wittitoara ko, wareka uwil koa bara bon walluġġón barán.

30 Wonto noa ba uwolliela Willi koa barun katoa, waita uwa.

31 Ġatun noa uwa barán Kapernaum kako, kokerá ko Galilaia kako, ġatun wiyelliela barun purreáġ ka thabbat ka.

32 Ġatun bara kota wiyellikanne tin ġikoúmba tin; kulla ġikoúmba pulli kaiyukan.

33 Ġatun kakulla wakál kúri thunagóg ka, ġikoug kin minki ka marai kakulla diabol koba yarakai koba, ġatun noa kaipulléün wokka,

34 Wiyelliela, Kámunbilla ġearun; minnuġ banún géen bin ġintoa Iéthu Nadharetkál? uwa bi ġearun tetti-umulli kolaġ? ġimillin banug ġintoa ta; wakál bo ta yirri-yirri-kan Eloi koba.

35 Ġatun bon Iéthuko koakulla, wiyelliela, Kaiyellia bi, ġatun paikulléa ġikouġ kinbiruġ. Ġatun bon ba wareka willi ka diabollo, paikulléun noa ġikouġ kinbiruġ, ġatun keawai bon tetti búntima ba.

36 Ġatun bara yantinto kota, ġatun wiyelliela barabobarabo, Minariġ unni wiyellikanne! kulla noa wiya kaiyu-kan-to barun diabolnuġ yarakaikan, ġatun barun paikulléun warrai tako.

37 Ġatun totóġ ġikoúmba kakulla yantin toa purrai kariġ koa.

38 Ġatun noa uwa thunagóg kabiruġ, ġatun pológkulléun Thimon kinko kokerá ko. Ġatun tunkán Thimonúmba nukuġ koba munni kakulla karinkan; ġatun bon bara wiya bounnoun kai kolaġ.

39 Ġatun noa ġarokéa bounnoun kin turrug ka, ġatun noa koakulla karin; ġatun wareka ġaiya bounnoun karinto; ġatun bountoa bouġkulléun tanoa-kál-bo, ġatun umulliela barun kaiko.

40 Ġatun punnál ba pulóg-kulliléun, yantin bara mankulla munni-munni-kan ġikouġ kinko; ġatun noa wunpilléun barun kin máttára yantin ta, ġatun turon uma barun.

41 Ġatun diabol kauwál-kauwál paikulléun kauwál-kauwal labiruġ, kaibullliela, ġintoa ta Kritht ta, yinal ta Eloikoba. Ġatun noa barun koakulla wiya korien; kulla wal bara ġimilléun bon Kritht ta noa unnoa.

42 Ġatun purreaġ ba kakulla, waita noa uwa korariġ; ġatun bara kúriko tiwa bon, ġatun uwa ġikouġ kin, ġatun mima bara bon, keawai noa waita wapa barun kinbiruġ.

43 Ġatun noa wiya barun, Wiyánún bo ta wal bag piriwálgél la Eloi koba taraikan ta kokerá; kulla wal tia ġaliko yuka.

5

1 ĠATUN yakita kakulla, warapa bon ba bara kuriko, ġurrulliko wiyellikanne Eloi koba, ġarokéa noa pitta ka waraka Gennetharet ta,

2 Ġatun nakulla buloara murrinawai kakilliela wara ka; wonto ba bara makoroban waita uwa murrinawai tabiruġ, ġatun bara umulliela pika mirkun.

3 Ġatun noa uwa wakál la murrinawai ta Thimon koba ka, ġatun wiya bon yógyóġ umullia purrai tabiruġ. Ġatun noa yellawa barán, ġatun wiyelliella barun kúri murrinawai kabiruġ.

4 Ġatun ġoloin noa ba wiya, wiya noa Thimónnuġ bon, Tuirkullia pirriko kako, ġatun wura pika nurúnba mankilliko.

5 Ġatun Thimónto, wiyelliela, wiya bon, Piriwál, uma ġéen tokoi ta yanti-katai, ġatun man korien; kulla bi wiyán wupinún wal baġ barán pika.

6 Ġatun uma bara ba unni, kokoi-kokoi bara uma makoro katai kal, ġatun pika kilpaiya.

7 Ġatun bara wokkaimulléun barúnba tarai taġa murrin-auwai taġa; wa-uwil koa barun wintamulliko. Ġatun bara uwa, ġatun warapál bara wupéa buloara murrin-auwai, pillukullliela ġaiya bara.

8 Nakulla noa ba Thimónto Peterko, puntimulléan noa Iéthu kin warómbuġ ka, wiyelliela, Ela Piriwál! yuriġ bi wolla emmouġ kinbiruġ; kulla baġ yarakairán kúri kátan.

9 Kulla noa kota, ġatun yantin bara ġikouġ katoa ba, kauwállin makorrin mankulla bara ba.

10 Ġatun yantibo bara Yakobo ġatun Ioanne, yinal ta Lebedaio koba, mankillai bula ba Thimon katoa. Ġatun Iéthako noa wiya bon Thimóunuġ, Kinta kora bi; yakita biruġ manún wal bi barun kúri.

11 Ġatun mankulla bara ba murrin-auwai barán purrai tako, wúnkulla bara yantin, wirroba bon bara.

12 Ġatun yakita kakulla, kakulla noa ba tarai ta kokerá, a! wakál kúri kauwál leprokan; nakilliela noa Iéthunuġ puntimulléun ġoarrá ko, ġatun wiya bon, wiyelliela, Piriwál, wiya, bi ba kalyukan kánún, umánún bi tia turon.

13 Ġatun noa bon wupilléun máttára ġikouġ kin, wiyelliela, Kauwá; turon bi kauwa. Ġatun tanoa-kál-bo leprota wareka ġikouġ kinbiruġ ko.

14 Ġatun noa bon wiya, wiyéakún koa noa barun kúri; wonto ba yiruġ uwa tuġunbilliko ġintoa bo hiereu kinko, ġatun ġuwa kulla bi turon umatoara, yanti to Mothé ka noa ba wiya, ġurrulliko kakilliko barun.

15 Wonta ba yantin kakulla totóġ ġikouġ yantin toa purrai toa: ġatun kauwálko naro uwa ġurrulliko, ġatun turon kakilliko barun munni-munni ġikouġ kinbiruġ ko.

16 Ġatun noa uwa koruġ kako, ġatun wiyelliela.

17 Yakita kakulla tarai ta purreaġ ka, wiyelliela noa ba, yellawa ba Parithaioi ġatun didathkaloi wiyellikanne koba, yantin tabiruġ kokerá biruġ Galilaia kabiruġ, ġatun Iudaia kabiruġ, ġatun Hierothalem kabiruġ; ġatun kaiynto Yehóa-umba kakulla turon umulliko barun.

18 A! ġatun bara kùri wakál kùri kurréa pirrikilligél la munnikan karál; ġatun numa bara bon kurrilliko kokerá kolaġ, ġatun wúnkilliko bon ġikouġ kinko mikan tako.

19 Ġatun keawai bara napa wonnén kurrilliko murrug kolaġ konara tin, uwa bara wokka laġ kokerá búlwarra ka, ġatun wupéa bon barán kulla koa willi-willi kako pirrikilligélkan Iéthu kin mikan ta.

20 Ġatun nakulla noa ba kotellikanne barúnba, wiya noa bon, Ela kùri, yarakai ġiroúmba wareka ġirouġ kinbiruġ.

21 Ġatun bara ġárammateu ġatun Parithaioi kota, wiyeliela, Ġan-ke unni wiyan ba yarakai? Ġanto kaiyu-kan-to warekulliko yarakai, wonto ba wakállo Eloito?

22 Wonto noa ba Iéthuko ġurra kotatoara barúnba, niuwoa wiya wiyeliela barun, Minariġ tin nura kotelliela búlbúl lako nurun kin ba ko.

23 Wonnén murraráġ wiyelliko, ġiroúmba ko yarakaito wareka ġirouġ kinbiruġ; ġa wiyelliko, Bouġkullia ġatun uwolliko?

24 Wonto ba ġurra-uwil koa nura kaiyukan noa yinal kùri koba purrai taba yarakai warekulliko (wiya noa munnika karál), Wiyan banuġ, bouġkullia ġatun mara ġiroúmba pirrikilligél, ġatun waita unwolla ġirouġ ka tako kokerá ko.

25 Ġatun tanoa-kál-bo bouġulléun noa barun kin mikan ta, ġatun mánkulla unnuġ ġikoúmba pirrikéa noa ba, ġatun waita uwa ġikouġ ka tako kokerá ko koti kako, pitálmullia bon Eloinuġ.

26 Ġatun yantin bara kotelliela, ġatun bara ġaiya pitálma bon Eloinuġ, ġatun kinta laġ bara kauwál, kátan wiyeliela, Nakulla ġéen minariġ konéin buġgai.

27 Ġatun yakita yukita waita uwa noa, ġatun nakulla wakál telónenuġ, ġiakai yitirra Lebi, yellawollin wúnkilligél la; ġatun noa wiya bon, Yettiwolla tia.

28 Ġatun noa wúnkulla yanti bo bouġkulléun, ġatun noa bon yettiwa.

29 Ġatun Lebiko bon noa upéa kauwál takillikanne ġikouġ ka ta koti ka kokerá: ġatun kauwál kakulla konara telónai ko ġatun tarai to yellawa barun katoa

30 Wonto ba barúnba ġárammateu ġatun Parithaioi koakillan bara barun wirrobullikan ġikoúmba, wiyeliela, Minariġ tin nura tatan ġatun pittan barun katoa telónai koa ġatun yarakai toa?

31 Ġatun noa Iéthuko wiya barun, wiyeliela, Bara ba moron tai kátan keawai bara wiyan karákál; wonto ba bara munnika kátan.

³² Uwa bag wiya korien ko murroğ taiko, wonto ba yarakai willuğ ko minki kakilliko.

³³ Ğatun wiya bon bara, Minariğ tin bara mupai kátan murrinmurrin wirrobullikan Ioanne-úmba, ğatun wiyan wiyellikanne, ğatun yantibo bara Parithaioi koba; wonto ba giroúmba ko tatan ğatun pittan?

³⁴ Ğatun noa wiya barun, Wiya, nura kaiyukan mupai umulliko barun wonnai kakillaikanne, yakita-kálai poribai ba kátan barun katoa ba?

³⁵ Wonto ba purreağ kánun wal, mánun wal bon ba poribai barun kinbiruğ, ğatun yakita ğaiya bara mupai-kakillinún purreağ ka unta tara.

³⁶ Ğatun wiya noa barun wakál parabol ğiakai: Keawai kúri ko wupillinún buğgaikál korokál la; ğa ba, yanti buğgaikál yiirbuğganún ğaiya wal, ğatun pontol buğgaikál labiruğ keawai korokál kiloa kátan.

³⁷ Ğatun keawai kúri ko wupinún buğgaikál wain pika ka korokál la; kulla buğgaikállo potopai-yanún wal pika ka, ğatun kiroabullinún, ğatun pika kánun yarakai.

³⁸ Wonto ba buğgaikál wain wunún wal buğgaikál la pika ka; ğatun buloara murraràğ kátan.

³⁹ Ğatun keawai kúri koba pittánun korokál wain keawai noa mánun buğgaikál wain, kulla noa wiyan korokál ta murraràğ.

6

¹ ĞATUN yakita thabbat ka buloara, yukita thabbat ka kurri-kurri, uwa ğaiya noa murruğ koa yeaigél loa; ğatun bara wirrobulli-kan-to ğikouğ ka to tittia wolluğ yeaí, ğatun takulla mirro-mirromá máttára barun kin.

² Ğatun taraikanto Parithaioi koba wiya barun, Minariğ tin nura uman unnoa keawaran murraràğ umulliko unti tara purreağ ka thabbat ka?

³ Ğatun noa Iéthoko wiya, wiyelliela, Wiya nura, wiya nura, wiya ba unni, Dabid-to noa ba upa, niuwoabo ba kapiirri kakilla ğatun bara ğikouğ katoa;

⁴ Uwa noa ba kokerá kai Eloí koba, ğatun mankulla takulla nulai nakillikanne, ğatun ğukulla barun ğikouğ katoa ba ko, keawaran murraràğ takilliko, wonto ba barúnba ko hiereu koba?

⁵ Ğatun noa barun wiya, Yinal ta kúri koba, piriwál noa kátan yantin ko thabbat ko.

⁶ Ğatun yakita kakulla tarai ta thabbat ta, uwa ğaiya noa thunagóg ka ğatun wiyelliela: ğatun wakál kúri unta kakulla, máttára ğikoúmba túğkağkeri tirrai kakulla.

⁷ Ġatun bara ġarammateuko ġatun Parithaioiko tumiméa bon, wiya bon noa ba turon umulla purreáġ ka thabbat ta; wiyayemma-uwil koa bara bon.

⁸ Wonto noa ba kota barúnba ġurrullliela, wiya bon noa máttáran tirraikan, Bouġkullia, ġatun ġarokilla Willi ka. Ġatun noa bouġkulléùn, ġatun ġarokéa.

⁹ Wiya ġaiya noa Iéthuko barun, Wiyánún wal bag nurun unni; wiya tuloa ta umulliko, murráráġ ġa yarakai umulliko purreáġ, ka thabbat ta? moron umulliko, ġa warekulliko?

¹⁰ Ġatun nakillliela kari-kari yantin barun, wiya bon noa, Tutullia bi máttára ġiroúmba. Ġatun upulléùn ġaiya noa, ġatun máttára ġaiya bon turon uma yanti tarai ba.

¹¹ Ġatun bara warapalkan bukkakan kakulla; ġatun murráráġ wiyellan barábo-barabo, minnuġ banún bara bon ba Iéthunuġ.

¹² Yakita unta purreáġ ka, uwa noa bulkára kolaġ wiyel-liko, yanti-katai noa tokoi ta wiyelliela bon Eloi-nuġ.

¹³ Ġatun yakita purreáġ ta, kaai ba noa barun wirrobullikan ġikoúmba; ġirimulléùn noa barun kinbiruġ dodeka niuwoa, barun wiya ġiakai yitirra apothol;

¹⁴ Thimónnuġ (wiya noa ġiakai yitirra Peternuġ), ġatun ġikoúmba kurrakóġ Andrea, ġatun Yakobo ġatun Ioanne, ġatun Pilip ġatun Bátolomai,

¹⁵ Mattaio ġatun Thoma, ġatun Yakobo Alpai-úmba, ġatun Thimon ġiakai wiya yitirra Dheloté,

¹⁶ Ġatun Iudath kurrakóġ ta Yakobo-úmba, ġatun Iudath Ithákariot, ninwoa ġakoiyayé noa.

¹⁷ Ġatun noa uwa barán barun katoa, ġatun ġarawan tako ġarokéa noa, ġatun konaró wirrobullikan ġikoúmba, ġatun kauwál konara kúri Iudaiakál, ġatun Hierothalemkál, ġatun korowátari Turokál ġatun Thidonikál, uwa bara ġurrulliko bon, ġatun turon umulliko barun ba munni;

¹⁸ Ġatun bara wonkálman yarakai to marai to: ġatun barun umá turon.

¹⁹ Ġatun yantinto konaró numulla bon bara; kulla murráráġ paibéa ġikouġ kinbiruġ, ġatun noa turon umá yantin barun.

²⁰ Ġatun noa wokkalan nakulla ġaikug ko ġikoúmba wirrobullikan, ġatun wiya, Murráráġ umatoara mirrálko; kulla nurun ba piriwálgél la Eloi koba.

²¹ Murráráġ umatoara nura kapiirrikan yakita: kulla nura warapan wal kakilliko. Murráráġ umatoara nura túnkillin yakita, kulla nura kintellinún wal.

22 Murrárág umatoara nura, yarakai umánùn gaiya nurun kùri ko, gátun warekanùn nurun, gátun yarakai wiyánùn nurun, gátun warekanùn yitirra nurúnba yanti yarakai ba, gíkoug kin birug yinal kùri koba kabirug.

23 Pitál nura kauwa gátun úntellia unta purreág ka; kulla nurúnba gúkillikanne kauwál kátan moroko kaba; yanti umá bara biyugbai tako barun ka to barun propetnug.

24 Yapal nura porólkan kátan! kulla nura mankulla ta pitál nurúnba.

25 Yapál nura warakan! kulla nura kapirrikánùn. Yapal nura kintellan yakita! kulla nura girellinun gátun túnkillinùn.

26 Yapal nura, murrárág wiyánùn ba yantinto kuriko nurun! yantibo barúnba biyugbai ta ko barun gákyoye propetnug.

27 Giakai bağ wiyánun gurrullikan, Pitálumulla barun yarakai willug nurúnba; murrárág umulla barun yarakai nurúnba uman,

28 Murrárág barun wiyella koatan nurúnba; gátun wiyella bon Eloinug wiyella barun yarakai nurúnba uman.

29 Gátun bunnùn ba wakál gan kulló tarai to, tarai gúkillia; gátun niuwoa manùn wurabil giroúmba, wiya yikora wiwi manki yikora unni doan.

30 Guwa barun yantin ko wiyellinùn ba giroug kin; gátun niuwoa ba mankulla tullokán giroúmba wiya yikora kari bon.

31 Gátun unnoa la kotan nura la murrárág umulliko barun kùri nurun, umulla nura yantibo ta barun.

32 Kulla nura pitálman barun pitálman nurun, minariğko-ke unnoa? kulla bara yarakai-kan-to yantibo uman.

33 Gátun murrárág nura umánùn ba barun gali murrárág nurun uman, minariğko-ke unnoa? kulla bara yarakai-kan-to yantibo uman.

34 Gátun mumbinùn nura ba barun kotan nura willugbo upilliko barun, minariğko-ke unnoa? kulla bara yarakai willug mumbillan barun willugbo upilliko yantibo.

35 Wonto ba nura pitálumulla barun yarakai willug nurúnba; gátun murrárág umulla, gátun mumbilla kotan keawai willugbo upulliko; gátun gutoara kauwál kánùn nurúnba, gátun nura wonnai kánùn wokka koba; kulla noa murrárág uman barun wiyapaiye korien gátun barun yarakai.

36 Kauwa nura minkikan, yantibo Biyugbai nurúnba minki kátan.

37 Kota yikora yarakai, g̃atun keawai nurun kotánùn yarakai: p̃irralmai yikora nura, g̃atun keawai nurun p̃irralmanún: warekilla nura, g̃atun nurúnba warekánùn.

38 Ġuwa, g̃atun g̃unún wal nurun; warapál, upulla barán, g̃atun tolomulla kaumulliko, g̃atun kiroabullin barán, g̃unún wal k̃uri nurun g̃ielkağ ka nurun kin. Kulla yantibo upitoara nura upullin, upéa kánùn nurun.

39 Ġatun noa wiya barun wakál parabol; wiya, mun-minto yutinún tarai munmin? wiya, wal bula-buloarabo warakullinún barán kirun tako?

40 Wirrobullikan ta keawaran noa kauwál korien g̃ikouğ kin piriwál la; wonto ba tuloa kátan, kánùn noa yanti piriwál ba g̃ikouğ ba.

41 Ġatun minariğ tin bi natan moriğ g̃irouğ ka ta ba g̃aikouğ kaba kurrikóğ kaba, wonto ba na korien bi tulkirri g̃aikouğ kaba g̃irouğ kinba kóti kaba?

42 Ġa, yakoai bi wiyan bon kurrikóğ g̃irouğ ba, Biggai, yakoai tia poruğbuğgabunbilla moriğ g̃irouğ kinba g̃aikouğ kaba, keawai bi ba nakillin tulkirri g̃irouğ kaba? g̃intoa g̃akoiyaye! buruğbuğ g̃ala kurri-kurri tulkirri g̃aikouğ kaba g̃irouğ kinba kóti kaba, g̃atun nanún g̃aiya bi murraràğ umulliko moriğ g̃aikouğ kaba kurrikóğ kaba g̃irouğ ka ta ba.

43 Kulla ba k̃ulai murraràğ ta kátan, keawai yeai yarakai upin; g̃a keawai k̃ulai yarakai ta kátan, yeai murraràğ upin.

44 Wonto ba yantin k̃ulai g̃imilliko kóti tin yeai tin; kulla bara k̃uri mán korien kokuğ tulkirri-tulkirri tin, g̃a titi korien bara botru maro tin.

45 Murraràğko noa k̃uriko wupillin noa murraràğ wunkil-ligél labiruğ minki kabiruğ búlbúl labiruğ g̃ikouğ kinbiruğ; g̃atun noa yarakai wupullin noa yarakai wunkilligel labiruğ yarakai ta biruğ minki kabiruğ búlbúl labiruğ g̃ikouğ kinbiruğ; kulla g̃ikoumba ko kurraka ko wiyan kauwál labiruğ ko búlbúl labiruğ ko.

46 Ġatun minariğ tin nura tia wiyan, Piriwál, Piriwál, g̃atun uwa korien nura unnoa tara wiyan nurun bağ ba.

47 Ġan tia ba uwánùn emmouğ kin, g̃atun g̃urran wiyellita emmoumba, g̃atun g̃aloa uman, túgunbinún bağ nurun g̃an kiloa noa:

48 Niuwoa ba wakál yanti k̃uri kiloa, wittia noa kokera g̃atun pinnia p̃irriko, g̃atun wupéa tuğga tunuğ ka; g̃atun poaikulléün ba tunta-tunta, waiumbul murrá koribibi kokeroa, g̃atun g̃eawai tolomá pa; kulla wal wittia tunuğ ka.

49 Wonto ba g̃urran g̃atun uma korien, k̃uri kiloa noa wittia kokera tuğga korien purrai ta: waiumbul murrá

koribibi gali, gáton warakulléun tanoa-kál-bo; kauwála unnoa warakullin kokerá koba.

7

¹ WIYA noa ba góloin gíkoúmba wiyellikanne, mikan ta yantin ta kúri ka, uwá noa Kapernaun kako.

² Gáton tarai koba kapátin koba umullikan munni kakilliela mulugkilliliela tetti, pitál umatoara noa gíkoúmba.

³ Gáton, gurrá noa ba Iéthunug, wiyabunbéa noa barun garokál Hebáraioi koba, wiyelliela bon uwa-uwil koa noa pirbuğgulliko gíkoúmba ko, umullikan ko.

⁴ Gáton uwá bara ba Iéthu kin, wiya gaiya bon bara tanoa-kálbo wiyelliela, Murraráğ noa uma-uwil koa noa bon yanti:

⁵ Kulla noa pitálman gearúnba kúri, gáton noa wittia gearun thunagóg.

⁶ Uwa gaiya noa Iéthu barun katoa. Gáton kalog korien ta noa ba kakulla kokerá kolağ, yuka noa barun kapátinto kóti ta gikouğ kin wiyelliela bon, Piriwál, yanoa bi; kulla bag keawaran murraráğ korien uwa-uwil koa bi emmouğ kin kokerá:

⁷ Yaki tin bağ kota murraráğ korien bag uwolliko girouğ kinko; wonto ba wiyella wakál wiyellikanne, gáton emmoúmba umullikan pirkullinún wal.

⁸ Kulla bağ ba kaiyukan wiyelliko, emmouğ kinba bara kakillin army-kan; gáton bağ wiya wakál, Yuriğ, gáton waita gaiya noa uwa; gáton tarai, Kaaí, gáton noa uwa tanan; gáton emmoúmba umullikan, Umulla unni, gáton umá gaiya noa.

⁹ Iéthuko noa ba gurrá unni tara, kotelliela noa gikouğ, gáton warrakulléun noa, wiya gaiya noa barun wirroba bon ba, Wiyan bağ nurun, keawaran bağ na pa yanti gurrullikanne kauwál, keawai yanti Ithárael la kátan.

¹⁰ Gatun bara yukatoara, willuğbo uwolliela kokerá kolağ, nakulla bon umullikan munni biruğ pirbuğgatoara.

¹¹ Gatun yakita purreáğ ka yukita, uwa noa kokeroa,giakai yitirra Nain; gáton kauwál uwa gíkoúmba wirrobullikan gáton taraikan kúri gikouğ katoa.

¹² Gáton uwa noa ba papai puloğkulligél la kokerá kolağ, ga, tetti kulwon kurrilliela kúri warai kolağ, wakál bo ta yinal tunkán koba bounnoun ba, gáton maboğun bountoa, gáton kauwál-kauwál kúri kokerá biruğ uwa bounnoun katoa.

13 Ġatun nakulla bounnoun noa ba Piriwállo, ġurriira bounnoun noa kakulla, ġatun wiya ġaiya noa bounnoun, Túġki yikora.

14 Ġatun uwa ġaiya noa, numa kurrilligél; ġatun bara kurriá bon ba ġakéa korun. Ġatun noa wiya, Wuġġurra, wiyan banuġ, Bouġkullia.

15 Ġatun niuwoa tetti kabiruġ yellawa, ġatun tanoa-kál-bo wiya. Ġatun willuġbo bon noa ġukulla bounnoun kin ġikoúmba ka tunkán ta.

16 Ġatun bara kakulla kinta yantin; ġatun bara bon pitálman Eloinuġ, wiyelliela, Kauwál propet ta paipéa ġearun kin, ġatun noa Eloito nakulla ġikoúmba kúri.

17 Ġatun unni totóġ ġikoúmba kakulla yantin to Iudaia koa, ġatun yantin toa purrai kariġ koa.

18 Ġatun Ioanne-úmba-ko wirrobullikanto wiya bon unni tara.

19 Ġatun noa Ioanneto wiya bulun wirrobullikan ġikoúmba, yuka bulun Iéthu kinko, wiyelliko, ġintoa ta uwánún? ġa, na-téa kánún ġéen taraikan?

20 Uwa bara ba kúri ġikouġ kinko wiya bara, Ioanneto korimullikanto ġearun yuká ġirouġ kinko, wiyelliko, ġintoa ta uwánún? ġa, na-téa kánún taraikan?

21 Ġatun tanoa-kál-bo hora ka pirbuġġa noa kauwál-kauwál munni-munni, ġatun marai yarakaikan; ġatun kauwál-kauwál munmin umá noa barun nakilliko.

22 Wiya ġaiya noa barun Iéthu, wiyelliela, Waita lag nura, ġatun wiyella bon Ióannenuġ unni tara nakulla nura ba ġatun ġurra; munmin-tabiruġ-ko natan, wiirwiir-biruġ-ko uwan, wamun-wamun-tabiruġ turon kakulla, woġkál-labiruġ ġurran, tetti-kabiruġ bouġkulléun, barun mirrál ko wiyan ta Euáġelion.

23 Ġatun pitál-umatoara yantinto niuwara korien kánún emmouġ kin.

24 Ġatun waita ka ba bara ba puntimai Ioanne-úmba, wiya ġaiya noa barun kúri Ióannenuġ bon, Minariġ tin nura koruġ kolaġ nakilliko? koġka toloman wibbi ko?

25 Minariġ ko nura uwa koruġ kolaġ nakilliko? wakál upulléun kúri poitoġ korikin to? A! bara upulléun konéin to ġatun bara murràràġ kátan takilliko, yellawa bara piriwálgél la.

26 Minariġ ko nura uwa koruġ kolaġ nakilliko? wakál propet Kauwa, wiyan nurun baġ kauwállan noa ba propet kiloa.

27 Ġali noa wiyatoara upa unni, A! yukan baġ puntimai emmoúmba ġirouġ kin mikan ta, umánun wal noa yapuġ ġirouġ.

28 Kulla baġ wiyan nurun, Keawai propet kauwál kátan yanti Ioanne noa ba korimullikan porkullitoara nukuġ labiruġ: niuwoa waréa ta kátan piriwálgél la Eloi koba ka, kauwál noa kátan ninwoa kiloa.

29 Ġatun yantinto kúriko ġurra bon, ġatun bara telónai, pitálma bon Eloi-nuġ, korimatoara kátan bara Ioanne kaibiruġ karimulli biruġ.

30 Wonto ba bara Parithaioi ġatun bara nomikoi ġurramaiga wiyellikanne Eloi koba barun kin, keawai korimatoara korien Ioanne kai.

31 Ġatun noa Piriwállo wiya, Yakoai kiloa bara kúri untikál willuġġél? ġatun minariġ kiloa bara?

32 Bara yanti wonnai kiloa yellawollin ġukilligél la, ġatun kaipullin taraikan, ġatun wiyellin, Tirkima ġéen nurun, ġatun keawai nura úntelli korien; minki ġéen kakulla nurun, ġatun keawai nura tuġkilli korien.

33 Kulla noa Ioanne korimullikan uwa, keawai kunto ta pa, ġa wain keawai pitta pa; ġatun nura wiyan, diabol noa ġikouġ katoa ba.

34 Yinal ta kúri koba uwa takilliko ġatun pittelliko, ġatun nura wiyan, A! mataye kúri unni, ġatun wain pittaye, kóti ta telónai koba ġatun yarakai willuġ koba!

35 Wonto ba yautinto wonnaito ġuraki koba ko piralman bon ġuraki.

36 Ġatun wakállo Parithaioi koba ko wiya bon ta-uwil koa noa ġikouġ katoa. Ġatun uwa noa kokerá Parithaio koba, ġatun yellawa noa barán takilliko.

37 Ġatun, a! ġapal wakál yarakaikun bountoa ġurrá bountoa ba Téthunuġ bon yellawai takilli taba kokerá Parithaio koba ka, mankulla bountoa wúnkilligél alabathro putillikanne,

38 Ġatun ġarokéa bountoa tinna ka bulka ka ġikoung kin, túġkillin, ġatun bountoa puntia bounnoun ka to ġurrun to tinna ġikouúmba, ġatun pirripa bounnoun ka to kittuġ ko wolluġ koba ko bounnoun ka to, ġatun búġbúġka bon tinna ġikouúmba, ġatun putia bon putilligél lo.

39 Yakita nakulla noa ba unni ġali Parithaio, wiya bon ba, wiyelléun ġaiya noa ninwoabo minki ka, wiyelliela, Unni kúri propet ba noa ġurra pa noa wonta-kan-to ka ġapallo numa bon; kulla bountoa yaraikan.

40 Ġatun Iéthuko noa wiyayelléun, wiyelliela bon, Thimón, wiya-uwil koa banuġ. Ġatun noa wiya, Piriwál, wiyellia.

41 Tarai ta kakulla ġukillikan wakál buloara mumbitoara ġikoúmba; wakálo noa mumbilléun pentakothioi denari, ġatun tarai ta pentékonta mumbilléun.

42 Ġatun keawai bula ġupaiye pa ba yarug ka bon, wareká gaiya noa bulun ba. Wonta kin bulun kinbiruġ pitálmanùn kauwál bon!

43 Thimónto noa wiya, wiyelliella, Mirka ġikouġ wareka noa ba kauwál. Ġatun noa wiya bon, Kota bi tuloa.

44 Ġatun noa warrakulléun ġapal ko, ġatun wiya Thimónnuġ Natan bi unni ġapal? uwa baġ kokerá ko ġirouġ ka ta ko, keawai bi tia ġupa bato tinna ko; wonto bountoa ba puntia tia tinna bounnoun ka to ġurrun to, ġatun watia bounnoun ka to wolluġ kabiruġ ko kittuġ ko.

45 Keawai bi tia buġbuġ ka pa: wonto ba unni ġapal, buġbuġ-kulliela tia tinna yakita biruġ uwa baġ ba.

46 Keawai bi puti pa emmoúmba wolluġ kipai to, wonto ba unni ġapal putia emmoúmba tinna kipai to.

47 Ġiakai tin banuġ wiyan, Yarakai umatoara bounnoun ba kauwál ta warekatoara bounnoun ba; kulla bounnoun pitál-ma kauwál: kulla barúnba warekatoara waréa, pitál-ma bara warea.

48 Ġatun noa bounnoun wiya, Wareká umatoara ġiroúmba yarakai.

49 Ġatun bara yellawan ġikouġ kinba takilli taba, bara bo wiyatan minki ka, ġan-ke unni warekan noa yarakai.

50 Ġatun noa bounnoun wiya, ġurrulli ta biruġ ġiroúmba moron bi kátan; yuruġ bi pitál kakilliko.

8

¹ ĠATUN yakita yukita uwa noa yantin toa purrai toa kokerá, wiyelliela ġatun túġunbilliela totóġ pitálmullikanne bathileia koba Eloi koba: ġatun bara dodeka ta ġikouġ katoa ba.

² Ġatun bara nukuġ taraikan, turon umatoara marai yarakai tabiruġ ġatun munní kabiruġ, Mari yitirra ġiakai Magdalakálin, bounnoun kinbiruġ paipéa diabol hepta ta,

³ Ġatun Ioanna porikunbai Kutha-úmba, Herod-úmba umullikan, ġatun Thuhanna, ġatun taraikan kauwál, gala bara ġukulla bon untakál tullokan ba biruġ barun kai.

4 Ġatun uwittillin bara ba kùri kauwàl-kauwàl, ġatun uwa ġikouġ kinko, yantin tabiruġ kokerá biruġ, wiya noa unni parabol:

5 Upillikan noa uwa yeai ko upulliko ġikoúmba ko; ġatun upullieia noa ba, winta porkulléùn kaiyinkon ta yapuġ ka; ġatun waita-wa barán, ġatun tibbinto takulla moroko tinto.

6 Ġatun winta porkulléùn tunuġ ka; ġatun poaikulléùn ba wokka lag tetti ġaiya kakulla, koito ba bato korien ta.

7 Ġatun winta porkulléùn tulkirri-tulkirrá; ġatun poaikulléùn tulkirri-tulkirri matti, ġatun murrugkama.

8 Ġatun tarai ta pórkuulléùn purrai murrárag purrai ta, ġatun poaikulléuùn wokka lag, ġatun yeai kurria hekaton ta. Ġatun noa ba wiya unni tara, kaaipulléùn ġaiya noa, Niuwoa ba ġurréuġ kan kátan ġurrulliko ġurrunbunbilla bon.

9 Ġatun wirrobulli-kan-to ġikoúmba ko wiya bon, wiyellieia, Minariġ ke unni parabol?

10 Ġatun noa wiya, ġatan ġurrulliko nurun pirriral bathileia koba Eloí-úmba; wonto barun tarai ta parabol la; natan bara keawai bara na pa, ġatun ġurran bara keawai bara ġimilli pa.

11 Ġiakai ta unni parabol: Yeai ta wiyellikanne ta Eloí koba.

12 Bara kaiyinkon taba yapuġ kaba ġurrullikan bara; uwa ġaiya noa diabol, ġatun mankulla wiyellikanne barun ba minki kabiruġ búlbúl labiruġ, ġurréa-kún koa bara ġatun moron koa bara katéa-kún.

13 Bara tunuġ kaba ġurra bara ba wiyellikanne pitálkan to; ġatun unni tara wirra korien kátan, kota bara waréa ba, ġatun yakita numullikanne ta waraka ġaiya bara.

14 Ġatun unnoa tara pórkuulléùn tulkirri-tulkirrá, bara ba ġurra, waita uwa ġaiya, ġatun murrugkanna umullikannéto ġatun porollo ġatun pirunto moron koba, ġatun yeai kurri korien murrárag kakilliko.

15 Wonto ba unnoa murrárag kaba purrai taba, bara ba ġurra wiyellikanne, tuloakan ġatun murráragkan búlbúlkán, tuman bara, ġatun yeai kurrin murroi to.

16 Keawai kúriko wirroġbanùn kalbuġ, wutinùn ġaiya tenti ko, ġa wutinùn bara ka pinkilligélla; wonto ba wupinùn kaibuġġél la, na-uwil koa bara uwollita ba ko kaibuġ.

17 Kulla yantin ta ġetti biruġ ġurranùn wal kakilliko; ġatun yantin ta yuropatoara biruġ ġurranùn wal kakilliko, ġatun paipinùn wal.

18 Yakoai nura gurrulla; kulla gikouğ kinba gunùn wal gikouğ kin; gätun keawai noa ka korien, mantillinùn wal bon gikouğ kinbiruğ unnoa ta paipitoara gikouğ kinba.

19 Gätun tunkán gikouğ kinko gätun bara kóti ta gikoúmba uwa, gätun keawai bara wa pa gikouğ kinko konarrin, kulla kauwál waitawollan.

20 Wintako bon wiya giakai, Garokillin bara warrai taba gikoúmba tunkán gätun kóti ta, na-uwil koa bara girouğ.

21 Gätun noa wiyayelléün barun, wiyelliela, Unni tara tia kátan emmoúmba tunkán gätun kóti ta, gurrullikan wiyellikanne Eloi koba gätun umullikan.

22 Gätun yakita tarai ta purreağ ka, uwa noa murrinawwai ta ko gikouğ katoa wirrobullikan toa gikoúmba; gätun noa barun wiya, Waita géen waiga-uwil kaiyin kolağ wara kolağ. Gätun bara tolka mureuğ kolağ.

23 Wonto ba bara uwolliela, pirrikéa noa kógóğ; gätun wibbi kauwál kakulla wara ka; gätun bara warapál, gätun kinta kakilliela.

24 Gätun bara uwa gikouğ kin, bouğbuğğa gaiya bon, wiyellielia, Piriwál, piriwál, tetti kolağ géen! Bouğkulléün gaiya noa, gätun wiya noa wibbi, gätun tulkun wombul koba; gätun korun kakulla, gätun yurağ gaiya kakulla.

25 Gätun noa wiya barun, Wonnuğ-ke nurun kotellita? Gätun bara kinta kakulla, kotelliela, wiyalan taraikan-taraikan, Wontakan unni kúri! kulla noa wiyän wibbi gätun bato, gätun gurra gaiya bon.

26 Gätun bara uwa purrai tako Gadarén tako, kaiyin taba Galilaia kaba.

27 Gätun noa ba yankulléün purrai tako, nuğgurrawa bon wakállo kúriko kokerá biruğ ko, diabolkan noa katalla yuraki, gätun keawai noa upillipa kirrikin to, keawai noa kátan kokerá, nikki ka noa kakulla.

28 Nakulla noa ba Iéthunuğ, kaaibulléün gaiya noa, gätun puntimulléün gikouğ kin mikan ta, gätun wokka wiyelléün wiyelliela, Minnuğ banùn ke bi tia, Iéthu, Yinal ta Eloi koba wokka kaba koba? Yanoa bi tia piralmai yikora.

29 (Kulla noa wiya marai yarakaikan paikulliko kúri kabiruğ. Kulla bon mankulla murrin-murrin; gätun wirria bon tibon ko; gätun noa tiirbuğğa tibon, gätun yuaipéa bon diabollo koruğ kolağ).

30 Gätun Iéthuko noa wiya bon, wiyelliela, Wonnén bi yitirra? Gätun noa wiya, Léjun bağ; kulla kauwál-kauwál diabol uwa murrariğ gikouğ kinko minki kako.

31 Ġatun bara bon wiya, Yanoa, wiya yikora ġearun bi pirriko kolaġ kakilliko.

32 Ġatun kakulla untakál wirrul takilliela bulkára ba ko; ġatun bara wiya bon pulóġkulliko barun minki kako porák kako. Ġatun noa wamunbéa barun.

33 Uwa ġaiya bara waita diabol minki tabiruġ kùri kabiruġ, ġatun pulóġkulléün porák ka koiro ka; ġatun wirrul murra barán karakai pirriko koba wara kako, kurrin to ġaiya bara.

34 Nakulla bara ba tamunbéa unnoa tara umatoara, murra ġaiya bara, ġatun waita uwa kokerá kolaġ, ġatun ġoruġ kolaġ; wiya ġaiya ġaloa.

35 Uwa ġaiya bara nakilliko umatoara ko; ġatun uwa Iéthu kin, ġatun nakulla bara bon unnoa kùri, paipitoara biruġ bara waita uwa, yellawolliela Iéthu ka ta tinna ka, kirrikinkan ġatun tuloa ġurrullikan; ġatun kinta bara kakulla.

36 Yantinto nakulla unnoa wiya barun, yanti bon ba turon uma diabolkan kauwálkan.

37 Ġatun yantinto konaró purrai tako Gadarén tako wiya ġaiya bon waita uwolliko barun kinbiruġ; kulla bara kintakan kauwál kakulla. Ġatun noa uwa murrinawai tako, ġatun wulluġbo kakulla.

38 Ġatun unnoa kùri kabiruġ diabol bara waita uwa, wiya bon ka-uwil koa noa ġikouġ katoa: wonto noa Iéthuko yuka bon waita, wiyelliela,

39 Willuġbo bi wolla ġirouġ ka tako kokerá ko, ġatun gurrabunbilliko unnoa tara uma noa ba Eloito ġirouġ. Ġatun noa waita uwa, ġatun wiya yantin toa kokeroa, yanti Iéthuko noa uma bon.

40 Ġatun yakita kakulla, willuġbo noa ba Iéthu kakulla, pitál tara kakilliela kùri, kulla bara bon mittilliela yantinto.

41 Ġatun yakita uwa wakál kùri tanan, ġiakai yitirra Yaeiro, wiyellikan noa thunagóg kako; ġatun noa puntimulléün Iéthu kin tinna ka, ġatun wiya uwolliko ġikouġ kinko kokerá ko;

42 Kulla bon wakál yinálkun kakulla, dodeka wunál ta bounnoun ba, ġatun bounnoa pirrikilliela tetti kakilliela. Ġatun uwa ġaiya noa, kùriko bon murruġkama.

43 Ġatun wakál nukuġ, kumarakan dodeka wunál ta bounnoun ba, ġukilléün bounnoa kirun tullokan bounnounba karákál ko, keawai bara bounnoun turon uma pa,

44 Uwa bounnoa bulka kako, ġatun numa pita ġikoúmba kirrikin: ġatun tanoa-kál-bo kumara ġaiya kakulla korun.

45 Ġatun noa Iéthuko wiya ġaiya, Ġanto tia numa? Yantinto wiya keawai, wiya ġaiya noa Peterko ġatun bara ġikouġ katoa, Piriwál, konaro bin murrugkama ġatun waita wa, ġatun bi wiyán, Ġanto tia numa?

46 Ġatun noa Iéthuko wiya, Wakállo ta tia numa: kulla baġ gurran waita ka ba kaiyu emmouġ kinbiruġ.

47 Ġatun bountoa ba nukuġko nakulla yuropa korien bountoa, uwa bountoa pulul-pulul, ġatun puntimulléun ġikouġ kin mikan ta, wiya bon bountoa mikan ta yantin ta kúri ka, minariġ tin bountoa numa bon, ġatun tanoa-kál-bo bountoa kakulla turon.

48 Ġatun noa bounnoun wiya, Yinálkun, kauwa bi pitál; ġurrullito ġiroúmba-ko turon bin uma; yuriġ waita pitál kakilliko.

49 Ġatun wiyelliela noa ba, tanan uwa wakállo wiyellikan ta biruġ kokerá biruġ, wiyelliela bon, Ġiroúmba yinálkun tetti kakulla; yanoa, Piriwál pirriralmai yikora bon.

50 Wonto noa ba Iéthuko ġurra, wiyayelléun noa bon wiyelliela, Kinta kora bi; ġurrulla wal bi, ġatun turon ġaiya wal bountoa kánun.

51 Ġatun noa ba uwa kokerá ko ba murriraġ, keawai noa tarai kan wommumbi pa ġikouġ kin, wonto ba Peternuġ ġatun Jakobonuġ, ġatun Ioannenuġ, ġatun biyuġbai ġatun tunkán murrakin koba.

52 Ġatun yantin tuġkilléun ġatun minki kakulla bounnoun kai: wonto noa ba wiya, Tuġki yikora; keawaran bountoa tetti korien, wonto ba ġarabo kakillin.

53 Ġatun bara bon béelma, nakilliela tetti bountoa kakulla.

54 Ġatun noa kirun barun yipa warai tako, ġatun noa mankulla bounnoun muttárrin, ġatun wiya, Murrakin, bouġkullia.

55 Ġatun bounnoun ba marai katéakan, ġatun bountoa bouġkulléun tanoa-kál-bo: ġatun noa wiya bounnoun takilliko.

56 Ġatun kintakan biyuġbai ġatun tunkán bounnoun ba: wonto noa ba wiya barun, yanoa wiya yikora taraikan kúri unni umatoara.

9

1 WIYA ġaiya noa barun dodeka ta ġikoúmba kaumulliko, ġatun ġukulla barun kaiyu kakilliko ġatun wiyellikan kakilliko yantin ko diabol ko, ġatun turon umulliko yantin munnikan ko.

2 Ġatun noa barun yuka wiyelliko bathileia Eloi koba, ġatun turon umulliko munnika ko.

3 Ġatun noa wiya barun, Manki yikora waita kolaġ, keawai tupa-tupa mánùn, keawai yinuġ, keawai kunto, keawai money, keawai buloara mánùn kirrikin taraiko-taraiko.

4 Ġatun uwánùn nura ba tarai ta kokerá, tanoa kauwa, ġatun waita uwolla untoa biruġ.

5 Ġatun bara keawai nurun wommunbi korien, waita nura ba uwánùn untoa biruġ kokerá biruġ, tirri-tirrillia yullo kabiruġ moriġ tinna kabiruġ nurun kinbiruġ, túġa kakilliko barun kinko.

6 Ġatun waita bara uwa, ġatun uwa kokeroa Willi koa, wiyelliela Euagelion, ġatun turon umulliela yantin ta purrai ta.

7 Ġatun noa Herodto tetrákkó ġurra unni tara umá noa ba; ġatun koteiliela niuwoa bo, kulla wiyatoara tarai-kan-to Ioanne noa bouġkulléa tetti kabiruġ;

8 Ġatun winta ka, paipéa noa Elia; ġatun tarai-kan-to, wakál ġaġka-kál propet tabiruġ bouġkalléun.

9 Ġatun noa Herod wiya, Kolbúntia baġ bon Iaonnenuġ wolluġ; ġan-ke unni ġurran baġ unni tara? ġatun noa nauwil koa bon.

10 Ġatun bara apothollo willuġbo bara ba kakulla, wiya ġaiya bon yantin unni tara uwa bara ba. Ġatun noa barun yutéa, ġatun kara uwa mirrulla ko, kokerá ko yitirra Betáthaida kako.

11 Ġatun bara kúri ġurra bara ba, wirropa bara bon; ġarokéa noa wiyelliko barun bathileia Eloi koba, ġatun umá barun turon kakilliko munnikan.

12 Ġatun purreaġ kakilliela yaréakál, uwa ġaiya bara dodeka ta, ġatun wiya bon, Yukulla barun konara waita laġ, uwa-uwil koa bara yantin toa purrai kariġ koa, yellawolliko, ġatun takilliko; kulla ġéen kátan unti mirrul la.

13 Wonto noa ba barun wiya, Ġuwa barun ġaloa ko takilliko. Ġatun bara wiya, Keawai ġearúnba kulla unni pente kunto ġatun buloara makoro; wiya ġéen wirrilla barun ġali ko takilliko yantin ko kúri ko.

14 Kulla wal kúri kauwál pentakikilioi ta. Ġatun noa wiya barun wirrobullikan, Yellawabunbilla barun konara kakilliko pentékonta tarai taba kakilliko.

15 Ġatun uma ġaiya bara yanti, ġatun yellawabunbéa barun yantin barán.

16 Mankulla ġaiya noa unnoa tara kunto pente ġatun makoro buloara; ġatun nakilliela wokka laġ moroko koba, murroi wiyelliela unni tara, ġatun yiirbuġga, ġatun ġukulla

barun wirrobullikan ko wunkilliko barun kin mikan ta konara.

17 Ġatun takulla bara, ġatun warakan ġaiya bara kut-tawan yantin; ġatun mankulla bara wanan dodeka ka wimbi ka wuntawai biruġ barun kai.

18 Ġatun yakita wiyelliela noa ba niuwoa-bo púnbai, ġikoúmba wirrobullikan ġikouġ katoa; ġatun noa wiya barun, wiyelliela, Ġannuġ wiyan kùri ko ġan baġ ba.

19 Wiyayelléùn bara; wiyelliela, Ioanne ta bi korimullikan wonto ba taraito wiyan Elia ta ba; ġatun taraito wiyan wakál ġaġka-kál propet koba, bouġkulliakan katéa-kán.

20 Wiya noa barun, ġanto tia nura wiyan ġan baġ ba? Peterko noa wiyayelléùn, wiyelliela, Kritht ta bi Eloi-úmba.

21 Ġatun noa barun piralma, wiyéa-kán koa bara unnoa tara tarai ko kùri ko;

22 Wiyelliela, Yinal ta kùri koba yarakai kauwál wal bon umánùn, ġatun warekánùn wal bon bara ġaġkakal ġatun bara hieraikan piriwál, ġatun bara ġarammateukan, ġatun búnnùn wal tetti, ġatun bouġġánùn ġaiya bon tarai ta purreaġ ġoro ka.

23 Ġatun wiya noa barun yantin, Wanùn tia ba taraikan kùri uwánùn, ġurrullia noa niuwoa-bo, ġatun mara-uwil koa noa taliġkabillikanne ġikoúmba yantin ta purreaġ ka, ġatun wirrobulla tia.

24 Ġanto ba mirománùn moron ġikoúmba, warekánùn wal noa? kulla noa warekánùn moron ġikoúmba emmouġ kin, ġaloa noa moron umánùn.

25 Wonnuġ-ke murrarāġ kùri ko, mankilliko purrai kariġ ko, ġatun noa tetti wal ġaiya kánùn niuwoa-bo, ġa warekánùn wal?

26 Ġan tia ba koiyun kánùn emmouġ kai, ġatun wiyellikanne emmoúmba, Yinal kùri koba koiyun ġikouġ kai, uwánùn noa ba killibinbinkan kóti ġikouġ kinba, ġatun Biyuġbai koba, ġatun aġelo yirri-yirri-kan koba barúnba.

27 Kulla bag wiyan nurun tuloa, unni winta ġarokéùn ba, keawai bara tetti kánùn, kabo na-uwil koa bara bathileia-nuġ Eloi koba.

28 Ġatun yakita kakulla purreaġ ka ét ta yurika-ta unni tara wiyellikanne, yutéa noa barun Peternuġ, ġatun Ioan-nenuġ, ġatun Jakobonuġ, ġatun uwa wokka laġ bulkára kolaġ wiyelliko.

29 Ġatun noa ba wiyelliela, takin bon tarai warrakulléùn, ġatun ġikoúmba kirrikin purrul kakulla, ġatun killibinbin kakulla.

30 Ġatun wiyelliela bon kùriko Mothéko ġatun Eliako:

31 Paipéa bula killibinbin, gátun wiya bula gíkoúmba (tetti?) tin ka-uwil koa Hierothalem ko.

32 Wonto ba Peter noa gátun bara gíkouğ katoa porrólkan bara birikéa kógóg; gátun bara kakulla tirağ, nakulla bara gíkoúmba killibinbin, gátun buloara bula kúri garokéa gíkouğ katoa.

33 Gátun kakulla yakita bula ba waita uwolliela gíkouğ kinbiruğ, Peterko noa wiya bon Iéthunuğ, A! Piriwál, murraràğ gearun unti ko kakilliko; gátun umabunbilla goro kokerá; wakál bin, gátun wakál Mothénuğ, gátun wakál Elianuğ, gurra korien minariğ noa wiya.

34 Wiyelliela noa ba, yareil kakulla, gátun wutéa barun; gátun bara kinta kakulla, waita bara ba wolliela murrariğ yareil la.

35 Gátun pulli kakulla yareil labiruğ, wiyelliela, Unni ta emmoúmba kóti yinal pitálmullikan; gurrulla bon.

36 Gátun pulli ba kakulla korun, Iéthu noa kakilliela púnbai. Keawai bara unni tara wiya pa untatoara, natoara purreáğ ka taraikan ta.

37 Gátun yakita kakulla purreáğ ka tarai ta unta, uwa bara ba barán bulkára biruğ, kauwálo kúriko nuğgurra wa bon.

38 A! gátun wakál kúri konara koba kaaibulléun, wiyelliela, Piriwál, kai bi, na-uwillia yinal emmoúmba; kulla noa emmoúmba wakál wonnai.

39 A! gátun maraito bon mankulla, gátun gáiya noa kaaibulléun wokka; gátun yiirbugga bon, gátun kur-ragtoanbugga; gátun búntoara noa, waita gáiya gíkouğ kinbiruğ uwa.

40 Gátun bağ wiya barun wirrobullikan gíroúmba warekulliko bon; keawai bara kaiyu korien.

41 Gátun noa Iéthuko wiya, wiyelliela, A! gurra korien gátun pirriral unni willuğ-gél! Yakounta-lağ bağ kánun nurun kin, gátun wal bağ kámunbinún nurun? Mara bon tanan gíroúmba yinal unti ko.

42 Gátun uwolliela noa ba tanan diabollo bon puntima barán gátun yiiryir uma. Gátun noa Iéthuko koakulla bon marai yarakai ka, gátun bon wonnai turon uma, gátun gutéakan gáiya bon biyuğbai ta gíkoúmba tin.

43 Gátun yantin bara kinta kakulla kaiyu tin kauwál lin Eloi koba tin; gátun kotelliela bara ba yantin unni tara Iéthuko noa ba uma, wiya gáiya noa barun wirrobullikan gíkoúmba,

44 Kámúnbilla unni tara wiyellikanne murrirağ ğurréuğ kako nurun kin; kulla noa Yinal kúri koba wupinún wal bon mattára kúri ka.

45 Keawai bara ğurra pa unni wiyellikanne, ğatun yuropa ğali barun kinbiruğ, keawai bara ğimilli korien; ğatun bara kinta kakulla wiyelliko bon ğali tin wiyellikanne tin.

46 Yakita ğaiya bara wiyellan barabo-barabo, ğan-ke kánún kauwál piriwál barun kinbiruğ.

47 Ğatun Iéthuko noa ğimilléún kotatoara búlbúl labiruğ barun kinbiruğ mankulla noa wonnai, ğatun yellawabunbéa bon ğikouğ kin taruğ ka,

48 Ğatun noa barun wiya, Ğanto ba unni wonnai pitálmanún kinba, pitál manún ğaiya tia; ğatun ğanto ba tia pitálmanún, pitálmanún bon ğala yuka tia ba; ğatun niuwoa kátan waréa nurun kinba yantin taba, yantibo ta wal noa kauwál kánún.

49 Ğatun noa Ioanneto wiya, wiyelliela, Piriwál, nakulla géen wakállo paibuğgulliela barun diabol ğirouğ katoa biruğ yitirra biruğ; wiya géen bon yanoa, koito ba keawai noa wa pa ğearun katoa.

50 Ğatun noa Iéthuko bon wiya, Wiwi yikora; koito noa ba keawai bukka korien ğearun, niuwoa ğearun katoa ba.

51 Ğatun yakita kakulla purreağ mánún bon ba wokka kolağ, pirral noa kakilliela waita Hierothalem kolağ,

52 Ğatun noa yuka barun puntimai ğikoúmba ğanka; ğatun bara uwa kokerá kolağ Thamaria kako, umulliko ğikouğ.

53 Ğatun bara bon keawai pitálma pa, kulla noa pirral kakulla wa pa Hierothalem kolağ.

54 Ğatun bula wirrobullikan ğikoúmba, Yakobo ğatun Ioanne, nakulla bula unni, wiya bula, Piriwál, wiya bi, wiya-uwil koa géen koiyuğ koa kauwál barán moroko kabiruğ wina-uwil koa barun, yanti Elia noa ba unnoa?

55 Wonto noa ba wakulléún, koakulla ğaiya barun noa, ğatun wiya, Keawaran nura ğimilli korien nurúnba kóti búlbúl.

56 Koito ba noa yinal kúri koba keawaran noa tanan wa pa, búckilliko kúri ko barun, wonto ba murrin umulliko. Ğatun bara uwa tarai tako kokerá ko.

57 Ğatun yakita kakulla, uwolliela bara ba yuriğ yapuğ koa, taraito bon wiya, Piriwál, wirrobuğbinún banuğ, wontariğ bi ba uwállún,

58 Ğatun noa Iéthuko bon wiya, Murroğ-kai-ko kumiri barúnba, ğatun tibbin moroko ka koba kunta barúnba,

wonto ba yinal kúri koba keawaran bon ġikoúmba birrikilli-
 ġél walluġ ko ġikoúmba ko.

⁵⁹ Ġatun noa tarai wiya, Wirrobulla tia. Wonta noa ba
 wiya, Piriwál, wamunbilla tia ġanka bapa-uwil koa baġ
 emmoúmba biyugbai.

⁶⁰ Wiya bon noa Iéthuko, Bapabunbilla barun tetti-tetti
 barúnba; ġintoa yuriġ bi wolla wiyelliko piriwál koba Eloi
 koba.

⁶¹ Ġatun taraito wiya, Piriwál, wirrobanún banuġ; wa-
 munbilla tia ġanka wiyellikoa barun baġ unni emmoúġ
 kinba kokerá ba.

⁶² Ġatun noa Iéthuko bon wiya, Keawai tarai-kan-to
 upillinún máttára purrai-ġél lo, ġatun willuġ-wuminún,
 keawaran noa murrárag korien kakilliko piriwál ko Eloi
 koba ko.

10

¹ YAKITA ġaiya kakulla unni tara, Piriwállo noa
 ġearimulléun thebenty taraikan ta, ġatun yuka barun
 buloara-buloara ġikouġ kin mikan ta, yantin tako kokerá
 ko uwánun noa ba niuwoa-bo.

² Ġatun noa barun wiya, Kauwál-lan unni nulai kátan,
 keawai bo katillikan kúri kauwálkál; ġali tin wiyella nura
 bon, Piriwál nulai-ġél koba yuka-uwil koa noa barun
 katillikan nulai ko katilliko ġikouġ kaiko.

³ Waita nura yuriġ wolla: A! yukan nurun baġ waita kolaġ
 yanti kiloa waréa ta éipu barun kin murroġ ka ta.

⁴ Kurri yikora yanoa munniġél, ġatun yinuġ, keawai
 tuġġanuġ; ġatun yanoa wiya yikora yapuġ koa taraikan
 kúri.

⁵ Ġatun uwánun nura ba kokerá ko taraikan tako, wiyella,
 kurri ġiakai, Pitál kauwa unni kokerá ba.

⁶ Ġatun ba yinal koba pitál koba kánun unta, nurúnba
 pitál kánun ġaiya unta; keawai ba nurun kin katéa kánun
 willuġbo.

⁷ Ġatun yellawánun nura unta kokerá, takilliko ġatun
 pittelliko, ġunún bara ba nurun; kulla noa umulli-kan-to
 man ba ġutoara ġikoúmba. Uwai yikora kokerá kolaġ
 kokerá kolaġ.

⁸ Ġatun uwánun nura ba yantin ta kokeroa, ġatun bara
 nurun pitálmanún, ta-uwa untoa tara wunún ba mikan ta
 nurun kin.

⁹ Ġatun turon barun umulla unta tara; ġatun wiyella
 barun, Piriwál koba Eloi koba papai uwa nurun kinba.

10 Uwánùn nura ba tarai ta kokeroa, ġatun bara keawai pitálma korien nurun, uwéa ka nura warai tako yapuġ kako, ġatun wiyella,

11 Umulléún ġéen punul untikál ġearun kinba nurun kin; A! kotellia nura unni ta uwan ta papai kátan nurun kin piriwál koba Eloi koba.

12 Wiyan nurun baġ, murráráġ kánùn unta ta tarai ta purreáġ, ka Thodom kako, keawaran ġala ko kokerá ko.

13 Yapallun bi Koradhin! yapallun bi Betáthaida! kulla umatoara ba kauwál-kauwál kaiyu biruġ ka pa Turo ka ġatun Thidoni ka uma ġirouġ kin, minki bara ka pa yuraki, yellawa pa bara pirral la kirrikin ta ġatun bonoġ ka.

14 Murráráġ buloara kánùn Turo ġatun Thidoni unta purreáġ wiyellaikanne ta keawaran bi.

15 Ġatun ġintoa, Kapernaum, wunkulla wokka laġ moroko ka, yuaipinùn wal barán pirri kako.

16 Niuwoa ġurran nurun ba, ġurran ta noa tia; ġatun niuwoa waitiman nurun ba, waitiman noa tia; ġatun niuwoa tia waitiman, waitiman noa bon yuka noa tia ba.

17 Ġatun bara thebenty ta willuġbo kakulla pitálkan, wiyelliela, A Piriwál! ġurrullikan bara diabollo ġearun ġirouġ katoa yitirroa.

18 Ġatun noa barun wiya, Nakulla bon baġ Thatannuġ puntimulléún barán moroko tin yanti málma kiloa.

19 A! ġutan baġ nurun kaiyu waitawolliko maiya ko ġatun wuarai ko, ġatun yantin ko kaiyu bukkakan ko; ġatun keawai wal nurun yarakai umulliko.

20 Pitál-mai yikora nura-nura, ġali tin ġurullikan tin bara marai nurun ba; unti biruġ pitálma nura, kulla yitirra nurúnba upatoara moroko ka ba.

21 Yakita ta noa pitál-lan kakulla marai ta, ġatun wiyelliela, Kauwa tia yanti, Biyuġ, Piriwál ta moroko koba ġatun purrai koba, kulla bi ba unnoa tara yuropa ġali unti biruġ ġuraki ta biruġ, ġatun bi túġkaiya unnoa tara barun boboġ ko; kauwa yanti, Biyuġ, koito ba murráráġ ta ġirouġ kin kátan mikan ta.

22 Yantin ta tia wupéa emmouġ kinko Biyuġbaito; ġatun keawai kúriko bon yinal ġimilli pa, wonto ba Biyuġbaito; ġatun Biyuġbai yinallo ġimilléún, ġatun niuwoa yinallo túġunbinùn bon Biyuġbai.

23 Ġatun noa willariġ kakulla ġikouġ kai koba wirrobullikan, koba, ġatun wiyelliela kara, Kauwa yanti murráráġ ta natan ġaikuġ ko unni tara natan nura ba:

24 Kulla baġ nurun wiyan, kauwállo propetto ġatun piriwállo na pa unni tara natan nura ba, ġatun bara keawai

na korien; ġatun ġurra pa unni tara ġurran nura ba, ġatun keawai ġurra korien.

²⁵ A! tarai wakál nomiko ġarokéa wokka laġ, ġatun wiya bon, wiyelliela, Piriwál, minnuġ banùn baġ moron kakilliko yantikatai?

²⁶ Wiya bon noa, Minariġ upa wiyellikanne? yakoai bi wiyan?

²⁷ Ġatun noa wiyayelléun, wiyelliela, Pitál kakilliko bi Piriwál ko Eloj ko ġiroúmba ko yantin to búlbuúl lo ġiroúmba ko, ġatun yantin to marai to ġiroúmba ko, ġatun yantin to kaiyu ko ġiroúmba ko, ġatun yantin to kotellitó ġiroúmba ko; ġatun kóti ta ġiroúmba yanti ġintoa bo ba.

²⁸ Ġatun noa wiya bon, ġintoa wiyayelléun tuloa; unni ta umulla ġatun moron koa bi kauwál

²⁹ Wonto noa ba kotelliela tuloa ko ninwoa bo, wiya bon noa Iéthunuġ, Ġan-ke tia kóti ta emmoúmba?

³⁰ Ġatun noa Iéthuko wiya, Taraikan waita uwa barán Hierothalem kabiruġ Jeriko kako, ġatun nuġgurrawa mankiye, mantilléun bon kirrikin, ġatun búnkulla, ġatun bara waita uwa wareka ġaiya bon búntoara.

³¹ Yakita ġati uwa wakál hiereu barán yapuġ koa; ġatun nakulla bon noa ba, uwa noa taruġ koa kaiyin ta koa.

³² Ġanti yanti kiloa wakál Lebikan kakulla noa ba unta, uwa nakulla ġaiya bon, ġatun noa uwa taruġ koa kaiyin ta koa.

³³ Wonto ba wakál kúri Thamariakál uwolliela ba, uwa yapariġ kakilliela noa ba; ġatun nakulla bon noa ba, minki bon noa kakulla ġikouġ kai,

³⁴ Ġatun uwa ġikouġ kai koba, ġatun ġira bon búntoara ġikoúmba, kiroabulliela kipai ġatun wain, ġatun yellawabunbéa bon ġikouġ ka ta kóti ka buttikag, ġatun yutéa bon takilligél lako, ġatun miroma bon.

³⁵ Ġatun tarai ta purreaġ ka wakál la waita noa ba uwa, mankulla ġaiya noa buloara denari, ġatun ġukulla kokeratin ko, ġatun bon wiya, Golomulla bon; kirun bi ba upinún, uwéa kánun baġ ba willuġbo, ġutéa kánun ġaiya banuġ.

³⁶ Wonnuġ-ke kóti ta ġikoúmba nuġgurrawa mankiye unti biruġ ġoro kabiruġ kúri kabiruġ, kotella bi?

³⁷ Ġatun noa wiya, Niuwoa ġoloma bon. Wiya noa bon Iéthu ko, Yuriġ, yanti kiloa umulla bi.

³⁸ Ġatun yakita kakulla, uwa bara ba, uwa noa murrug koa kokeroa; ġatun taraito nukuġko, Maráthako yitirra, wamunbéa bon bounnoun kin kokerá.

39 Wúggunbai bounnoun ba ǵaiya kai, yitirra Mari, yellawa bountoa Iéthu kin yallo ka, ǵatun ǵurra bon wiyellita

40 Wonto ba Marátha kámullan buntoa marai-marai umullita, ǵatun uwa bountoa ǵikouǵ kin, ǵatun wiya, Piriwál, kora bi natan tia wareka tia wúggunbai em-moúmba umulliko wakállo? wiyella bounnoun umulli koa bountoa tia.

41 Ǵatun noa Iéthako wiyelléún, ǵatun wiya bounnoun, Ela! Marátha, Marátha, ǵintoa kámullan marai-marai minnambo-minnambo ka;

42 Wonto ba wakál murraráǵ kátan: ǵatun Mariko bountoa ǵeremulléún unnoa murraráǵbo, keawai wal mantillinún bounnoun kinbiruǵ.

11

1 ǴATUN yakita kakulla, wiyelliela noa ba tarai ta purrai ta, kaiulléún noa ba wiyelli ta, wakállo bon wiya ǵikouǵ-ka-to wirrobullikanto, Piriwál, wiyella ǵearun bi wiyelliko, yanti kiloa Ioanneto noa wiya barun ǵikoúmba wirrobullikan.

2 Ǵatun noa wiya barun, wiyánún nura ba, ǵiakai nura wiyánún nura, Biyuǵbai ǵearúmba wokka ka ba moroko ka ba kátan, Kámúnbilla yitirra ǵiroúmba yirri-yirri kakilliko. Paipibunbilla Piriwál koba ǵiroúmba. Ǵurrabunbilla wiyellikanne ǵiroúmba, yanti moroko ka ba, yanti ta purrai ta ba.

3 Ǵuwoa ǵearun purreáǵ ka takilliko.

4 Ǵatun warekilla ǵearúnba yarakai umatoara, kulla ǵéen yanti ta wareka yanti ta wiyapaiyeún ǵearúnba. Ǵatun yuti yikora ǵearun yarakai umullikan kolaǵ; miromulla ǵearun yarakai tabiruǵ.

5 Ǵatun noa barun wiya, Ǵan nurun kinbiruǵ kóti ǵikoúmba, ǵatun uwánún ǵikouǵ kin tokoi ta, ǵatun bon wiyánún, Ela! kóti, mumbilla tia wokkai to ǵoro ko;

6 Kulla noa emmoúmba kóti uwa kalóǵ tin emmouǵ kinko, ǵatun keawai baǵ wún korien ǵikouǵ kin mikan ta takilliko?

7 Niuwoa murruǵ ka ba ko wiyánún, Wai tia wiyellan; kulla unni kurraka wirriǵbakulla, kulla wonnai tara em-moúmba emmouǵ katoa ba birrikilligél laba; keawaran baǵ bouǵkulli korien ǵukilliko ǵirouǵ.

8 Wiyánún nurun baǵ, Keawai noa bouǵkulli korien ǵulliko bon, kulla noa ba ǵikoúmba kóti; kulla wal noa bon pirriral-mulli tin bouǵkullinún ǵaiya noa ǵulliko bon wiyellinún noa ba.

9 Ġatun nurun baġ wiyān, Wiyella, ġatun ġunūn ġaiya nurun; ġatun tiwolla, ġatun karawollinun ġaiya nura; wirrillia, ġatun umanūn ġaiya nurun.

10 Yantin ba wiyellinūn, manūn wal; ġatun noa tiwollinūn, karawollinūn ġaiya noa; ġatun ġikouġ wirrillinūn noa ba, umānūn ġaiya wal.

11 Yinallo ba wiyānūn nulai yantin ta nurun kin, biyuġbai ta ba, wiya, noa ġunūn tunuġ? ġa makoro, wiya, noa maiya ġunūn makoró?

12 Ga ba wiyellan noa ba yarro, wiya, noa bon ġupaiyinūn wuarai?

13 Nura ba yarakaikan katan, ġukilliko ġutoara murrarāġ wonnai ko nurūnba ko; kauwa yanti ġunūn noa Biyuġbaito moroko ka ba ko Marai murrarāġ barun wiya bon ba?

14 Ġatun noa ba paibuġgullielā wakāl diabol, ġatun noa ġoġo. Ġatun yakita ġaiya kakulla, waita ba uwa diabol, wiya ġaiya noa ġoġo kabiruġ ko; ġatun bara kūrī kotellielā.

15 Wonto ba tarai-kan-to wiya, Paibuġġa noa barun diabol Béeldhebul katan biruġ, piriwālloa biruġ diabol koba ko.

16 Ġatun tarai-kan-to wiyellielā, wiya bon túġa moroko tin.

17 Wonto noa ba ġimillēun barūnba kotellikanne, wiya barun, Yantin piriwāl koba ġaruġġara umulla barabo tetti bara kānūn; ġatun kokerá koba barabo warakullia bara.

18 Thatan noa ba ġaruġġara kānūn niuwoa-bo, yakoai ġikoúmba piriwāl koba kānūn? kulla nura wiyān paibuġġa baġ ba barun diabol Béeldhebul katoa biruġ.

19 Ġatun ġatoa ba paibuġġānūn barun diabol Béeldhebul biruġ, ġan katoa biruġ nurūnba-ko yinal-lo paibuġġa?

20 Gatoa paibuġġānūn máttarroa biruġ Eloi koba ko barun diabol, kauwa tuloa uwa ġaiya piriwāl koba Eloi koba nurun kin ba.

21 Ġolomānūn noa ba tarai kūrī mokāl porrol ġikouġ kin kokerá, ġikoúmba tullokan murroi katan.

22 Wonto ba tanan uwānūn tarai mokāl porrolkan kauwāl kan ġikouġ kin, ġatun kéakéa-ma noa bon, mantillinūn ġaiya wal bon kirun mokāl ġikoúmba pirriral-matoara; ġatun ġutillinūn noa mokāl ġikoúmba.

23 Niuwoa keawai emmouġ katoa, niuwoa katan kóti korien; ġatun noa keawai boa-ma korien emmouġ katoa, ware-ware-kan.

24 Paikullinūn ba marai yarakai kūrī kabiruġ, uwan noa yuriġ purroi toa tarawaroa, nakilliko korilliko; ġatun noa keawai na korien, wiyān noa, Willuġbanūn wal baġ

willuḡbo kokerá ko emmouḡ ka ta ko, unta biruḡ uwa baḡ ba.

²⁵ Gatun uwánún noa ba, nakulla ḡaiya noa ba wiréa kiriiri ḡatun konéin.

²⁶ Uwan ḡaiya noa ḡatun yutéa taraikan theben ta marai yarakai kauwál yanti niuwoa ba; ḡatun bara uwa murrariḡ ḡatun kakulla ḡaiya bara unta; ḡatun yarakai kauwál noa unnoa kátan yakita, kakulla noa ba kurri-kurri.

²⁷ Ḡatun yakita kakulla, wiyelliela noa ba, kaaibulléun tarai nukuḡ ḡali koba konara koba, ḡatun wiya bon bountoa, Murraráḡ kauwa yanti pika kurréa bon ba, ḡatun paiyil pitta bi ba.

²⁸ Wonto noa bo wiya, Kauwa yanti, murraráḡ kauwál kátan bara ḡurrullikan wiyellikanne Eloí koba, ḡatun mirromulli-ko.

²⁹ Ḡatun yakita kakulla, wittillan bara ba kúri, wiya noa kurri-kurri, Unni ta yarakai kátan willuḡḡél; nakillin bara túḡa; keawai wal barun ḡunún, unni bo ta wal tuúḡa Iona-úmba propet koba.

³⁰ Yanti kiloa Iona túḡa kakulla noa barun kúri Ninebi ka, yanti bo ta wal kánún noa yinal kúri koba barun ḡali ko willuḡḡél ko.

³¹ Bouḡkullinún wal piriwál kirin pakai biruḡ purreáḡ ka wiyelligél la kúri koa untikál loa willuḡḡél loa, ḡatun piralmanún barun; kulla bountoa uwa kalog kabiruḡ purrai tabiruḡ wirán tabiruḡ ḡurrulli bon ḡuraki ko Tholomón ko; A! kauwál kátan Tholomón kiloa unnibo.

³² Bouḡkullinún wal bara kúri Ninebikál purreáḡ ka wiyelligél la kúri koa untikál loa willuḡḡél loa, ḡatun pirralmanún barun; kulla bara minki kakulla wiyelli ta Iona-úmba ka; A! kauwál kátan Iona kiloa unnibo.

³³ Keawai kúriko tarai-kan-to wirrouḡ buḡḡánún kaibuḡ wunún ḡaiya ḡati ta, keawai baria ka wimbi ka, wonto ba kaibuḡḡél la, bara ba uwánún na-uwil koa bara kaibuḡ.

³⁴ Kaibuḡ ta murrin koba ḡaikuḡ; wonto ba ḡiroúmba ḡaikuḡ tuloa kátan, yantin bin kátan murrin kaibuḡkan; wonto bin ba ḡaikuḡ yarakai, kánún murrin bin warapa tokoi to.

³⁵ Yakoai bi, mirka unnoanuḡ kaibuḡ ḡirouḡ kinba tokoi ta ba kátan.

³⁶ Kulla ba yantin ta ḡiroúmba murrin ta ba warapan kaibuḡ ko, keawai taraikan tokoi, kánún yantinbo ta wal warapan kaibuḡ ko, yanti kaibuḡ koba wupin ḡatun binkirréun.

37 Ġatun wiyelliela noa ba, taraito Parithaioko wiya bon tauwil koa noa ġikouġ katoa; ġatun noa uwa murrariġ ġatun yellawa takilliko.

38 Ġatun noa ba Parithaioko nakulla, umulli korien noa bato ka kurri-kurri takilli kolaġ, kotelliela noa.

39 Ġatun bon noa Piriwállo wiya, Yakita nura Parithaioiko umullia mirkun karai-ġon tunti ġatun pikirri; wonto ba nurúnba murrin warapan williró ġatun yarakai to.

40 Woġkál nura! yan ta noa uma unnoa yanti unnoa ba warrai ta ba, yantibo uma noa murrug ka ba?

41 Guwa nura untoakál nurun kinbiruġ, ġatun yantin nurun ba tuloa ka kátan.

42 Yapal nura Parithaioi! kulla nura ġukillan wintakál mentha tabiruġ, ġatun ruta tabiruġ, ġatun yaki tara, ġatun ġurramaigan tuloa ġatun pitálumullikanne Eloi koba: unni tara nura uma pa, ġatun keawai taraikan wareka pa uma korien.

43 Yapal nura Parithaioi! kulla nura pitálman yellawollikanne wokka kaba thunaġóg kaba, ġatun umullikanne ġukilligél lako.

44 Yapal nura ġarammateu ġatun Parithaioi, ġakoiyaye! kulla nura yanti tulmun kiloa paipi korien, ġatun bara kùri uwan wokka laġ tulmun toa, keawaran bara na korien.

45 Wiyayelléùn ġaiya wakállo nomiko-ko wiyelliela bon, Piriwál, ġiakai bi wiyan, pirralman bi ġearun.

46 Ġatun noa wiya, Yapal nura nomikoi yantinbo! kulla nura wuntan kùri ka porrol ta lo kauwál porrol kurrilliko, ġatun keawai nura unnoa porrol numa korien nurun ka to máttárró.

47 Yapal nura! kulla nura ba wittiman tulmun barúnba propet koba, ġatun biyugbaito nurúnba-ko bunkulla barun tetti kulwon.

48 Kauwa tuloa ta pirralman nura umatoara biyuġbai koba nurúnba; kulla bara yuna bo ta barun búnkulla tetti, ġatun nura wittillin tulmun barúnba.

49 Yaki tin wiya ġurakita Eloi koba ko, Yukánún wal baġ barun propet ġatun apothol barun kin, ġatun winta barun kinbiruġ búnúnún wal bara ġatun yarakai umánún;

50 Wiya-uwil koa ġoroġ yantin koba propet koba kiroaba-toara yaki tabiruġ kurri-kurri tabiruġ purrai tabiruġ, unni barun willuġgél;

51 Ġoroġ kabiruġ Abelúmba kabiruġ, ġoroġ kako Dhakariaúmba kako búntoara Willi ka bómo ta ġatun hieron; kauwa tuloa to wiyan nurun baġ, wiya-uwil koa unni barun willuġgél.

⁵² Yapal nura nomikoi! kulla nura mankulla wirrigbakilligél ġurakita koba; keawai nura wa pa, ġatun nura miya barun uwa bara ba.

⁵³ Ġatun wiya noa ba unni tara barun, pirrialma bon bara ġarammateuto ġatun Parithaioiko, wiya-uwil koa noa minnambo wiyelliko;

⁵⁴ Mittillin bara bon, ġatun nakillin ġurrulliko ġikouġ kin ba ko kurraka ba ko, wiyayeún koa bara bon.

12

¹ YAKITA kakulla, wittillan bara ba yantibo konara kúri, wata-watawollan barabo, wiya noa kurri-kurri barun wirrobullikan ġikoúmba, Yakoai nura lebben barúnba Parithaioi koba, ġakoiyaye ta unnoa.

² Yantin ba wutéa ta túġunbinún ġaiya wal; ġatun yantin yuropa ta namunbinún ġaiya wal.

³ Yaki tin, wiyellan nura tokoi ta ġurrabunbinún wal kaibuġ ka; ġatun unni ta wiya nura ba ġurreúġ ka waiyakan ta, wiyellinún wal wokka ka kokera.

⁴ Ġatun baġ nurun wiyan kóti ta emmoúmba, Kinta kora nura barun kin búnkillikan tin murrin tin, ġatun yukita tantoa bo ta wal bara kaiyukanto banún.

⁵ Túġunbinún wal baġ nurun ġan-kai nura kinta wal kánún: Kinta bon kauwa ġikouġ kai, yukita noa ba búnkulla kaiyukan noa warekulliko koiyuġ kako pirriko kako; kauwa wiyan baġ nurun, Kinta bon kauwa ġikouġ kai.

⁶ Wiya, pente tibbin waréa ta ġupaiye ko buloara assari, ġatun keawai wakál unti biruġ woġgunti korien ġikouġ kin Eloi kin?

⁷ Kulla yantin wolluġ kaba kittuġ murrapatoara kátan. Kinta kora nura ġali tin; kulla nura murrarág kauwálkan kátan, keawaran ġali tarako tibbinko waréa-ta-ko kauwál-kauwál-ko.

⁸ Unni ta nurun baġ wiyan, Yantinto emmouġ wiyánún mikan ta kúri ka, ġikouġ wiyánún noa Yinal kúri koba mikan ta aġelo ka Eloi koba ko.

⁹ Wonto ba niuwoa ġanbullinún tia emmouġ mikan ta kúri ka, ġanbullinún wal bon mikan ta aġelo ka Eloi koba ka.

¹⁰ Ġatun ġanto ba yarakai wiyánún ġikouġ Yinal kúri koba, kámunbinún wal bon; wonto bon ba yarakai wiyellikan Maraikan yirri-yirri-kan, keawai bon kámunbinún.

¹¹ Ġatun manún nurun bara thunagóg kako ġatun wiyellikan tako, ġatun kaiyukan tako, kota yikora nura wonnuġ nura ba wiyayellinún, ġa minnuġ nura wiyánún.

12 Kulla nurun Marai-kan-to yirri-yirri-kan-to wiyánùn wal yakita bo gáiya minnuḡ wal nura wiyánùn.

13 Ġatun wiya bon wakállo konara biruḡ ko, Piriwál, wiyella emmoúmba biggainuḡ, ġukulli koa noa purrai emmouḡ kai.

14 Ġatun noa bon wiya, Kùri, ġanto tia uma wiyellikan, ġa ġukillikan ġirouḡ kin?

15 Ġatun noa barun wiya, Yakoai ġatun murroi kauwa williri koba; kulla moron kùri koba ka korien ta kauwál-kauwál la tul lokan ka ġikouḡ ka ta.

16 Ġatun noa wiya barun unni parabol, wiyelliela, Purrai ta porrólkan koba poaikulléun kauwál:

17 Ġatun noa kotelléun niuwoabo, wiyelliela, Minnuḡ banùn baḡ, kulla wal unni tuntan uwa, wiya wal baḡ wonta wura-uwil unni tara emmoúmba?

18 Ġatun noa wiya, Unni baḡ umánùn; umánùn wal baḡ barán wunkilligél emmoúmba, ġatun wittia kánùn kauwál; ġatun unta baḡ wunùn yantin emmoúmba nulai ġatun tullokan.

19 Ġatun baḡ wiyánùn emmoúmba marai, A marai! Kauwál tullokan ġiroúmba wúnkulla kauwál lako wunál lako; yellawolla murroi bi, tauwa, pittella, ġatun pitál kauwa.

20 Wonto ba Eloito bon wiya, Wogkál-lan bi! unti tokoi ta ġiroúmba marai mantillinùn wal ġirouḡ, kinbiruḡ; ġanto gáiya unnoa tara tullokan manùn tuigko bi ba uma?

21 Yanti niuwoa ba wupéakan tullokan ġikoúmba ko, ġatun keawai porrol korien Eloi kai koba.

22 Ġatun noa wiya barun wirrobullikan, Yaki tin wiyánùn baḡ nurun, Yanoa, kota yikora nurúnba moron takilliko; ġa keawai murrin ko wupulliko.

23 Moron ta kauwál kátan murráràḡ takillikanne keawaran, ġatun murrin ta kauwál kátan murráràḡ kirikin keawaran.

24 Kotella wákun barun; koito bara ba keawai wupa korien, ġatun keawai kol bunti korien; keawai barúnba tuigko wupilligál, keawai barúnba kokera; ġatun noa Eloito ġiratiman barun; kauwál-kauwál nura kátan murráràḡ tibbin bara keawaran.

25 Ġatun ġan nurun kinbiruḡ kotellita kánùn, uméa kánùn moron ġikoúmba waréa ka kakilliko kubit kako?

26 Wiya nura ba kaiyu korien to umulliko unni waréa, minariḡ tin nura kotellin unnoa tara?

27 Kotella nura kenukùn turukin bara ba; keawai bara uma korien wupi korien bara; ġatun baḡ wiyánùn nurun,

Tholomón noa ba, konéinkan keawai bon wupa korien yanti kiloa wakál unti tara birug.

28 Upánùn noa ba Eloito woiyo yanti, yakita purreág ka unta ba purrai ta kátan, gátun kumba warekakin murrug ka wollo ka; wiya, nurun noa upánùn, A! nura gurrullikan waréakan?

29 Gátun na-ki yikora nura minariğ nurúnba takilliko gátun pittelliko, ga kota yikora nura minki ko.

30 Koito ba bara yantinto purrai ta ba ko natan yantin unni tara; gátun nurúnba-to-Biyugbai-to gurran unni tara gúkillikanne nurun ba murraráğ kakilliko.

31 Wonto ba nura nauwa piriwál koba Eloi koba, gátun yantin unni rara gunun nurun kin.

32 Kinta kora, wirrul waréa; kulla pitálman bon Biyuğbai nurúnba gúkilliko piriwál-ğél ta nurun kin.

33 Gúkilléa nurúnba, gátun guwa gúkillikanne: umulla nura yinug nurúnba, keawai koa korokál katéa-kün, porrólkan ta moroko ka ba kakilliko ka korien kakilliko, keawai ba unta ko uwa korien mankiye, gátun keawai ba yarakai puntaye.

34 Wonnun ta nurúnba tullokan, untabo kánùn nurúnba búlbúl yantibo.

35 Ğirullia nura winnal nurúnba, gátun nurúnba kaibuğ winabunbilla;

36 Gátun nurabo yanti kiloa kúri ba mittillin barúnba ko Piriwál ko willuğ-banùn noa ba mankilliğél labiruğ; uwánùn noa ba ba tanan gátun wirrillinùn, umánùn ğaiya bon tanoa-kal-bo.

37 Pitálmatoara kánùn bara unnoa tara mankillikan, yakita Piriwál noa ba uwánùn, noa ba barun kin nanún noa ba barun nakilli ta; wiyan bag tuloa nurun, ğirullinùn noa kótibo, gátun yellawabumbéa barun takilli kolağ, gátun uwánùn noa gúkilliko barun.

38 Gátun tanan uwánún noa ba, yakita buloara nakillikan ta, yakita goro ka nakillikan ta, gátun nanún barun yantibo nakilli ta, pitálmatoara bara unnoa tara mankillikan.

39 Gátun gurrulla unni, wiya noa ba kokera-tin-to gurra pa, yakounta ba uwa pa mankiye na pa noa, keawai ğaiya kokera ğikoúmba potobunti pa.

40 Yanti tin kauwa nura nakilliko; kulla noa Yinal kúri koba uwánùn yakita kota korien nura ba.

41 Wiya ğaiya noa bon Peterko, Piriwál, wiyan bi unni parabol gearunbo, ga gearun yantin?

42 Ġatun noa Piriwállo wiya, Gan-ke noa mankillikan murraràġ ġatun ġuraki, piriwállo noa umánùn bon wiyel-likan kakilliko kokera ko ġikoug ka ta ko, ġu-uwil koa noa takilliko yakita ġukilligél la?

43 Pitálmatoara kátan unnoa mankillikan, umánùn noa ba ġikoúmba piriwál nanùn ġaiya noa bon umulli ta yanti.

44 Wiyan baġ tuloa, umánùn bon noa wiyellikan kakilliko yantin tako.

45 Wonto noa ba wiyánùn gala mankilli-kan-to, búlbúl la, Emmoúmba piriwál minkin uwa korien; ġatun ġaiya noa búncilli kolaġ barun kúri mankillikan ġatun ġapal, ġatun takilli kolaġ, ġatun pittelli kolaġ, ġatun kuttawai kolaġ;

46 Piriwál ġala koba mankillikan koba uwánún wal noa purreaġ ka na korien ta, ġatun yakita ġaiya kota korien ta bon, ġatun búnnún bon buloarikan, ġatun ġunún bon winta ġikoug kai barun kin ġurra korien ta.

47 Ġatun unnoa mankillikan ġurran noa kotelli ta piriwál koba ġikoúmba, ġatun keawai uma korien, keawai noa uma pa yanti kotelli ta ġikoúmba, búnnún wal ġaiya bon kauwál-kauwál.

48 Wonto noa ba niuwoa ġurra korien, ġatun yarakai uma-toara yaki tin bún ba bon, búnnún wal waréa. Kulla bon ġupa kauwál, wiyapaiyánún wal kauwál ġikoug kinbiruġ; ġatun kúriko ġukulla kauwál, wiyellia kánún bara ġaiya kauwál-kauwál ġikoug kinbiruġ.

49 Uwan ta baġ unni yukulliko koiyuġ ko purrai ta ko; minnuġ-bullinún baġ kauwa ba tanoa-kal-bo wirroġ-kulléa?

50 Kulla tia korimullikanne emmouġ kinba korimulliko; ġatun yakoai baġ kátan ġoloin koa ka-uwil kakilliko!

51 Kotan nura, uwa baġ ba pitál ġukilliko purrai ta ko? wiyan baġ ba, keawai; wonto ba ġurruġgurra kakilliko;

52 Kulla wal unti biruġ kánún kakilliko pente kokerá wakál la, ġurruġgurra biruġ, ġoro bulun kinbiruġ, ġatun buloara ġoro kabiruġ.

53 Biyuġbai ġurruġgurra kánún yinal labiruġ, ġatun yinal biyuġbai tabiruġ; ġatun tunkan yinálkun tabiruġ, ġatun yinálkun tunkán tabiruġ, túngaikun bounnoun ba kurri-nanbai tabiruġ, ġatun kurrinanbai bounnoun ba túngaikun tabiruġ.

54 Ġatun noa barun kúri wiya, Nanún nura ba yareil wokka laġ punnál ba pulóġkulligél lin, wiyánùn ġaiya nura koiwon tanan ba; ġatun kauwa yanti.

55 Ġatun kareawuġ ba kánún, wiyellinún ġaiya nura, karol kánún; ġatun yanti ġaiya kánún.

⁵⁶ A nura nakoiyaye! natan nura tarkin moroko koba gatun purrai koba; minariğ tin koa nura na korien unti yakita?

⁵⁷ Kauwa, kora koa nura kota ba nurun kinbiruğ tuloa?

⁵⁸ Uwânün bi ba ġikouğ katoa bukkakan toa ġikouğ kinko wiyellikan tako, yapuğ koa nuiyellia bi bon, wamunbi-uwil koa biloa murroi kakilliko ġikouğ kinbiruğ; yutéakün koa biloa wiyellikan kauwâl lako, gatun wiyellikanto kauwâllo wamunbinün biloa yarakan tako, gatun yarakanto wupinün biloa jail kako.

⁵⁹ Wiyan banuğ, keawai bi waita uwa korien unta biruğ, ġukillinun bi ba lepton ta kirun waréa ta.

13

¹ KAKULLA bara unta yakita taraikan, wiya bon barun Galilaiakâl, ġoroğ barúnba taroğkama Pilato-to thuhia barun barúnba.

² Gatun noa Iéthuko wiyayelléün, wiyelliela noa barun, Wiya, nura kotellin unnoa tara Galilaiakâl yarakai bara kakulla kauwâl barun kinbiruğ Galilaiakâl labiruğ, kulla barun ba mankulla unnoa tara?

³ Wiyan nurun bağ, Keawai; kulla nura keawai minki kâtan, yantin ġaiya nura tetti tetti kânün.

⁴ Ga barun etin ta wunkulléün kokera barán, gatun tetti-tetti barun wirria, wiya, nura kotellin barun yarakai bara ba kakulla kauwâl barun kûri kabiruğ kakillin Hierothalem ka?

⁵ Wiyan nurun bağ, Keawai; kulla nura keawai minki kâtan, yantin ġaiya nura tetti-tetti kânün.

⁶ Wiya noa unni yanti parabol: Taraikan ta kûriko wupéa yirriwilbin purrai ta ġikouğ ka ta; gatun noa uwa yeai ko nakilliko, gatun noa keawai ġaiya na pa.

⁷ Wiya ġaiya noa bon upullikan, Ela! ġoro ka wunâl la unti, uwa bağ nakilliko yeai ko unti biruğ ko yirriwiltabin tako, gatun keawai ġaiya bağ na pa; kólbúntilla unnoa barán; minariğ, tin unnoa kâtan purrai ta?

⁸ Gatun noa wiyayeléün, wiyelliela bon, Piriwâl, kâmunbilla unnoa unti wunâl la, pinni-uwil koa bağ untoakâl ko, gatun konuğ koa bağ wupi-uwil;

⁹ Gatun yeai ba kânün, murrârâğ ġaiya kânün; gatun ka korien ba, gatun yukita ġaiya kólbúntinün; wal bi unni barán.

¹⁰ Gatun noa wiyelliela wakâl la thunagoğ ka purreâğ ka thabbat ka.

¹¹ Gatun, a! kakulla unta wakâl nukuğ munni-lan bountoa ba kauwâl-kauwâl wunâl étin ta, gatun woinu

bountoa, gáton keawai bountoa kaiyu korien wokka-lan kakilliko.

12 Gáton nakulla noa ba Iéthuko bounnoun, kaaipa bounnoun noa, gáton wiyelliela bounnoun, Nukuğ, gíntoa buruğ-kulléun woinu kabiruğ girouğ kinbiruğ.

13 Gáton noa upilléun mâtara bounnoun kin; gáton tanoakal-bo bounnoun tuloa uma, gáton bountoa pitálma bon Eloinuğ.

14 Ga-tun piriwállo thunagóg kako, wiyayelléun bukkan-to, kulla noa Iéthuko turon uma purreağ ka thabbat ka, gáton wiya barun kúri, Hek ta purreağ ka umilliko kúri ko; unti tara purreağ ka tanan uwolla turon umullilo, gáton keawai thabbat ta purreağ ka.

15 Piriwállo noa bon wiyayelléan gáton wiyelliela, Gíntoa gakoiyaye! wiya, yantinto nura buruğbuğgan gikoúmba boo gáton athino, purreağ ka thabbat ka, unta biruğ kokerá biruğ, yemmama-uwil koa kokoin kolağ pittelliko?

16 Gáton keawai wal unni gápal, yinálkun ta Abúramúmba, giratoara bounnoun Thatánto noa unni tara étin ta wunál la, buruğbuğgulliko yanti biruğ, unti thabbat ta purreağ ka?

17 Gáton wiya noa ba unni tara, koiyun bara gáiya kátan yantin bukkamaiye gikouğ kai; gáton yantin kúri pitál kakulla yantin tin umatoarrin kauwál lin gikouğ, biruğ.

18 Wiya gáiya noa, Minariğ kiloa Piriwál koba Eloi koba? Gáton yakoai kiloa pağgunbinùn?

19 Yanti kiloa ta yeai ba mutard koba, mankulla kúriko, gáton meapa purrai ta gikouğ, kai ta; gáton boaikulléun wokka lağ, gáton kakulla kauwál kúlai; gáton tibbin moroko tin yellawa wiran ta.

20 Gáton noa wiyéa-kùn, Yakoai kiloa bağ tügunbinùn piriwál koba Eloi koba?

21 Yanti lebben kiloa, mankulla gápallo gáton yuropa goro ka gúkilligél la nulai ta, kakulla wal yantibo lebben kiloa.

22 Gáton noa uwa kokeroa gáton kauwál loa kokeroa, wiyatin, gáton uwollin Hierothalem kolağ.

23 Wiya gáiya bon wakállo, Piriwál, wiya, warai moron kakilliko? Gáton noa wiya barun,

24 Nuwolla pulóğkulli kolağ tuloa tin yapuğ tin: kulla bağ nurun wiyan, kauwál-kauwállo nuwanùn murrárağ pulóğkulli kolağ gáton keawai wal kaiyu korien.

25 Bouğkullinùn noa ba kokeratin wokka lağ, gáton wirriğbakulla pulóğkulligél, gáton nura garokéa warrai ta, gáton wirrilléun toto pulóğkulligél, wiyellin, Piriwál,

Piriwál, umulla gearun; gátun noa wiyayellinún gátun wiyánún, Keawaran bağ nurun gimilli korien wonta biruğ wal nura:

²⁶ Wiyánún gaiya wal nura, Takéun géen gátun pittakéun girouğ kin mikan ta, gátun gíntoa wiyakéun gearun kin yapuğ ka.

²⁷ Wonto wal noa ba wiyánún, Wiyar bağ nurun, keawaran bağ nurun gimilli korien, wonta biruğ wal nura; yuriğ tia uwolla emmouğ kinbiruğ, yantin nura yarakai umullikan.

²⁸ Unta ta wal tuğkillinún gátun tirra-gatpuntullinún, nanún gaiya nura ba barun, Abáramnuğ, gátun Itháknug, gátun Yacóbnuğ, gátun yantin propetnuğ, kakillin bara ba piriwál koba ka Eloi koba, gátun nurunbo yuaipéa warrai tako.

²⁹ Gátun bara uwánún muriuğ tin, gátun krai tin, gátun kummari tin, gátun pakai tin, gátun yellawánún wal piriwál koba ka Eloi koba ka.

³⁰ Gátun, a! bara willuğ kátan, kabo wal bara ganka kánún gátun bara ganka kátan, kabo wal bara willuğ kánún.

³¹ Unta purreağ ka winta uwa Parithaioi kabiruğ wiyellin bon, Yuriğ ba waita wolla unta biruğ, kulla noa Herodto biloa buúnnún tetti.

³² Gátun noa barun wiyá, Yuriğ nura wolla, wiya-uwil koa bon unnoa alópék, A! paibuğgan bağ barun diabol, gátun turon bağ uman buğgai gátun kúmba, gátun kúmba-ken-ta wal goloin tia kánún.

³³ Yantin tin uwánún wal bağ buğgai gátun kúmba, gátun kúmba-ken-ta; kulla wal keawaran wal wakál propet ka korien tetti Hierothalem kabiruğ.

³⁴ Yapallun Hierothalem, Hierothalem! búnkiye tetti wirriye barun propet, gátun pintia barun tunuğ ko yupi-toara girouğ kinko; murrin-murrin bağ kauma pa bağ barun wonnai tara giroúmba, yanti kiloa tibbinto ba kauma-uwil yirriğ ka bara ka bounnoun ba waréa tara, gátun keawaran nura kauma korien.

³⁵ A! nurunba kokera kakillin mirrál kakilliko: gátun bağ wiyar tuloa nurun, Keawai nura tia nanún, yakita ko kánún ba wiyánún wal nura ba, Pitálkámunbilla bon uwan noa ba yitirroa Piriwál koba koa.

14

¹ GÁTUN yakita kakulla, uwa noa ba murrariğ kokerá piriwál koba ka Parithaioi koba takilliko nulai ko purreağ ka thabbat ka, tumiméa gaiya bon bara.

2 Ġatun, a! ġaroka ba kakulla wakál kùri kokoin-kan warakàġ.

3 Ġatun Iéthuko noa wiyayelléùn wiya barun nomikoinuġ ġatun Parithaioinuġ, wiyelliela, Wiya, murràràġ turon umulliko purreàġ ka thabbat ka?

4 Ġatun bara tullama pulli. Ġatun noa bon turon uma, ġatun wamunbéa bon;

5 Ġatun wiyayelléùn noa barun, wiyelliela, Ġanto nurun kinbiruġ-ko puntimanùn buttikaġ ba athino ba ġa boo ba nurunba kirai ta, ġatun keawai ġaiya bon manùn wokka laġ purreàġ ka thabbat ka?

6 Ġatun keawai bara bon wiyayelli pa unni tara.

7 Ġatun noa wiya wakál parabol barun ġala ko wiyatora ko, nakulla noa ba ġiriméa bara murràràġ waiyakan; wiyelliela barun,

8 Wiyànùn bin ba taraito kùriko uwa-uwil koa bi mankilli kolaġ nukuġ kolaġ, yellawa yikora wokka waiyakanto, mirka ta tarai kùri piriwál wlyatoara ta;

9 Ġatun noa ninwoa wiya biloa ġatun ġikouġ tanan uwolliko ġatun wiyelliko bin, Ġuwa bon ġali ko; ġatun ġintoa koiyun bi ba kánùn waita uwánùn waiyakan kolaġ bará ka bo.

10 Wonto ba bin wiyànùn ba, yuriġ bi yellawolli ta ka bará kako waiyakan kako; ġatun uwánùn noa ba wiya biloa ba wiyànùn biloa, Kóti, yuriġ wokka laġ uwolla: yakita ġaiya pitálmánùn bin mikan ta barun kin tanùn ba kunto ġirouġ katoa.

11 Ġan umullinùn ninwoa bo wokka kako, umánùn wal bon bará kako; ġatun ninwoa umullinùn niuwoa ba bará kako, umullinùn wal wokka kako.

12 Wiya ġaiya noa ġala wiya bon noa ba, Ġunùn bi ba takilliko búlwára ka ġa yaréa ka, wiya yikora bi ġiroumba kóti, ġa kótita, ġa porrólkan; wiyéa kánùn bin ba bara, ġatun ġupaiyéa kánùn bin yaruġ ka.

13 Wonto bi ba umánùn takilliko, wiyella barun mirrál-mirrálkan, ġatun munni-munni-kan, ġatun wiir-wiirkan, ġatun munminkan:

14 Ġatun bin pitálmánùn; kulla bara keawai ġupaiye korien yaruġ ka; kulla bin ġupaiyéa kánùn yaruġ ka, yakita ba moron kánùn murràràġ-tai tetti-tetti kabiruġ.

15 Ġatun wakál barun kinbiruġ yellawa ġikouġ kin takilliela, ġurra noa ba unni tara, wiya bon noa, Pitálmatoara noa tanùn wal kunto piriwál lako Eloj koba ka.

16 Wiya ġaiya noa bon, Taraito kùriko wupéa kauwál takilliko yaréa ka, ġatun wiya barun kauwál-kauwál kuri:

17 Ġatun yarea ka yuka noa bon ġikoúmba mankillikan, wiyelliko barun wiyatoara ko, Tanan; kulla yantin unnuġ tara wupea yakita.

18 Ġatun bara yantin wiyellan wakál-wakál ġakoiyellan. Kurri-kurrito wakállo wiya ġikouġ, Ġukilléun baġ winta purrai, ġatun waita wal baġ uwánún nakilliko ġala ko; wiyan biloa wamunbilliko tia.

19 Ġatun taraito wiyá, Ġukilléun baġ pente tumba boo buttikaġ, ġatun baġ waita uwan numulliko barun; wiyan biloa wamunbilliko tia.

20 Ġatun taraito wiyá, Mankulla baġ nukuġ emmoúmba, yaki tin keawai baġ uwa korien.

21 Uwa ġaiya noa unni mankillikan, ġatun wiya bon piriwál ġikoúmba unni tara. Wiya bon ġaiya noa kok-eratinto bukka-kanto ġikoúmba mankillikan, Yuriġ wolla kurrakai yapuġ koa kokeroa, ġatun yutilla barun tanan untiko mirrál-mirrál-kai, ġatun munni-munni-kai, ġatun wiir-wiir-kai, ġatun munmin-kai.

22 Ġatun noa mankillikanto wiyá, Piriwál, upatoara ta yanti bi ba wiya, ġatun kauwál-kauwál lako ka untiko.

23 Ġatun noa bon piriwállo wiya mankillikan, Yuriġ, uwolla yapuġ koa ġatun koruġ koa, ġatun pirriralmulla barun tanan uwolliko, emmoúmba koa kokera warapa-uwil.

24 Kulla baġ wiyan nurun, Keawai wal bara untoakállo wiyatoara nutunún emmoúmba kunto.

25 Ġatun kùri kauwál-kauwál uwa ġikouġ katoa: ġatun noa willariġ, warkulléun, ġatun wiya ġaiya barun,

26 Uwánún tia ba taraikan kùri emmoúġ kin, ġatun wareka korien ġikoúmba biyuġbai ġatun tunkan, ġatun nukuġ, ġatun wonnai tara, ġatun kóti tara, ġatun wuġgunbai, kauwa, ġikoúmba kata moron, keawai noa kánún emmoúmba wirrobullikan.

27 Ġanto-bo ba kurri korien ġikoúmba talig-kabillikanne, ġatun uwolla emmoúġ katoa, keawai noa kánún emmoúmba wirrobullikan.

28 Ġanto nurun kinbiruġ-ko, kotellin wittimulliko kokera, wiya, noa yellawánún kurri-kurri, ġatun tuiġko umulliko, mirka keawai ġoloin witti korien?

29 Mirroma, yukita wupéa noa ba tuġġa, ġatun keawai noa kaiyu korien ġoloin wittilliko, yantinto ba nanún béelmánún ġaiya bon,

³⁰ Wiyellinún, Ġali kùriko nutéa wittimulliko, ġatun kaiyu korien noa ġoloin wittimulliko.

³¹ Ġa, ġan piriwál uwánún noa ba wuruwai kolaġ, tarai ko piriwál ko, yellawa noa kurri-kurri, ġatun kotelliela, wiya, noa ba kaiyukan uwa-uwil koa dekem-millia to nuġgurrawa-uwil koa bon taimin to ke bith-dekem-millia to?

³² Ġa ba, kaloġ ka ba noa piriwál taraito, yuka noa wakál puntima wiyelliko pitál koa kakillai.

³³ Yanti kiloa, yantinto nurun kinbiruġ-ko wareka korien noa yantin ġikoúmba, keawai noa kánún emmoúmba wirrobullikan.

³⁴ Pulli ta unni murráráġ; wonto ba pulli ka korien, yakoai kánún upilliko!

³⁵ Keawai murráráġ, korien ta purrai ko, ġa ba konuġġél ko; wareka ġaiya kùriko. Niuwoabo ġurréuġkan ġurrulliko, ġurrabilla bon.

15

¹ PAPAI ġaiya bara uwa ġikouġ kin yantin telónai ġatun yarakaiwilluġ, ġurrulliko bon.

² Ġatun koiya bara Parithaioiko ġatun ġarammateuko, wiyelliela, Unni kùri murráráġ korien, noa uman barun yarakai-willuġ ġatun tatan noa barun katoa.

³ Ġatun noa wiya barun unni parabol, wiyelliela,

⁴ Ġan kùri nurun kinbiruġ, hekaton ta ċipu ġikoúmba, wakál noa ba yuréa umámún barun kinbiruġ, wiya, noa wunún barun nainty-nain ta koruġ ka, ġatun waita noa uwánún na-uwil koa noa yuréa-matoara, kara-uwilli koa noa?

⁵ Ġatun karawolléun noa ba, wúnkilléun ġaiya noa bamirruġ ka ġikouġ kin, pitállo ba.

⁶ Ġatun uwa noa ba ġura kako, wiya noa barun kótita ġatun taraikan wiyellin barun, Pitállia kanwa emmouġ katoa; kulla baġ karawolléun ċipu ta emmoúmba unni, yuréa ba kakulla.

⁷ Wiyan baġ nurun, yanti kiloa pitál kánán kauwállan moroko ka ba minki noa ba wakál yarakaikan, keawai barun kai murráráġ-tai tin nainty-nain ta tin, minki korien.

⁸ Ġa wonnuġ-ke nukuġ púndol arguro ten ta bounnoun kinba, yuréa bountoa ba umánún wakál púndol, wiya, bountoa wirroġ-banún kaipuġ ġatun wirrillinún wirril-likanneto kirra-kirra-uwilli koa bountoa?

9 Ġatun karawolléun bountoa ba, wiya ġaiya bountoa ba kóti-ta ġatun taraikan tuiġko, wiyellin, Pitállia kauwa emmouġ katoa; kulla baġ karawolléun yuréa baġ ba umá.

10 Yanti kiloa, wiyan baġ, nurun, unnuġ, ta pitál kátan mikan ta aġelo ka Eloi koba wakál lin ba yarakai-willuġ minki kánun.

11 Ġatun noa wiya, Taraito kúriko yinal bula-buloara ġikoúmba:

12 Ġatan mittiko bulun kinbiruġ-ko wiya bon biyuġbai ġikoúmba, Biyuġ, ġuwa tia winta tullokan ka-uwil koa emmoúmba. Ġatun túnbilliela noa bulun tullokan.

13 Ġatun keawai kauwál-kauwál, korien ta purreaġ ka yukita, kauma noa mittiko yinallo, ġatun waita noa uwa kaloġ koba, ġatun unta noa wari-wareka tullokan ġikoúmba pittelligél la.

14 Ġatun wari-wareka noa ba kirun, kauwál kakulla unta kunto korien; ġatun tanoa-kál-bo kakulla ġaiya noa kapirrikan.

15 Ġatun uwa ġaiya noa umulliko kúri kako unta ko purrai ta ko; ġatun noa bon yuka ġikouġ, ka tako purrai tako ġiratimulliko buttikaġ, ko porák ko.

16 Pitál ġaiya noa kakulla takilliko, ta-uwil ba buttikaġko: ġatun keawai kúriko bon ġupa.

17 Ġatun noa kakilliela ba niuwoabo, wiyelliela ġaiya noa, Kauwál-kauwála umullikan biyuġbai koba emmoúmba koba kunto kauwál barúnba takilliko ġatun ġukilliko, ġatun ġatoa kapirró wirribanbillin!

18 Bouġkullinún wal baġ, waita biyuġbai tako, ġatun wiyánun wal bon, Biyuġ, yarakai baġ umá mikan ta moroko ka, ġatun ġirouġ kin,

19 Ġatun keawai baġ murráráġ korien wiya-uwil koa tia ġiroúmba yinal yitirra: umulla tia wakál yanti umullikan ġiroúmba.

20 Ġatun noa bouġkulléun, uwa ġaiya noa biyuġbai tako. Wonto noa ba kaloġ ka kauwál kakulla, nakulla noa bon biyuġbai-to ġikoúmba-ko, minki ġaiya noa kakulla, murrá ġaiya noa, puntimulléun ġaiya noa ġikouġ kin wuroka, ġatun búmbúmbea-kan ġaiya bon.

21 Ġatun noa bon yinallo wiyá, Biyuġ, yarakai baġ umulléun mikan ta moroko ka ġatun ġirouġ kin, keawai baġ murráráġ korien wiya-uwil koa tia ġiroúmba yinal yitirra.

22 Wonto noa ba biyuġbaito wiya barun mankillikan ġiroúmba, Mara unnoa-unnuġ upilligél, ġatun upilla bon

konéin kako, ġatun upilla riġ ġikouġ kin máttára, ġatun upilla bon tuġġanoġ yulo ka ġikouġ kin:

²³ Ġatun mara tanan untiko buttikaġ italo ġiratimatoara kipai, ġatun turulla; tamunbilla ġearun, ġatun pitál koa ġéen kauwál:

²⁴ Koito ba unni emmoúmba yinal tetti kakulla, yakita ġaiya noa moron kátan: ġarawatilléún noa, ġatun yakita bummilléún ġaiya bon. Ġatun pitál bara kakilli kolaġ.

²⁵ Unta ta ġarro ġikoúmba kakilliela upulligél la purrai ta; ġatun uwolliela noa ba papai kokerà koba, ġurra noa tekki ġatun untelli ta.

²⁶ Ġatun noa kaaipa wakál mankillikan, ġatun wiya minnuġ-ban ġali tara minariġ tin.

²⁷ Ġatun wiya bon noa, Unni ta uwan ġiroúmba biggai; ġatun ġiroúmba-ko biyuġbaito tura ġiratimatoara buttikaġ italo kipai ta, kulla wal pitál noa ġikouġ kai moron tin kátan.

²⁸ Ġatun noa niuwara kakulla, keawai noa murrug kolaġ uwa pa; yaki tin noa biyuġbai ġikoúmba uwa ġatun pirriralma bon.

²⁹ Ġatun noa bon wiyayelliela ġikoúmba biyuġbai, Ela! kauwál-kauwála wunála umala baġ ġirouġ; keawai baġ ġiroúmba wiyellikanne umá korien; ġatun keawai bi tia ġupa waréa buttikaġ kid, pitál koa tia ka-uwil baraj emmoúmba kótita:

³⁰ Wonto ba tanoa-bo ġiroúmba yinal uwa ġali, wari-wareka ġiroúmba tullokan yarakai-willuġ koa ko ġapal loa, tura ġaiya bi ġikouġ buttikaġ italo ġiratimatoara.

³¹ Ġatun noa wiya bon, Yinal, yellawan bi emmouġ kin yantikatai, ġatun yantin unni tara emmoúmba ġirouġ kin kánún.

³² Murraràġ ta kakulla takilliko ġatun pittelliko; koito ba unni ġiroúmba umbeara-kóġ tetti kakulla, ġatun moron katéakan; ġatun ġarawatilléún, ġatun bummilléún bon yakita.

16

¹ ĠATUN noa wiya barun ġikoúmba wirrobullikan, Unto ta tarai ta wakál kúri tullokan porrólkan, mankillan piriwál ġikoúmba; ġatun wiyayéma bon ġikouġ wareka noa ġikoúmba tullokan.

² Ġatun noa wiya bon, wiyelliela, Yakoa baġ ġurra ġirouġ kinba? wiyella bi tia minariġ bi ba umulliela; keawai bi kara kánún umullikan.

³ Wiyelléún ǵaiya noa mankillikan niuwoabo, Minnuǵ, banún baǵ? kulla wal lia piriwálo emmoúmba ko mantil-
léún keawai baǵ mankillikan kánún; keawai baǵ pinninún;
koiyun baǵ poiyeelliko.

⁴ Ǵali wal baǵ umulliko, yipanún tia ba emmoúmba
mankilligél labiruǵ, wamunbi-uwil koa tia bara kóti ko
kokerá ko.

⁵ Yanti ba wiya noa barun wiyatoara piriwál koba
ǵikoúmba, ǵatun noa wiya wakál kurri-kurri ka, Minnan
ba wiyapaiyéún emmoúmba piriwál koba?

⁶ Ǵatun noa wiya, Hekaton ta wimbi ka karauwa. Ǵatun
noa wiya bon, Mara bi unni, yellawa kurrakai, upulla
pentékonta koa ka-uwil.

⁷ Wiya ǵaiya noa tarai, Minnan bi wiyapaiyéún piriwál
koba? Ǵatun noa wiyá, Hekaton ta wimbi wiet. Ǵatun bon
noa wiyá, Mara bi unni, upulla éty koa ka-uwil.

⁸ Ǵatun noa piriwallo murrárǵ bon wiya unnoa mankil-
likan yarakai ka, kulla noa umá ǵurakito; kulla bara
wonnai tara unti ko purrai tako barúnba willuǵgél koba
ǵuraki bara, keawai bara wonnai kaibuǵ koba.

⁹ Ǵatun ǵatoa nurun wiyen, Umulla nura bo kótita kakil-
liko tullo-yarakai tabiruǵ; tetti nura ba kánún, wamunbilla
ǵaiya nurun kokerá yuraki ba kátan yanti-katai.

¹⁰ Niuwoa miroman ǵali waréa ta, yanti miroman noa
kauwál ǵali ta; ǵatun niuwoa yarakai-maye ǵali waréa ta,
yanti yarakaimaye ǵali kauwál ta.

¹¹ Yaki tin keawai nura ba miroma pa tullo yarakai ta,
ǵanto wal nurun ǵunún tullo tuloa ta miromulliko?

¹² Ǵatun keawai nura ba miroma pa tarai koba, ǵanto wal
ǵunún nurúnba kóti tako?

¹³ Keawai wal mankillikanto umánún buloara-bulun
piriwál bula; kulla noa yarakai umánún wakál bon, ǵatun
murrárǵ umánún tarai; ǵa ba kánún noa wakálla, ǵatun
béelmánún bon tarai. Keawai nura kaiyu korien umulliko
Eloi ko ǵatun tullokan ko yarakai ko.

¹⁴ Ǵatun unni tara bara ǵurra Parithaioiko, willirrikan
bara kátan, ǵatun bon bara béelma.

¹⁵ Ǵatun noa barun wiyá, Kauwa murrárǵ koa nura
ka-uwil mikan ta barun kin kúri ka; wonto noa ba Eloito
ǵurran nurúnba búlbúl la ba; kulla unni tara murrárǵ ta
kátan barun kinba kári ko, yakaran ta kátan mikan ta Eloi
kin.

¹⁶ Wiyellikanne-ta ǵatun bara propet kakulla loanne
noa ba paipéa; yaki tabiruǵ piriál koba Eloi koba

wiyabunbéa, gátun yantin kúri waita-waitawolléun murrug kolag.

17 Gátun moroko ta gátun purrai ta kaiyukan kánun waita kolag, keawai waréa ta wiyellikanne koba ka korien kakilliko.

18 Gánto ba warekullinún porikunbai gikouúmba gátun tarai búmbéa ka, yarakai búmbéa noa: gátun gánto ba buúmbinún warekatoara poribal tabirug, yarakai búmbéa noa.

19 Kakulla ta noa wakál porrólkan, upulléun noa gorog-gorog ko gátun murrarag ko kariǵkareug ko, gátun bon kakulla minnuǵbo-minnuǵbo kauwál takilliko gátun pittelliko yantin ta pureag ka:

20 Gátun kakulla ta wakál poiyaie giakai yitirra Ladharo, wúnkulla bon ba yapugggél gikoug ka ta, warapál mita-mitag,

21 Gátun wiya bon ba mutuǵ ko takilliko gikoug kai porroóbin tin takilligél labirug; gátun warikal uwa bara, woatá gaiya bon mita-mitag.

22 Yakita-kálai tetti kakulla poiyaie, gátun kurriá bara bon aǵelo-ko Abáram kinko parrag kako: tetti gaiya noa porrólkan kakulla, gátun bon núlká.

23 Gátun noa unta koiyug ka hell ka bouǵkulléun gikoúmba gaikug, kakilliela tirriki ka, gátun nakilliela bon Abáramnuǵ kalog ka, gátun noa Ladharo parrag ka kakilliela Abáram kin.

24 Gátun noa kaaibulléun, wiyelliela, Biyug Abáram, gurrara tia kauwa, gátun yukulla bon Ladharonuǵ, kurrimulli koa noa kokoin to, gátun moiya koa tia tallag wupi-wuil; kulla wal bag kirrin kátan unti tirriki ka koiyug ka.

25 Wonto noa ba Abaramko wiyá, Yinal, gurrulla gintoa yakita moron ta mantala murrarag-tai giroúmba, wonto noa ba Ladharo yakaran mantala gátun noa yakita pitál kátan, wonto bi ba kirrin kátan.

26 Gátun yanti umni ba, gearun kinba willika ba pirriko wún-kulla; keawai uwánun untikal untoa kolag: keawai bara unta birug, uwánun untiko gearun kinko.

27 Wiya gaiya noa, Wiyan banug, Biyug, yuka-uwil koa bon bintun kinko kokerá kolag:

28 Kulla wal lia emmoúmba kotita pente; wiya-uwil koa noa barun yanoa bara ba tanan uwánun unti kolag tirriki-tirriki kako.

29 Abáramko noa wiya bon, Mothé noa gátun bara propet barun katoa ba; gurrabunbilla barun.

³⁰ Ġatun noa wiyá, Keawaran, biyuġ Abàram; wakál ba uwolla barun kin unta biruġ tetti kabiruġ, gurránùn ġaiya wal bara.

³¹ Ġatun noa bon wiyá, Keawai bara ba gurránùn bon Mothénuġ ġatun barun propetnuġ; keawai wal bara gurránùn wakál ba paikullinún moron tetti kabiruġ.

17

¹ WIYA ġaiya noa barun wirrobullikan ġikoúmba, Kauwa yanti kánun bo ta wal yarakai; yapalla noa ġikouġ kinbiruġ yarakai tabiruġ!

² Murráì ka ba noa ġira-uwil kea kulleuġ koa bon tunuġ, ġatun wareka uwil koa bon korowa ka, unni noa yanoa yarakai umabunbi yikora unti tara biruġ wakál wonnai tara biruġ.

³ Yakoai nura kauwa: Kótiko ba ġirouġ, yarakai umánùn ġirouġ ka to, wiyella bon; ġatun minki noa ba kánun, kámunbilla bon.

⁴ Ġatun kauwál-kauwál-la biloa ba yarakai umánùn wakál la purreaġ ka, ġatun kauwál-kauwál-la biloa willariġ noa kánun wakál la purreaġ ka, wiyellinùn biloa, Minki baġ kátan; kámunbinùn wal binuġ.

⁵ Ġatun bon bara apothol wiyá, Piriwál, kauwál koa ġearúnba gurrulli-ta ka-uwil kakilliko.

⁶ Ġatun noa Piriwállo wiyá, Ka ba nurúnba gurrulli-ta yanti kiloa mitti yeai mutard koba, wiyella wal nura ba unni kúlai thukamin, Wokka laġ bi kauwa wirrakan-bo, ġatun meapullia bi korowa ka; ġatun gala nurun gurránùn ġaiya wal.

⁷ Ġan nurun kinbiruġ-ko upullin purrai nurun ka to mankillikan-to, ġa tamunbin buttikaġ, wiyánùn bon kabo, uwánùn noa ba upulligġél labiruġ, Yuriġ bi wolla, yellawolliko ta-uwil koa?

⁸ Ġatun wiya bon noa wiyánùn, Kurrakai umulla ta-uwil koa baġ, ġatun ġirullia bi ġintoabo, ġatun mara-uwil koa bi tia ta-uwil koa baġ ġatun pitta-uwil; ġatun willuġ ġaiya bi tanùn ġatun pittánùn?

⁹ Wiya noa, wiyapaiyéùn bon mankillikan, koito noa ba uma unni tara wiya bon ba? Kotan baġ kearan.

¹⁰ Yanti nura wiyella, umánùn nura ba yantin unni tara wiyatoara nurun, Umullikan ġéen murráraġ korien kátan; umá ta ġéen unni wiyatoara umulliko ġearun.

¹¹ Ġatun yakita kakulla, uwolliela noa ba Hierothalem kolaġ, uwa willi koa noa Thamaria koa ġatun Galilaia koa.

12 Ġatun noa uwolliela ba tarai toa kokeróa, nuġġarawa bon bara kùri ten ta purrul-wommun-wommun, ġarokéa kalog ka;

13 Ġatun bara paibuġġa pulli, ġatun wiya Iéthu, Piriwál, gurráramulla ġearun.

14 Ġatun nakulla noa barun, wiya barun noa, Yuriġ nura wolla, túġunbillia nura barun kin hiereu ko. Ġatun yakita kakulla, uwolliela bara ba, turon bara kakulla tanoa-kál-bo.

15 Ġatun wakálo barun kinbiruġ-ko, nakilléun noa ba turon noa kakulla, willuġbo noa uwa, ġatun kaaipulléun noa wokka, pitálmullielia bon Eloinuġ,

16 Ġatun puntimulléun noa barán ġoara ko ġikouġ kin tinna ka, murrárąg noa bon wiyelléun; ġatun noa Thamaria-kál.

17 Ġatun noa Iéthuko wiyayelléun, wiyelliela, Wiya, ten ta turon kakulla? ġa wonnuġ-ke bara taraikan nain ta?

18 Keawai bara willuġ pa ba pitálmulliko bon Eloinuġ, wakál ba noa unni ġowikan ko.

19 Ġatun noa wiya bon, Bouġkullia, yuriġ bi wolla; ġirouġ ka ba ko ġurrulli biruġ ko turon bi kátan.

20 Ġatun wiya bon ba Parithaioiko, yakounta-ke paipinùn piriwál koba Eloi koba, wiyayelléun noa barun, wiyelliela, Tanan uwan piriwál koba Eloi koba keawai na korien.

21 Keawai bara wiyánùn wal, A unni ta! ġa unta ta! kulla, a! piriwál koba Eloi koba murruġ kaba kátan nurun kinba.

22 Ġatun noa wiya barun wirrobullikan, A! purreąg ta wal kánùn, na-uwil koa nura wakál purreąg Yinal koba kùri koba, ġatun keawai wal nura nanùn.

23 Ġatun bara nurun wiyánùn wal, Na-uwa unni; ġa, na-uwa unnuġ: yanoa barun uwa yikora, wirroba yikora.

24 Yanti kiloa pirruġġun-to uwan tarai tabiruġ ko moroko biruġ ko, tarai ta kako moroko kako; kauwa yanti kiloa wal kánùn Yinal kùri koba purreuġ ka ġikouġ ka ta.

25 Ġatun kurri-kurri ta bon umánùn minnuġbo-minnuġbo, ġatun warekatéa wal bon ġali koba willuġġél koba.

26 Ġatun yakita ba kakulla purreąg ka Noe-úmba ka, yanti bo ta wal kánùn purreąg ka Yinal koba kùri koba.

27 Takillala bara, pittellala bara, búmbillala bara nukuġ, ġukillala búmbilli ka, yakita purreąg ka kakulla noa ba Noe uwa murrariġ murrinawwai ka, ġatun tunta-tunta kakulla, ġatun kirun ġaipa barun nuropa.

28 Ġatun yanti yakita ba kakulla purreaġ ka Lot-úmba, takillala bara, pittellala bara, wirrilliala bara, ġukillala bara, meapala bara, wittiala bara;

29 Wonto ba yakita unta purreaġ ka Lot noa uwa Thodóm kabiruġ, patéa ġaiya koiyuġ-ko ġatun brimtón-ko wokka tin moroko tin, ġatun kiyupa barun yantin kirun tetti-tetti.

30 Yanti kiloa kánun yakita purreaġ ka paipinún noa ba Yinal kúri koba.

31 Unta yakita purreaġ ka kátan noa ba wokka kokerá, ġatun ġikoúmba tullokan murrug kaba kokera ba, keawai bon uwabunbi yikora barán mankilliko tullokan ko; ġatun kátan noa ba upulligél laba, keawai bon uwabunbi yikora willuġ, kolaġ.

32 Kotella bounnoun kai nukuġ Lot-úmba tin.

33 Ġanto ba ġikoúmba moron mirománun moron kakilliko, woġúntinún wal noa; ġatun ġanto ba woġúntinún ġikoúmba moron, kánun wal moron kakilliko.

34 Wiya nurun baġ, yakita unta-unta tokoi ta buloara ta kánun birrikilligél la wakál la; manún wal wakál, ġatun tarai ġaiya wunún.

35 Buloara umullinún bula; mánún wal wakál, ġatun tarai ġaiya wunún.

36 Buloara katéa-kánun upulligél la; mánún wal wakál, ġatun tarai ġaiya wunún.

37 Ġatun wiyelléun bon bara, wiyelliela, Piriwál, wonnuġ-ke? Ġatun noa wiya barun, Unta wonto ba katéa-kánun murrin ta, unta kolaġ ba kautillinún bara porowi.

18

1 ĠATUN noa wiya barun wakál parabol, wiya-uwil koa bon bara kúriko Eloinuġ, ġatun yari koa bara kaiyaléa-kún;

2 Wiyelliela, Unta ta kokerá tarai ta wakál wiyellikan piriwál kakulla, kinta korien kakulla noa bon Eloi kai, ġatun keawai noa tuma korien barun kúri:

3 Ġatun kakulla wakál mabogun unta kokerá; ġatun bountoa uwa ġikouġ kin, wiyelliela, Timbai kakillia tia emmoúmba bukkakaye.

4 Ġatun keawai wal noa ġurra pa kabo kakullai tako; wonto noa ba yukita wiya ġikouġ kinko minki ka, Keawai baġ kinta korien bon Eloi kail kátan, ġa keawai kúri tuman korien;

5 Kulla bountoa tia unni mabogunto pirralman, ġatoa timbai kánun bounnoun kin, murrin-murrin koa bountoa tia uwa-uwil kumburrobawanl bountoa tia.

6 Ġatun noa Piriwállo wiya, Gurrulla bon unni yarakai wiyellikan piriwál wiyan ba.

7 Ġatun wiya noa Eloito timbai katillinùn barun ġikoúmba ġirimatoara bara wiyan bon purreáġ ka ġatun tokoi ta, ġurralin noa barun wiyelli ta kaloġ tinto?

8 Wiyan nurun baġ, timbai wal noa katillinán barun kurrakai. Wonto noa ba uwánùn wal Yinal kúri koba tanan, wiya, noa nanùn ġurrullikanne purrai taba?

9 Ġatun noa wiya barun unni parabol tarai tako kotelléun bara ba murráráġ-tai barabo, ġatun yarakai bara kotellin taraikan:

10 Buloara-bula kúri uwa hieron kolaġ wiyelliko: wakál la noa Parithaio ġatun tarai ta teloné;

11 Ġarokéa noa Parithaio ġatun noa yanti wiyelliela niuwoabo ġiakai: A Eloi! pitálman baġ ġirouġ, kulla baġ ka korien yanti tarai ba kátan, bara kau-maye, tuloa uma korien mankiye nukuġ ka, ġa ka korien baġ yanti unni noa ba telóné:

12 Ta korien baġ buloarakál kátan wakál la thabbat biruġ ka, ġutan baġ winta untikál emmouġ kai yantin tabiruġ.

13 Ġatun noa telóné ġarokilliela ba kaloġ ka, keawai noa ġaikouġ ka wokka laġ na pa moroko koba, wonto noa ba minki motilliela wiyelliela ba, A Eloi! miromulla bi tia, yarakai baġ ba kátan.

14 Wiyan nurun baġ, unni noa kúri uwa barán kokerá koba ġikouġ ka tako ġurrámatoara, keawai tarai ta: kulla yantin bara piriwál-buntelliko, kánùn wal bara koiyun-barátoaro; ġatun niuwoa bo koai-koai korien bon, umánùn kauwál bon kakilliko.

15 Ġatun mankulla bara ġikouġ kinko wonnai tara numawil koa barun noa: wonto ba nakulla bara ba wirrobullikanto, yipa bara barun.

16 Wonto ba noa Iéthuko wiya barun, wiyelliela, Wamunbilla barun wonnai tara emmouġ kinko, ġatun yanoa barun yipai yikora; kulla barun-kai-kál katéa-kánùn piriwál koba Eloi koba.

17 Wiyan baġ tuloa nurun, Ganto ba ġurra korien piriwál koba Eloi koba yanti wonnai waréa ba, keawai wal noa pulóġkullinùn unta kolaġ.

18 Ġatun taraito umullikanto piriwállo wiya bon, wiyelliela, Piriwál murráráġ-tai, minnuġ-bullinùn baġ moron kakilliko yantikatai?

19 Ġatun noa Iéthuko wiya bon, Minariġ tin bi tia wiyan murráráġ-tai emmouġ? keawai wal wakál murráráġ-tai, wonto noa ba wakálbo, Eloi ta.

20 Ġurran bi yantin wiyellikanne, Yanoa manki yikora nukuġ taraikan koba, Yanoa búnki yikora tetti, Yanoa manki yikora, Yanoa nakoiya yikora, Ġurulla bon biyuġbai ġatun tunkán ġiroúmba.

21 Ġatun noa wiya, ġurra bag unni tara wiyellikanne yakikalai tabiruġ, wonnai baġ ba kakulla.

22 Ġatun yakita ġurra noa ba Iéthuko unnoa tara, wiya bon noa, Wakál unnoa-unnuġ uma korien bi ba; ġukillia yantin tullokan ġiroúmba, ġu-uwil koa barun mirrál ko, ġatun tullokan ġiroúmba kánun wal wokka ka moroko ka; ġatun kaai, wirroba-uwil koa bi tia.

23 Ġatun ġurra noa ba unni, minki noa kakulla kauwál; kulla noa porrol kakulla kauwálkan.

24 Ġatun noa ba Iéthuko nakulla bon minki noa ba kakulla kauwál-lan, wiya ġaiya noa, Pirral ta pulóġkulliko bara tullokan ta ba piriwál koba kako Eloi koba kako!

25 Kamel noa kaiyukan kátan pulóġkakilliko tiġkuġkoa ko aku lako, keawai porrólkan pulóġkakilliko piriwál koba kako Eloi koba kako.

26 Ġatun bara ba ġurrá, wiya bara, Ġan-ke wal moron kánun kakilliko?

27 Ġatun noa wiyá, Unni tara kaiyu korien kúri ko umulliko, kaiyu-kan-to Eloito noa umulliko.

28 Ġatun Peterko noa wiyá, Ela! wúnkulla ġéen yantin ta, ġatun wirroba ġéen bin.

29 Ġatun noa wiya barun, Wiyánun baġ tuloa, Niuwoa wareka kokera ġikoúmba, ġa biyuġbai, ġa tunkán, ġa ġapal, ġa wonnai, ġikouġ, kinko piriwál koba tin Eloi koba tin,

30 Mánun wal noa kauwál unti yakita, ġatun untoa tarai ta purrai ta tanan kakilliko, moron noa kánun yanti-katai.

31 Mankulla ġaiya noa barun dodeka ta wirrobullikan, ġatua wiya barun, A! waita ġéen wokka kolaġ Hi-erothalem kolaġ, ġatun yantin tara wiyatoara propet to ġikouġ, kai Yinal lin kúri koba tin kánun wal umatoara kakilliko.

32 Ġatun bon ġunún wal barun kin ethánékál kinko, ġatun bon bukka-manún wal, ġatun karagkobinún:

33 Ġatun wélkorinún wal bara bon, ġatun wal bon wirrinún; ġatun kúmba-ken-ta bouġkullinún ġaiya noa willuġbo.

34 Ġatun keawai bara ġurrapa unni tara wiyatoara: ġatun unni wiyellikanne yuropa barun kai, keawai bara ġurrápa unni tara wiyatoara.

35 Ġatun yakita kakulla, uwolliela noa ba papai Yeriko ka, wakál munmin kúri yellawolliela yapuġ ka bitta ka, poiyeilliela:

36 Ġatun ġurrulliela noa barun konara yapuġ koa, wiya noa minariġ unni?

37 Ġatun bara bon wiyá, Uwan noa Iéthu Nadharet-kál.

38 Ġatun noa kaaipulléun, wiyelliela, Ela Iéthu! yinal Dabidúmba, ġurrára-mulla bi tia.

39 Ġatun bara uwa ġanka, wiya bon koiyelli koa noa: wonto noa ba butti paiyelléun, Yinal Dabidúmba gintoa, ġurrára-mulla bi tia.

40 Ġatun ġarokéa noa Iéthu, ġatun wiya bon yutilliko bon ġikouġ kinko; ġatun uwa noa ba papai, wiya bon noa,

41 Wiyelliela, Minnuġ-bulliko bi tia wiyán? Ġatun noa wiyán, Piriwál, namunbilliko tia umulla.

42 Ġatun noa Iéthuko wiya bon, Kámunbilla bin nakilliko; ġiroumba tin ġurrulli tin moron uma.

43 Ġatun noa tanoa-kál-bo nakulla, ġatun bon noa wirropa, pitálmulliela bon Eloinuġ; ġatun yantin unni kúri nakulla bara ba, pitálma bon Eloinuġ.

19

1 ĠATUN noa Iethu uwa Willi koa Yeriko koa.

2 Ġatun kakulla untakál wakál kúri ġiakai Dhakké yitirra, piriwál telónékál noa kakulla, ġatun noa porrólkan.

3 Ġatun noa numéa nakilliko Iéthunuġ, ġan noa ba; ġatun noa keawai, kulla konaró núntima, kulla noa waréa ġoiyoġ.

4 Ġatun noa murra ġanka, ġatun noa kulliwa wokka-laġ, kúlai tin nakilliko bon, kulla noa unta kolaġ uwolli kolaġ.

5 Ġatun Iéthu noa ba uwa untako, nakulla noa wokka-laġ, ġatun bon nakulla, ġatun bon wiyá, Ela Dhakké! tanan kurrakai tirabulla, kulla buġgai koa baġ yellawánun ġirouġ ka ta kokerá.

6 Ġatun tiraba noa kurrakai barán, ġatun pitál ma-uwa bon.

7 Ġatun nakulla bara ba, wiyellan niuwarakan bara yantinto, wiyelliela, Waita noa uwa yarakai toa kóti kakilliko.

8 Ġatun noa Dhakké ġarokéa, ġatun wiya bon Piriwálnuġ, Ela Piriwál! winta baġ ġutan emmoumba tullokan kabiruġ mirrál kai ko; ġatun mankulla baġ ba tullokan taraikan tabiruġ yaki tin ġakoiyaye tin, wupinun ġaiya bon baġ willuġbo warán tako.

9 Ġatun noa Iéthuko bon wiyá, Tanan uwa moron unti buġġai purreaġ ka unti ko kokera ko, kulla noa kátan yinal ta Abáramuúmba.

10 Kulla Yinal kúri koba uwa tiwolliko ġatun tumulliko wogúntitoara ko.

11 Ġatun ġurra bara ba unni tara, wiyéakan butti noa ġatun wiya wakál parabol, kulla noa papai ta ba Hierothalem ka, ġatun kulla bara kota paipillinún piriwál koba Eloi koba tanoa-kál-bo.

12 Yaki tin noa wiyá, Tarai ta piriwál uwa tarai tako purrai tako kaloġ kako, mankilliko ġikouġbo piriwálkanetta, ġatun willuġbulliko.

13 Ġatun wiya noa barun ġikouúmba mankillikan ten ta, ġatun ġukulla noa barun kin mina ta ten ta, ġatun wiya barun, Miromulla uwánún baġ ba willuġbo.

14 Wonto ba ġikouúmba-ko konara niuwama bon, ġatun yuka bon puntimai ġikouġ, wiyelliela, Keawai wal noa unni piriwál katillinún ġearun.

15 Ġatun kakulla yakita, willuġ ba noa ba, mantoara piriwálkoba, wiya ġaiya noa barun unnoa mankillikan ġan kin noa ba ġukulla money, tanan ġikouġ kin, ġurra-uwil koa noa minnan barun kinba ġutoara ġukilli tabiruġ.

16 Tanan ġaiya uwa kurri-kurri wakál, wiyelliela, Ela Piriwál! ġiroúmba ta mina unni wittia kauwál ten mina ta.

17 Ġatun bon noa wiyá, Kauwa yanti, ġintoa mankillikan murráráġ; kulla bi miroma unnoa waréa ta, kaiyukan bi kanwa ten ta kokera.

18 Ġatun tarai uwa, wiyelliela, Ela Piriwál! ġiroúmba ta mina unni wittia kauwál pente mina ta.

19 Ġatun noa wiya ġaiya bon, Kauwa bi kaiyukan pente ta kokera.

20 Ġatun tarai uwa, wiyelliela, Ela Piriwál! na-uwa unni ta mina ġiroúmba, wúnkulla baġ ba koroka wurobilla:

21 Kulla baġ kinta kakulla ġirouġ kai, kulla bi bukka kauwál; mantan bi wokka-laġ keawai bi ba wunpa barán, ġatun kólbúntia bi unnoa keawai bi ba meapa ba.

22 Ġatun noa bon wiyá, ġirouġ kinbiruġ kóti ko kurraka ko wiyan pirriral-manún banuġ, ġintoa ta mankillikan yarakai. Ġurra bi tia bukka kauwál baġ; mantillin wokka-laġ keawai baġ wunpa barán, ġatun kólbúntillin unnoa keawai baġ ba meapa ba:

23 Kora koa bi ġupa emmouúmba money ġukilligél lako, marauwil koa baġ emmouúmba kóti ġatun kopatoara ta, emmouġ ka ta uwolli ta?

24 Ġatun noa wiya barun ġarokilliela bara ba taruġ ka, Mantillia unnoa mina unti biruġ bon, ġatun ġuwa bon gala ko tenkan ko ġikouġ.

25 (Ġatun bara wiya bon, Piriwál, ten ta mina mantan noa).

26 Wiyen nurun baġ, Yantinko barun mantan bara ba ġunún wal butti; ġatun keawaran noa ba, unnoa ta mantan noa ba mantillinún wal bon ġikouġ, kinbiruġ.

27 Kulla bara unnoa emmoúmba niuwa-maye, keawai bara emmouġ kánún bi ba piriwál barun, mara barun, bú-uwil koa barun emmouġ kin mikan ta

28 Ġatun wiya noa ba unnoa, waita ġaiya noa ġanka uwa wokka-laġ Hierothalem kolaġ.

29 Ġatun kakulla yakita, uwa noa ba papai Bethábage tako ġatun Bethany tako, bulkára ta ġiakai yitirra Elaión ka la, yakunbéa noa buloara-bulun ġikoúmba wirrobullikan,

30 Wiyelliela, Yuriġ nura wolla kokeraá ko kaiyin tako; uwollinún nura ba untariġ, nanún ġaiya nura wirritoara waréa buttikaġ keawai yellawa pa kúri bulka ka: buruġbuġgulla unnoa, ġatun yemmamulla untiko.

31 Ġatun tarai-kan-to ba wiyánún, Minariġ tin nura unnoa ta buruġbuġġan? ġiakai nura wiyella bon, Kulla noa Piriwállo wiyá.

32 Ġatun bara ba yukatoara, waita uwa, ġatun nakulla ġaiya bara yanti noa ba wiya barun ba.

33 Ġatun buruġbuġgulliela bara ba unnoa waréa buttikaġ, ġikoúmba-ko wiya barun, Minariġ tin nura buruġbuġġan unni waréa buttikaġ?

34 Ġatun bara wiyá, Piriwállo noa wiya ġala.

35 Ġatun bara yemmama bon kinko: ġatun bara wupéa barun ba kirrikin bulka ka buttikaġ ka, ġatun wupéa bon bara Iéthunuġ wokka ka.

36 Ġatun uwolliela noa ba, wupéa bara yapuġ ka kirrikinkan nurúnba.

37 Ġatun uwa noa ba papai, bará ka Elaión ka ba koba bulkára koba, yantin konara wirrobullikan pitál ġaiya kakulla, ġatun pitálmulliela bon Eloinuġ kauwál lo pulli to, yantin tin kauwál Iin uma ba nakulla bara ba;

38 Wiyelliela, Pitálmabunbilla bon Piriwál ta uwan noa ba Yehóa-úmba koa yitirra: pital-kámunbilla moroko ka, ġatun killibinbin kámunbilla wokka ka.

39 Ġatun winta-ko Parithaioi kabiruġ konara biruġ wiya bon, Piriwál, koawa bi barun ġiroúmba wirrobullikan.

40 Ġatun noa wiyayelléún barun, wiyelliela, Wiyánun nurun baġ, wiya, bara ba kaiyellinún mupai, kaibullinún wal ġaiya unni tara tunuġ tanoa-kál-bo.

41 Ġatun uwa noa ba papai, nakulla noa kokera kariġ, ġatun noa tuġkillimilléún ġaloa rin,

42 Wiyelliela, Ġurrapa bi ba, ġintoa ta, unti purreaġ ka ġirouġ ka ta unni tara pitál-kakilliko ġiroúmba ko! wonto ba yakita yuropa ta ġirouġ, kai nakilli tin ġaikuġ tin.

43 Kulla purreaġ, ta kánún ġirouġ kin, bukka-kan-to ġirouġ wirrinún wal bara kirrai kirai-karai ġirouġ, ġatun karai-karai wirrinún ġirouġ, ġatun mirrámanún bin willi ka yantin ta kaiyinkaiyin ta,

44 Ġatun pirikibunpinún bin purrai ta, ġatun ġiroúmba wonnai tara murrug kaba ġirouġ, kinba; ġatun keawai bara wupinún tunuġ tarai ta wokka ka; kulla keawai bi ba ġurra pa yakita natala ba ġiroúmba.

45 Ġatun noa uwa murrariġ kolaġ, ġatun yipa ġaiya noa barun ġukillikan, ġatun barun mankillikan unta biruġ;

46 Wiyelliela barun, Upatoara unni, Emmoúmba kokera ta wiyelligél kokera; wonto ba nura uma unni wollo kakilliko barun nankiye-ko.

47 Ġatun wiyelliela noa purreaġ ka yantin ta murrug ka hieron ka. Wonto ba piriwál hiereu, ġatun bara ġárammateu, ġatun bara piriwál kùri koba, numa bara bon búnkilli kolaġ;

48 Yakoai bara ba umulliko ġatun keawai bara, kulla yantin ta kùri pitál kakilliela ġurrulliko bon.

20

1 ĠATUN yakita kakulla, wakál la tarai ta purreaġ ka, wiyelliela noa ba barun kùri ka, ġatun wiyelliela euāgelion, uwa ġaiya bon bara piriwál ġatun bara ġárammateu ġatun bara pàrethbuteroi,

2 Ġatun wiya bon, wiyelliela, Wiyella ġearun, minariġ tin kaiyu tin umullia bi unni tara? ġa ġanto-ke noa bin unni ta kaiyu ġukulla ġirouġ?

3 Ġatun noa wiyayelléún, ġatun wiyelliela barun, Ġatoa wiyánun nurun unni ta wakál; ġatun wiyayelléa tia;

4 Korimullikanne-ta Ioanne-úmba, wiya, ta morokó kabiruġ, ġa kùri koba?

5 Ġatun bara wiyatan barabo, wiyelliela, Wiyánun ġéen ba, Morokó kabiruġ ta; wiyánun, ġaiya noa, Kora koa nura ġurrapa bon?

6 Kulla géen wiyánùn ba, Kùri koba ta; yantinto gaiya gearun kùriko pintinùn tunuḡ ko: kulla bara kotan bon loannenuḡ propet ta kakulla.

7 Ġatun bara wiyá, keawai bara ḡurrapa wonta biruḡ ta.

8 Ġatun noa barun Iéthuko wiya, Keawai baḡ, wiyánùn nurun minariḡ tin kaiyu tin uman baḡ unni tara.

9 Ġatun potopaiyá gaiya non barun kùri wiyelliko unni-ta parabol: Taraito kùriko meapa wain-ḡel la, ḡatun wúnkulla barun kin upullikan ta, ḡatun uwa gaiya noa kalog kolaḡ, yuraki.

10 Ġatun yakita poaikulléùn ba, yuka noa bon wakál umullikan barun kin upullikan ta, ḡu-uwil koa bara bon yeai waingél labiruḡ; wonto bara ba búnkulla bon, ḡatun yuka bara bon waita yeai korien.

11 Ġatun noa toanta yukéa-kan tarai umullikan: ḡatun bara bon búntéa-kan yantibo, ḡatun yarakai uma bara bon, ḡatun bon bara yuka waita yeai korien.

12 Ġatun noa toanta yukéa-kan ḡoro-ta, ḡatun bara bon mularéa-kan, ḡatun wareka bara bon warrai tako.

13 Wiya gaiya noa piriwálo wain-ḡél koba, Minnuḡ banùn kan baḡ? Yukánùn wal baḡ emmoúmba yinal pitálmatoara; mirka bara bongurránùn, nanùn bon bara ba.

14 Wonto bara ba upulli-kan-to nakulla bon ba, barabo gaiya wiyellan, wiyelliela, Unni ta wúḡgurra piriwál: kaai géen búwil bon, purrai koa ka-uwil gearúnba.

15 Yanti bon bara wareka wain-ḡél labiruḡ, ḡatun búnkulla gaiya bon tetti. Minnuḡ banùn noa barun piriwálo wain-ḡél koba ko?

16 Uwánùn wal noa tanan búnkilliko barun upillikan-ko, ḡatun ḡunùn wal wain-ḡél taraikan ko. Ġatun ḡurra bara ba unni, wiya gaiya bara, Kámunbi yikora Eloito.

17 Ġatun noa barun nakilliela, ḡatun wiyá, Minariḡ-ke unni upatoara yanti, Tunuḡ ta wareka wittilli-kán-to, unnoa ta katéakánùn wokka ka waiyakan ta wolluḡ?

18 Ġan-ba puntimullinún untoa tunuḡ ka tiirpuntimullinún, wal; ḡan kinba puntimullinún, minbinùn wal bon muta-mutan.

19 Ġatun tanoa-kál-bo kota bara piriwálo hiereuko ḡatun ḡarammateuko mankilliko bon; ḡatun bara kinta kakulla konará tin; kulla bara ḡurrá, wiya noa ba unni parabol barun kin.

20 Ġatun bara bon tuminéa, ḡatun yuka barun ḡakoiyellikan, ḡakoḡkilliko barunbo kùri murraráḡ-tai,

gurra-uwil koa bara ġikoúmba wiyellikanne, yaki tin mara-uwil koa bara bon kaiyu kabo kobána kinko.

21 Ġatun wiya bon bara, wiyelliela, Piriwál, ġurran ġéen wiyan bi ba tuloa, kinta kora bi kauwa taraikan tin kúri kurriġ tin, wonto bi ba wiyan tuloa wiyellikanne Eloi koba:

22 Wiya tuloa ta ġukilliko ġearun tullokan ġikouġ kin Kaithari kin, ġa keawai?

23 Wonto noa ba ġurra ġakoiya barúnba, ġatun wiya barun, Yakoai nura tia numan?

24 Túġunbilla tia wakál denari. Gan kiloa unnoa ġoara ġatun upatoara unni ta? Wiyayelléun bon bara ġatun wiyelliela, Kaitharúmba ta.

25 Ġatun noa wiya barun, Koito Kaithari kinko ġuwa Kaitharúmba ta, ġatun Eloi kinko unnoa tara Eloi-úmba ta.

26 Ġatun keawai bara man pa ġikoúmba wiyelli-ta mikan ta barun kin kúri ka: ġatun mupai kakulla bara.

27 Uwa ġaiya taraikan barun kinbiruġ Thadukaioi kabiruġ; bara ġurramaigaye moron ta katéa-kánun tetti kabiruġ; ġatun bara bon wiyá,

28 Wiyelliela, Ela Piriwál Mothéto noa upa ġearun, Taraikan koba ba kóti tetti kánun ba porikunbai ġikoúmba ta, ġatun tetti noa ba kánun, wonnai korien, mara-uwil koa ġikoúmba kóti bounnoun ġikoúmt porikunbai ka-uwil koa wonnai ġikoúmba koti koba.

29 Yakita ġaiya warán kakulla kótita theben ta: ġatun kurri biruġ ko búmbéa porikunbai kakilliko, ġatun tetti kakulla, wonnai korien.

30 Ġatun willi-kaba-ko deuteroto búmbéa bounnoun porikun bai kakilliko, ġatun tetti noa kakulla, wonnai korien.

31 Ġatun willi-kaba-ko trito-to búmbéa bounnoun porikunbai kakilliko; ġatun yaki-bo thebento; ġatun bara keawai wimba wonnai, ġatun tetti bara kakulla.

32 Willuġ ta tetti ba bountoa nukuġ.

33 Ġanúmba barun kinba unnoa porikunbai kánun kakilliko moron ba katéa-kánun tetti kabiruġ? kulla bara thebento bounnoun búmbéa porikunbai kakilliko.

34 Ġatun noa Iéthuko wiyayelléun, wiyelliela barun, Wonnai ta untikál búmbillan porikunbai ġatun ġukillaiko búmbilliko;

35 Wonto ba bara murrárag-tai kánun uwolliko unta kolaġ tanai tako purrai tako, ġatun moron kakilliko tetti kabiruġ, keawai bara búmbúmbillan, keawai ġukitan búmbilliko:

36 Keawai wal bara tetti banún yukita; kulla bara yanti kátan aġelo kiloa; ġatun wonnai tara kátan Eloi-úmba,

kátan bara wonnai tara ġali koba moron kánun tetti kabiruġ.

37 Ġatun Mothéko noa ba túgaiya wakál la kulai ta, bouġbuġġa barun tetti-tetti kabiruġ, wiya noa ba bon Yehóanuġ, Eloi ta Abáramúmba, ġatun Eloi ta Ithákúmba, ġatun Eloi ta Yacobúmba.

38 Keawai noa Eloi ta barúnba tetti-tetti koba, wonto ba barúnba moron koba; kulla yantin moron kátan ġikouġ kin.

39 Taraito bara ġárammateukállo wiya ġaiya, Piriwál, murrá ráġ bi wiyan.

40 Ġatun yukita keawai bara bon wiya pa kinta-kan-to.

41 Ġatun noa barun wiyá, Yakoai bara wiya Kritht ta yinal ta Dabidúmba?

42 Ġatun Dabidto noa niuwoabo wiyá, biblion kaba tehillim koba, Yehóako noa wiya bon Piriwál emmoúmba, Yellawolla bi túġkaġkeri ka emmouġ kin,

43 Uma-uwil koa baġ barun bukkakan ġikoúmba yulogél ko kakilliko ġikouġ.

44 Dabidto noa ba wiya bon Piriwál yitirra, yakoai ġaiya noa yinal ta ġikoúmba?

45 Wiya ġaiya noa barun ġikoúmba wirrobullikan mikan ta yantin ta kúri ka,

46 Yakoai nura barun kai ġárammateu tin, pitál koa bara uwa-uwil kurrawitaikan, ġatun umulliko ġukilligél laba ko, ġatun yellawolligél la wokka ka thunagóg ka, ġatun piriwál-gél takilligél laba;

47 Mantan bara kokera ba mabogun koba, ġatun umánun wiyellikanne-ta kurra-uwai túgunbilliko: yaki tin bara kánun kauwál tetti kakilliko.

21

1 ĠATUN noa nakulla wokka-laġ, ġatun nakulla barun porrólkan wúnkilliela ġutoara barúnba wúnkilligél la.

2 Ġatun noa nakulla tarai mabogun mirrálkan wúnkilliela bountoa lepto buloara unta ko taroġ kako.

3 Ġatun noa wiya barun, Wiyan baġ nurun tuloa, ġali mabogunto mirrállo wúnkulla kauwál ta bara yantin kearan.

4 Kulla yantin ġali wúnkulla bara tullokan barúnba kauwál labiruġ ġutoara Eloi koba ko: wonto bountoa ba bounnoun kinbiruġ mirrál koba wúnkulla yantin tullokan bounnounba.

5 Ġatun winta koba wiyelliela hieron tin, umatoara unni korien tunuġ ko murraráġ ko ġatun ġutoara, wiya noa,

⁶ Unni tara natan nura ba, uwanán ta purreáğ kariğ ka; korien ġaiya ba wakál tunuğ wokka-ka-wokka-ka, yantin wal warekullinún barán.

⁷ Ġatun bara bon wiyá, wiyelliela, Piriwál, yakounta-ke unni tara kánún? ġatun minariğ túğa kánún unni tara ba ġaiya kánún?

⁸ Ġatun noa wiyá, Yakoai nura, ġakoiya kora koa nura ka-uwil; kulla kauwál-kauwállo tanan uwánún emmouğ kin yitirra, wiyellinún, ġatoa ta (Kritht ta); ġatun papai ta kakillin; yanoa uwa yikora nura barun.

⁹ Ġurránún ġaiya nura ba wurawai kauwál ġatun koakillai ta ba, kinta kora nura: kulla unni tara kánún wal kurri-kurri, kulla wirán keawai kánún kabo.

¹⁰ Wiya ġaiya noa barun, Bara kúriko wuruwai wal kánún barun kúriko, ġatun bara piriwál koba barun piriwál koba ko:

¹¹ Ġatun purrai tako pulululu kakilliko winta ka bo, ġatun kunto korien ta ko, ġatun munni kauwálkan; ġatun kinta nakilli tara ġatun kauwál kánún túğa morokó kabiruğ.

¹² W onto ba kurri-kurri ka unni tara ba kánún, manún wal bara máttároo nurun, ġatun yarakai nurun umánún, ġumullinún nurun thunagóg kako, ġatun jail ko, mantoaro nurun mikan ta ko piriwál lako, ġatun wiyellikan tako emmouğ kinko yitirra ko.

¹³ Ġatun unni ta kánún nurun túğa kakilliko.

¹⁴ Yanoa nura kota yikora minki ko, minariğ nura wiyayellinún.

¹⁵ Kulla bağ ġunún nurun kurraka ġatun ġuraki kakilliko, keawai wal yantin bara nurúnba bukka-kan-to kaiyu kánún wiyayelliko ġa pirriral umulliko.

¹⁶ Ġatun nura ġakoiyellinún wal nurun biyuğbaito ġatun kóti tako kariğ ko, ġatun winta nurun kinbiruğ búnnún wal tetti barun kai.

¹⁷ Ġatun nurun yarakai umánún yantinto, emmoúmba tin yitirra tin

¹⁸ Wonto ba keawai wal wakál kittuğ ġikouğ, kinbiruğ wolluğ kabiruğ tetti kánún.

¹⁹ Murrái kakillikanne nurúnba ka, miromulla nura marai nurúnba?

²⁰ Ġatun nanún nura ba Hierothalem kirrai-kirrai ta ba konara ba ġurrulla papai ta ba ġaiya wari-warekulli ta ba unnuğ.

²¹ Murrabunbilla ġaiya barun Iudaia kaba waita bulkará kolağ; ġatu uwabunbilla barun willi kaba waita warai tako; ġatun uwabunbi yikora barun tanan koruğ kaba untako.

22 Kulla yakita unti tara purreåg ka bukka kakillikanne, kauwil koa yantin upatoara kánùn wal kakilliko.

23 Yapallun bara wonnaikun gätun bara pittallikun, yakita gäiya purreåg ka! kulla wal kánùn kauwál yarakai purrai ta, gätun bukka unti yantin ta küri ka.

24 Gätun bara tetti kapaiyinùn yirrá biruğ, gätun barun yutinùn wal mantoara kakilliko yantin tako purrai kariğ kako: gätun Hierothalem wattawánùn barán bara ethánékál-lo, yakita kalai tako barúnba koba göloin kánùn ethánékál.

25 Gätun gäiya kánùn wal túga punnál la, gätun yellana ka, gätun mirri ka; gätun purrai taba yarakai ta barun kin küri ka, gätun kinta kauwál korowa ta gätun bókkalog kólbilağbullin;

26 Küri koba búlbúllo kotan kinta-kan-to, gätun nakilli tabiruğ gáloa tara kotanan ba uwánùn purrai kolağ; kulla wal barun toломánùn wal kaiyukan ta moroko koba.

27 Gätun yakita gäiya wal nanùn Yinal ta küri koba tanan uwollillùn yareil loa kaiyu koa, gätun killibinbin koa kauwál loa.

28 Gätun kánùn ba unni tara paipinùn, na-uwa wokka-lağ, gätun wokka-lağ kauwa kia-kia nurúnba wolluğ; kulla tanan uwánùn paipai nurúnba wommunbillikanne-ta.

29 Gätun noa wiya barun wakál parabol; Na-uwa kokuğ ta, gätun yantin külai ta;

30 Paikullinùn bara ba, nanùn nura gätun guurránùn nura nurun kinbiruğ wunál kátan paipai taba.

31 Yaki kiloa nura, nanùn nura ba unni tara paikulliko, gurulla gäiya nura piriwál koba Eloï koba kátan papai taba.

32 Wiyan tuloa nurun bağ, Keawai unni willuğgél tetti-tetti kánùn, yakita-ko göloin ba kánùn.

33 Moroko ta gätun purrai ta kánùn wal waita uwánùn, wonto ba keawai wal emmoúmba wiyellikanne unni tara keawai wal waita uwánùn.

34 Gätun yakoai nura nurabo, kauwa ba yantin ta nurúnba búlbúl matayel koa katéa-kùn gätun kuttawaiban koa katéa-kùn, gätun umillikéün koa katéa-kùn gali koba moron koba, gätun yanti ta purreåg ka paipinùn gati nurun kin.

35 Kulla pika kiloa yanti uwánùn untoa purreåg ka barun kin yellawan yintin ta yaki tin purrai ta.

36 Tumimilla nura, gätun wiyellia yanti-katai to, ka-uwil koa nura murraråg kakilliko moron ko unti tara biruğ paikullinùn wal gätun garokilliko mikan tako yinal lako küri koba ko.

³⁷ Ġatun purreaġ ka wiyelliela noa murrug ka hieron la; ġatun noa uwa waita tokoi ta, ġatun yellawa noa bulkára ġiakai yitirra Elaión ka la.

³⁸ Ġatun yantin bara kúri uwa ġorokan ta ġikouġ kinko hieron lako, ġurrulliko bon.

22

¹ YAKITA kakulla papai takillikanne nulai lebben korien koba, ġiak yittira Pathak.

² Ġatun bara piriwál hiereuko ġatun ġàrammateuko nukilliela búnkilli kolaġ bon tetti wirrilliko; kulla bára kinta kakulla kúri tin

³ Pulóġkulléün noa Thatánto murrug ka bon Iudathkin, tarai yitirra ġiakai Ithákariot, wakál noa dodeka kabirug.

⁴ Ġatun noa waita uwá, ġatun wiyelliela barun piriwál hiereunug ġat barun kapátin, yakoi noa ba ġakoyánún bon barun kin.

⁵ Ġatun pitál kakulla, ġatun bara wiya ġukilliko bon arguro.

⁶ Ġatun noa wiyai, ġatun mittilliela noa ġakomulliko bon barun kin, yakita bara ba konara waita ġaiya uwa.

⁷ Kakulla ġaiya purreaġ nulai lebben korien ta, yakita Pathak bunnüm wal ba tetti.

⁸ Ġatun noa yuka Peternug ġatun Ioannenuġ, wiyelliela, Yuriġ uwolla umulliko Pathak ta, ta-uwil koa ġéen.

⁹ Ġatun bara bon wiyá Wonta-ke ġéen umánún?

¹⁰ Ġatun noa barun wiyá, A! nauwa nura, yakita uwánún nura ba kokerá kariġ ka, unta ġaiya nurun wakállo kúriko wimbi-kaba-kan-to kokoin-kan-to nuggurra uwánún nurun; wirrobulla bula bon murrug kolag kokerá kolag unta-ko pulóġkullinún noa ba.

¹¹ Ġatun wiyánún nura bon kokeratin, Piriwallo wiyan bin, Wonnug waiyakan takilligél, untoa baġ ba tanun Pathak ta emmoúmba katoa wirrobullikan toa?

¹² Ġatun nurun túġkaiyánún wal noa kauwál ta waiyakan wokka kaba wupitoara: unnug umulla.

¹³ Ġatan bara waita uwa, ġatun nakulla bara unni tara yantin ba wiya barun: ġatun bara upéa Pathak ta.

¹⁴ Ġatun yakita kakulla hóra ba, yellawa noa barán, ġatun dodeka ta apothol ta ġikouġ katoa.

¹⁵ Ġatun noa barun wiyá, Kauwál ta emmoúmba kotatoara takilliko unni Pathak ta nurun katoa, ta-uwil koa kurri-kurri tetti kolaġ ke baġ:

¹⁶ Kulla baġ wiyan nurun, Keawai wal baġ tanún unta-kál kabo ba kánún piriwál koba ka Eloí koba.

17 Ġatun noa mankulla wimbi, ġatun pitálma ġaiya noa, wiyelliela, Mara unni ġukillai koa nurabo:

18 Kulla baġ wiyen nurun, Keawai wal baġ pittánun yeai tabiruġ ampelo tabiruġ, kabo koa uwa-uwil piriwál koba Eloi koba tanan.

19 Ġatun noa mankulla arto ta, ġatun pitálma ġaiya noa, ġatun yirbuġġa, ġatun ġukulla barun, wiyelliela, Unni ta emmoúmba murrin ġutoara nurun kin: umulla unni yanti ġurrulliko tia.

20 Yantibo wimbi takilli biruġ yaréa ka, wiyelliela, Unni wimbi ta wiyatoara ta buġgaikál emmouġ kinbiruġ ġorog kiroapa nurun kai.

21 A! na-uwa, unni ta máttára ġikoúmba ġakoyelli-kan-to tia, emmouġ katoa ba takilligél laba.

22 Yuna bo ta wal noa uwánun Yinal kúri koba, yanti wiyatoara; yapallun unnoa kúri ġakoyelli-kan-to bon ba!

23 Ġatun bara wiyellan barabo, ġan-to barun kinbiruġ-ko umánun ta unni.

24 Ġatun koakillan bara barabo, ġan-ke kánun piriwál barun kinbiruġ.

25 Ġatun noa wiya barun, Bara ta piriwál ethánékál koba katilléun bara; ġatun bara ta katillikan ġiakai yitirra murroġ-tai.

26 Wonto nura ba keawai yanti kánun; wonto noa kurrikog nurun kinba, kámunbilla bon yanti mitti; ġatun noa piriwál kátan, yanti umullikan ta.

27 Wonnug-ke kauwál unnug, niuwoa yellawan noa ba takilli ta, niuwoa umánun noa ba? wiya, unni ta noa yellawollin ba takilli taba? wonto baġ ba kátan nurun kinba yanti niuwoa ba umullikan ta.

28 Nura ta emmouġ kin minkéa emmouġ ka ta numatoara:

29 Ġatun ġutan nurun baġ kakilliko piriwálgél lako, yanti tia emmoúmba Biyuġbaito ġukulla tia;

30 Ta-uwil koa nura ġatun pitta-uwil emmouġ ka ta takilligél la emmouġ ka ta piriwálgél la, ġatun yellawa-uwil yellawolligél la piriwál koba ka, wiyellin barun konara dodeka ta Ithárael koba.

31 Ġatun noa piriwállo wiyá, Ela Thimon, Thimon! ġurrulla, Thantánto noa wiyen bin mankilliko kirrai-kirrai koa biloa uma uwil yanti wiet kilo:

32 Wonto baġ ba wiyelléun ġirouġ kai ġurra-uwil koa bi; ġatun minki bi ba kánun, pirrallmulla ġaiya barun bi kóti ta ġiroúmba.

33 Ġatun noa wiya bon, Piriwál, kátan bağ unni miriğil uwolli kolağ ġikouğ katoa ko jail kolağ ġatun tetti kakilli kolağ.

34 Ġatun noa wiyá, Wiyan banuğ, Peter, keawai wal mukka ko tibbono wiyánun unti purreağ ka, kurri-kurri ka bi ba ġakoyánun tia ġoro-ka ġimillin bi tia ba.

35 Ġatun noa wiya barun, Yuka nurun bağ ba yinuğ korien, ġatun pika korien, ġatun tuğganóğ korien, wiya, nura minariğ lo? ġatun bara wiyá, Keawai.

36 Wiya ġaiya noa barun, Wonto ba yakita unti, niuwoa ba yinuğkan, mamunbilla bon unnoa, ġatun yanti pika; ġatun niuwoa yirra korien, ġumunbilla kirrikin ġikoúmba, wakál koa noa ġukilli ko.

37 Wonto bağ ba wiyan nurun, unni ta upatoara ka-uwil koa emmouğ kin kakilliko ġiakai, Tumbitoara noa barun kin yarakai willuğ ka: kulla unni tara emmouğ kin ba kakillinun ġoloin ko.

38 Ġatun bara wiyá, Piriwul, na-uwa unni tuloa buloara yirra. Ġatun noa wiya barun, Tantoa-bo-ta

39 Ġatun noa uwa warrai koba, ġatun waita uwa uwolli kolağ bulkára kolağ Elaión ko la kako; ġatun ġikoúmba wirrobulli-kan wirroba bon.

40 Ġatun uwa noa ba unta, wiya ġaiya noa barun, Wiyella, keawai koa nura pulóğkulli korien yarakai kolağ.

41 Ġatun noa waita uwa barun kinbiruğ yanti kilo tunuğ koba pintia, ġatun waroğbuğko upullin barán, ġatun wiyá,

42 Wiyelliela, Biyuğ, wiya bi unni wimbi manun emmouğ kinbiruğ: yanoa emmoúmba kotellikanne ġiroúmba ta kámunbilla kakilliko.

43 Ġatun paipéa wakál aġelo moroko kabiruğ pirriral-mullin bon.

44 Ġatun kirrinkan noa kanwálkan, wiyelliela noa pirriral butti; ġatun ġikoúmba kurrol upulléun barán purrai kolağ yanti kiloa komonba kauwál ġoroğ koba.

45 Ġatun bouğkulléun noa ba wiyelli tabiruğ, ġatun uwa ġikoúmba tako wirrobullikan tako, nakulla ġaiya noa barun birriki birriki minkikan,

46 Ġatun noa wiya barun, Minariğ tin nura birrikin? Bouğkullia ġatun wiyella, uwéa-kun koa nura yarakai kolağ.

47 Ġatun yakita wiyelliela noa ba, a! konara, ġatun noa yitirra ġiakai Iudath, wakál ta dodeka kabiruğ, uwa ġanka barun kin, ġatun uwa ġaiya noa papai Iéthu kin, búmbúmkakilliko.

48 Wonto noa ba Iéthuko bon wiya, Ela Iudath! ġakoman binuġ Yinal kùri koba búmbuġgullito?

49 Nakulla bara ba ġikouġ kinba minnuġ-bulli kolaġ, wiyabon bara, Ela piriwál! wiya, ġéen búntan yirra ko?

50 Ġatun wakál barun kinbiruġ kunbuntéa wakál umul-likan hiereu koba piriwál koba, ġatun kunbuntéa bon túġkaġ-keri ġurréuġ.

51 Ġatun Iéthuko noa wiyayelléun, ġatun wiyelliela, Kamunbilla nura unni. Gatun bon noa numa ġurréuġ ġatun turon bon uméa-kan

52 Wiya ġaiya Iéthuko barun piriwál hiereu koba, ġatun barun kapátin hieron koba, ġatun barun ġarrokal, uwa bara ġikouġ kin, Wiya, nura tia uwan yanti mankiye ko yarakaikan ta, yirrakan ġatun kotarakan?

53 Kakulla baġ ba nurun kin yanti-katai purreaġ ka hieron ka, keawai nura tia manpa máttarro: wonto ba unni yakita ta katan nurúnba ġatun kaiyukan tokoi tako.

54 Mankulla ġaiya bara bon, ġatun yutéa bon, mankulla ġaiya bon kokera ko piriwál koba kako hiereu koba kako. Gatun Peterko noa wirroba kaluġ kolaġ.

55 Ġatun upilléun bara ba koiyuġ ko willi ka kokera, ġatun yellawa yantin, Peter ġaiya noa yellawa barun kin.

56 Ġatun taraito murrakinto nakulla bon, yellawa noa ba koiyuġ ka ġatun pimmilliela bon pirrallo, ġatun wiya, Unni noa kùri kakulla ġikouġ katoa.

57 Ġatun noa ġakoiya bon, wiyelliela, Ela murrakin! keawai bon baġ ġimilli korien.

58 Ġatun toanta taraito bon nakulla, ġatun wiyelliela, Gintoa ta yanti bo barúnba. Gatun noa Peterko wiyá, Kùri, keawaran baġ.

59 Ġatun, yakita toanta, wakál hora ta yukita, taraito wiya pirralma wiyelliela, Yuna bo ta unni kuri kakulla ġikouġ katoa; kulla noa Galilaiakál.

60 Ġatun noa Peterko wiyá, Ela kùri! keawai baġ ġurran yakoai bi ba wiyán. Ġatun wiyelliela noa ba, tanoa-kal-bo muk-kaka-ko ġaiya wiya tibbinto.

61 Ġatun noa Piriwál warkulléun, ġatun nakilléun bon Peternuġ. Ġatun Peterko noa ġurra wiyellita Piriwál koba, wiya bon noa ba ġiakai, Gikoyánun wal bi tia kurri-kurri tibbinto muk-kaka ko wiyánun ġoro-ka.

62 Ġatun Peter noa uwa warrai koba, ġatun túġkilléun ġaiya noa kauwál.

63 Ġatun bara kùriko mankulla bon Iéthunuġ béelma bon, ġatun búnkulla bon.

64 Ġatun munmin bara ba upéa bon, búnkulla ġaiya bon bara ġoará, ġatun wiya bon, wiyelliela, Wiyella bi, ġanto-ke bin búnkulla?

65 Ġatun kauwál-kauwál taraikan yarakai wiya bara ġikouġ kin.

66 Ġatun purreáġ ba kakulla, kau-umullan ġaiya bara ġarrotai kúri koba, ġatun bara piriwál hiereu koba, ġatun bara ġárammateu, ġatun yutéa ġaiya bon kau-umulligél lako barúnba tako,

67 Wiyelliela, Kritht ta bi unni? wiyella ġearun. Ġatun noa wiya barun, Wiyánún nurun baġ ba, keawai ġaiya wal nura ġurránún:

68 Ġatun wiyánún nurun baġ ba, keawai wal nura wiyaiyellinún tia, keawai wal nura tia wamunbinún.

69 Kabo noa Yinal kúri koba yellawánún túġkaġ ka kaiyukan ta Eloi koba ka.

70 Wiya ġaiya bara yantinto, Yinal ta bi unni Eloi koba? Ġatun noa wiya barun, Wiyán nura ġatoa ta unni.

71 Ġatun bara wiya tantoa ta, Yanoa ġearun kin ġurrullikanto taraito? kulla ġéen ġurra ġéebo kurraka kabirug, ġikouġ kinbirug kóti kabirug.

23

1 ĠATUN bara yantin konara bouġkulléún, ġatun yutéa bon Pilato kin.

2 Ġatun bon bara pirralma, wiyelliela, Ġurra ġéen bon unni ġakoyelliela noa ba barun kúri willuġġél, ġatun wiyelliela, yanoa ġuki yikora tullokan Kaitharinuġ, wiyelliela, niuwoa-bo-ta Kritht ta wakál ta Piriwál.

3 Ġatun Pilato-to wiya bon, wiyelliela, Ġa ġintoa ta Piriwál kátan barúnba Iudaioi koba? Ġatun noa wiyayelléún bon, ġatun wiyá, Ġintoa ta wiyán.

4 Wiya ġaiya noa Pilato-to barun piriwál hiereu ġatun barun kúri, Keawai baġ ġurra pa yarakai unti kúri ka.

5 Ġatun bara bukka-buttibuġkáa, wiyelliela, Pirralman noa barun kúri wiyellin, yantin ta Iudaia ka, Galilaia tinto unti kolag.

6 Ġurra noa ba Pilato-to Galilaia ka, wiya noa, Unni kúri Galilaiakál?

7 Ġatun ġurra noa ba Herodúmba-kan noa wottaikan, yuka bon noa Herod kinko, yakita ġaiya niuwoabo kakulla Hierothalem ka.

8 Ġatun nakulla bon noa ba Herodto Iéthunuġ, pitál ġaiya noa kátan kauwál, kulla noa natelli ba bon yuraki tabirug,

kulla noa ġurra kauwállan ġikouġ kinba; ġatun nakilliko tarai umatoara ġikouġ kai.

⁹ Wiya ġaiya bon noa wiyellikanne kauwál-kauwál; wonto noa ba keawai wiyelli pa bon.

¹⁰ Ġatun bara piriwál hiereu ġatun bara ġárammateu ġarokilliela, ġatun pirralmulliela bon kauwál.

¹¹ Ġatun Herod katoa ba bara wuruwai koba ġurramaiġa bon bara, ġatun béelma bon, ġatun wuda bon konéin to kirrikin to, ġatun yukéa-kan bon Pilato kinko.

¹² Ġatun unta purreaġ ka wakál la, Pilato ġatun Herod kóti bula umullan: yakita unta kakillan bula bukkakan bula-bo.

¹³ Ġatun Pilato-to noa kau-wiya noa ba barun piriwál hiereu, ġatun barun piriwál, ġatun barun kúri,

¹⁴ Wiya ġaiya barun, Mankulla nura bon unni kúri eummouġ kinko yanti wakál noa ġakoya-uwil ba kúri; ġatun, a! ġurulla, nuiya ta bon baġ unni mikan ta nurun kin keawai baġ ġurrapa yarakai ġikouġ kin, ġinoatara tin pirralma bon nura:

¹⁵ Keawaran, keawai Herodto: kulla baġ yuka nurun ġikouġ kin; ġatun nauwa, keawai ġali tin tetti korien noa kánun.

¹⁶ Wélkorinún wal bon baġ, ġatun wamunbinún ġaiya bon.

¹⁷ (Kulla noa buruġbuġġánun wal wakál yakita ta takillikan ne ta.)

¹⁸ Ġatun bara kaaibulléun wakállu purawai, wiyelliela, Yuriġ unni kúri; ġatun buruġbuġgulla bon Barabbanuġ ġearun kinko: ¹⁹ (Ġali noa wakál wuruwai tin kokerá ġatun búnkilli tin tetti tin wúnkulla bon jail ka.)

²⁰ Koito noa ba Pilato-to kotelliela buruġbuġgulliko bon Iéthunuġ, wiyéa ka barun.

²¹ Wonto bara ba wiyá, wiyelliela, Buwa bon tetti, buwa bon tetti.

²² Ġatun noa barun wiya yukita ġoro-ka, Minariġ tin? minariġ noa yarakai umá? keawai baġ ġurrapa taraikan ġikouġ kin ġaloa kolaġ búnkilli kolaġ tetti wirrilliko; wélkorinún wal bon baġ, ġatun wamunbinún bon.

²³ Ġatun bara tanoa-kál-bo pulli kakulla kauwál, wiyelliela, búwil koa bon tetti. Ġatun pulli barúnba ġatun barúnba piriwál hiereu pirral kakulla.

²⁴ Ġatun Pilato-to noa wiyá, ka-uwil koa yanti wiya bara ba.

²⁵ Ġatun noa bon buruġbuġga barun kin unni bon wuruwai tin ġatun búnkilli tin tetti tin wúnkulla bon jail

ka wiyatoara barúnba; ġatun noa bon Iéthunug wamunbéa barun kin.

²⁶ Ġatun yutéa bon bara ba yuriġ, mankulla ġaiya bara wakál Thimónnuġ Kureniaakál ta, tanan uwolliela koruġ tin, ġatun wupéa bara ġikouġ kin taligkabillikanne, kurri-uwil koa noa willuġ tin Iéthu katoa.

²⁷ Ġatun wirroba bon bara kauwállo konaro, ġatun bara nukuġ-ko, túgkilliela ġatun minki kakilliela ġikouġ kai.

²⁸ Wonto noa ba Iéthu warkulléun barun kai koba, wiyá, Yináلكun Hierotilalemkálin, túġki yikora emmouġ kai, wonto ba túgkillia nura nurunbo, ġatun nurun kaiko wonnai tara ko.

²⁹ A! na-uwa, purreuáġ kariġ tanan uwollinún, yakita unta wiyánún bara ba, Murrárug bara wonnai korien, ġatun unnuġ tara pika keawai pórkulli korien, ġatun paiyil keawai pittelliko.

³⁰ Yakita ġaiya bara wiyellan bulkára kariġ, Puntimullia gearun kin, ġatun yúnko ko, Wutilla gearun.

³¹ Ġatun uwollinún bara ba unni tara kúlai ta kiruġ ka, minnuġ banún wal kúlai ta turrál la?

³² Ġatun unnuġ bula taraikan yarakai willuġ, yutéa ġikouġ katoa wúnkilliko tetti wirrilliko.

³³ Ġatun uwa bara ba unta ko, ġiakai yitirra Kalábary, unta ġaiya bara búnkulla bon ġatun bulun yarakai bula, wakál ta túgkaġ-keri ka ġatun tarai ta wunto-keri ka.

³⁴ Wiya ġaiya noa Iéthuko, Biyuġ, kámúnbilla barun, kulla bara keawai ġurra korien umulli ta. Ġatun toinbillan bara kirrikin ġikoumba, ġatun wupillan woiyo.

³⁵ Ġatun bara nakilliela ġarokito. Ġatun bara piriwál yantibo barun katoa béelmulliela, wiyelliela, Miromá noa taraikan; miromabunbillia bon ġikouġ kóti, wiya noa ba Kritht ta, ġirimatoara Eloí-úmba.

³⁶ Ġatun bara militiko béelma bon, uwolliela ġikouġ kin, ġatun nupilliela bon aket,

³⁷ Ġatun wiyelliela, Wiya bi ba piriwál Iudaioi koba, miromullia bi ġintoabo kóti.

³⁸ Ġatun upulléun wakál upatoara wokka ka ġikouġ kin pulli Hellenik koba, ġatun Latin koba, ġatun Hebáraio koba, ġiakai, Unni ta Piriwál Iudaioi koba.

³⁹ Ġatun wakállo yarakai bulun kinbiruġ-ko, kakilliela ba kúlai ta, béelmulliela bon, wiyelliela, Wiya bi ba Kritht ta, miromullia bi ġintoabo ġatun gearun.

40 Wonto ba taraito wiyayelléuun, koakilliela bon, wiyelliela, Keawai bi kinta korien Eloi kai, gátun gíntoa ta kátan wakál la umatoara?

41 Gátun gálin yakita murráràg umá; yaki tin gálin kai umatoara tin: wonto noa ba gáli kúriko, keawai noa yarakai umá pa.

42 Gátun noa wiya Iéthunuğ, Piriwál, gurrulla bi tia, uwánun gáiya bi ba piriwálgél lako gírouğ ka tako.

43 Gátun noa Iéthuko wiya bon, Yuna bo ta wal bağ wiyán gírouğ, Unti buğgai purreàg ka kánun bi tia emmouğ katoa Parádeith ka tako.

44 Gátun yakita kakulla hora ka hekto ta, tokoi ta kakulla yantin ta purrai ta katéa ka hóra kako nain tako.

45 Gátun punnál ta tokoi kakulla, gátun kirrikin ta hieron kako yiirkulléun búlwa koa.

46 Gátun noa ba Iéthuko kaaibulléun wokka wiya noa, Biyuğ, wunún bağ emmoúmba marai gírouğ kin máttára; gátun wiyelléun noa ba unni, wúnkulla gáiya noa marai

47 Yakita gáiya noa ba kenturionko nakulla unni umatoara, pitálma noa Eloinuğ, wiyelliela, Yuna bo ta wal murráràg unni kúri.

48 Gátun bara yantin kúri uwa nakilliko gála ko umatoara ko, wirrilléun bara wapara, gátun willuğbo bara uwa.

49 Gátun yantin gíkoúmba kóti ta, gátun bara nukuğ wirroba bon Galilaia kabiruğ, garokéa kalog ka, nakilliela unni tara.

50 Gátun kakulla wakál kúri, giakai yitirra Yothep, wiyellikan kátan; murráràg kakillikan, gátun tuloa kakillikan:

51 Gáli keawai noa pitál korien barúnba ko wiyellikanne ko gátun barúnba umatoara ko; Arimathéakál noa, wakál ta kokera Iudaioi koba; niuwoa ba mittilliela piriwál lako Eloi koba kako.

52 Unni noa uwa Pilato kin, bon wiyelliko murrin ko Iéthu koba ko.

53 Gátun noa mankulla barán, gátun muğgama kirrikin ta, gátun wúnkulla tulmun ta umatoara tunuğ ta; keawai ba unta kúri wúntelli ta.

54 Gátun unta purreàg ka tupoi-tupoi-kanne-ta, gátun papai kakulla thabbat ta.

55 Gátun bara nukuğ uwa gíkouğ katoa Galilaia kabiruğ wirroba yukita, gátun nakulla tulmun, yakoai ba wúnkulla murrin.

56 Gátun bara willuğbo, gátun mankulla aromata gátun mura; gátun koréa purreàg ka thabbat ta, yaki tin wiya-toara tin.

24

1 YAKITA kakulla puneäg ka yukita thabbat biruğ ka,goiokan ta, uwa bara unti ko tulmun tako, mankillin aromata umá bara ba, gátun taraikan uwa barun katoa

2 Gátun bara nakulla tunuğ umatoara kurrai-kurrai biruğ kurraka ko tulmun tabiruğ.

3 Gátun bara uwa murrariğ, gátun keawai bara na korien murrin ta Piriwál koba Iéthu koba.

4 Gátun yakita kakulla, kotelliela bara ba ge tin, a! buloara kúri bula garokéa barun kin killibinbin kaba kirrikin taba,

5 Gátun bara ba kinta kakilliela, gátun wünkulliela barúnba goara baran purrai tako, wiya bula barun, Minariğ tin nura nakillin moron-kan ta unti tetti-tetti ka?

6 Keawai noa unti, kulla noa waita ka ba bouğkulléún: gurrulla nura yanti wiya nurun noa ba, yakita noa ba kakulla Galilaia ka,

7 Wiyelliela, Yinal ta kúri koba wunún wal bon máttára yarakai-willuğ koba ka, gátun búnnún wal tetti, gátun purreäg ka tarai ka kúmba-ken bouğkullia kánún noa.

8 Gátun gáiya bara kotelliela gikoúmba wiyelli tara,

9 Gátun willuğbo bara uwa tulmun tabiruğ, gátun wiya unni tara barun kin dódeka ta, gátun barun yantin ta.

10 Gala bountoa Mari-ko Magdalakálin-to, gátun bountoa Ioanna-ko, gátun bountoa Mari-ko tunkan-to Yacóbo-úmba-ko, gátun taraikan-to bara nukuğ-ko barun katoa, wiya unni tara barun apotholnuğ.

11 Gátun bara ba wiyelli tara kakulla barun kin yanti kiloa gakoyelli tara, gátun bara keawai gurraiyeelli pa barun.

12 Peter gáiya noa garokéa, gátun murra tulmun tako; gátun woinkulliela barán, nakulla noa kirrikin wuntoara pitaka, gátun waita noa uwa, kotelliela unni tara kátan ba.

13 Gátun yakita purreäg ka yantibo, buloara-bula barun kinbiruğ uwa kokerá kolağ, giakai yitirra Emmaou, yakita kaloğ Hierothalem kabiruğ purloğ hekékonta ta.

14 Gátun bara wiyellan unni tara kakulla ba.

15 Gátun yakita kakulla, wiyelliela ba, gátun kotelliela bara ba, Iéthu noa niuwoabo uwa papai barun kin, gátun uwa barun katoa.

16 Wonto ba gaikuğ barúnba tullamá, gimilli korien koa bara bon.

17 Gátun noa wiya barun, Minariğ, nura unni tara wiyellan, uwollin nura ba, gátun minki kátan?

18 Ġatun wakál bulun kinbiruġ, ġiakai noa yitirra Kleopa, wiyayelléun, wiyelliela bon, Ġintoa bo ta wakál ġowikan Hierothalemkál, ġatun keawai unni tara ġurrapa kakulla ba unti tara purreaġ ka?

19 Ġatun noa wiya barun, Minariġ-ke unni wonnuġ? Ġatun bon bara wiyá, Gikouġ kin Iéthu kin Nadharetkál unni kakulla propet ta kaiyukan umulliko ġatun wiyelliko mikan ta Eloi koba kin, ġatun yantin ta barun kin kúri ka:

20 Ġatun yakoai bara ba piriwál hiereu, ġatun ġearúnba piriwál kariġ wúnkulla bon wiyayelliko tetti kolaġ, ġatun bara bon búnkulla tetti.

21 Wonto ġéen ba kota niuwoa miromulliko Itháraelnuġ: ġatun yantin unni tara ba, unni buġgai kúmba-ken-ta kátan unnoa tara umatoara biruġ

22 Kauwa, tarai bara nukuġ ġearúnba konara biruġ kota bunbéa bala ġearun, bara ġoiokéen kátan tulmun ta:

23 Ġatun keawai bara ba na pa ġikoúmba murrin, uwa ġaiya bara, wiyelliela, nakéun bara natoara aġelo kariġ koba wiya moron noa kakulla.

24 Ġatun taraikan barúnba ġearun kinba uwa tulmun kolaġ, ġatun nakulla yanti bara nukuġko wiya; keawai bon bara na korien.

25 Wiya ġaiya noa barun, A! woġkál nura, ġatun pirriral búbúl ġurrulliko yantin ta wiyatoara bara ba propet to!

26 Keawai noa Kritht kámunġinbia ta umatoara ba unni tara, ġatun uwolliko kirrikin kolaġ ġikouġ ka tako?

27 Ġatun kurri-kurri Mothe ko noa ba wiya, ġatun yantin to propet kariġ ko, ġurrabunéa ġaiya noa barun unnoa tara upatoara biruġ ġikouġ kai.

28 Ġatun bara papai uwa unta kolaġ kokerá kolaġ, unta kolaġ bara: ġatun noa puntelliela kaloġ kolaġ.

29 Wonto bara ba pirralma bon, wiyelliela, Kauwa ġearun katoa; kulla wal yaréa kakillilin, ġatun purreaġ ta waita uwollilin. Ġatun noa uwa murrariġ kakilliko barun katoa.

30 Ġatun yakita kakulla, yellawa noa ba barun katoa takilliko, mankulla noa arto, ġatun pitálma noa, ġatun yiirbuġga, ġatun ġukulla ġaiya barun.

31 Ġatun ġaikuġ barúnba buġkulléun, ġatun ġimilléun ġaiya bara bon; noa ġati kakulla barun kinbiruġ.

32 Ġatun bara wiyellan barabo, Wiya, ġearúnba búlbúl winna ba ġearun kinba ko murruġ kaba ko, wiyelliléun noa ba ġearun katoa, ġatun ġurrabunbéun noa ba ġearun upatoara ta?

33 Ġatun bouġkulléun tanoa-kál-bo ġatun willuġ ba kakulla Hierothalem kolaġ, ġatun nakulla barun hendeka ta, ġatun barun taraikan barun katoa,

34 Wiyelliela, Bouġkulléun bo ta yuna Piriwál ta, ġatun paikulléun Thimon kin.

35 Ġatun bara wiya unni tara upatoara yapiġ koa, ġatun ġimilléun bara bon yirbuġgulliela noa ba arto.

36 Ġatun bara ba wiyelliela, Iéthuko noa niuwoabo ġarokéa willi ka barun kin, ġatun wiya barun noa, Pitál nura kauwa.

37 Wonto bara ba pulul-pulul kakulla ġatun kinta-kan, ġatun kotelliela bara marai ta bara nakulla.

38 Ġatun noa wiya barun, Minariġ tin nura kinta kátan? ġatun minariġ tin nurúnba búlbúllo kotan?

39 Nauwa tia máttára emmoúmba, ġatun yulo emmoúmba, Gatoa bo: numulla tia, ġatun nauwa; kulla keawai marai koba purriuġ korien ġatun tibun korien, yanti nakulla nura tia ba emmoúmba.

40 Ġatun wiya noa ba unni, túġumbéa barun noa ġikoúmba máttára ġatun yulo.

41 Ġatun keawai bara ba ġurra pitál ko, ġatun kotelliko, wiya noa barun, Wiya, nuruúnba kunto unti?

42 Ġatun bara bon ġukulla pundol koiyubatoara makoro biruġ, ġatun pundol nuparai kabiruġ.

43 Ġatun noa mankulla, ġatun takulla barun kin mikan ta.

44 Ġatun noa wiya barun, Unni tara wiyellikanne-ta wiya nurun baġ ba, kakulla baġ ba nurun katoa, yantin koa kawil kakilliko upatoara wiyellikanne-ta Mothé-úmba, ġatun barun ba propet koba, ġatun tehillim kaba, emmoúġ kai.

45 Ġurrabunbéa ġaiya noa barun, ġurra-uwil koa bara upatoara ta;

46 Ġatun wiya noa barun, Yaki upatoara, ġatun yaki murraraġ ta Kritht ko ġikouġ kakilliko tetti ko, ġatun bouġkulliko kúmba-ken-ta purreaġ ka tetti kabiruġ:

47 Ġatun wiyabunbi-uwil koa minkikanne-ta ġatun warekullikanne-ta yarakai umullikan ko ġikouġ katoa biruġ yitirra biruġ yantin ta konara, kurri-kurri kabiruġ Hierothalem kabiruġ.

48 Ġatun nura nakillikan kátan ġali tara ko.

49 Ġatun, ġurrulla, wupin baġ nurun kin wiyatoara emmoúmba koba Biyuġbai koba: wonto nura ba minkéa kokerá Hierothalem ka, kaiyu koa nurun kauwál búlwára tin.

⁵⁰ Ġatun yutéa noa barun kalog̃ kolaġ Bethany ka bo, ġatun noa wupiléun máttára ġikoúmba wokka-laġ, ġatun pitálma noa barun.

⁵¹ Ġatun yakita kakulla, yaki pitálmulliela noa ba barun, mantilléun ġaiya bon barun kinbiruġ, ġatun kurréa bon wokka-laġ moroko kako.

⁵² Ġatun bara bon murráràġ koiyelliela, ġatun willuġ ba kakulla Hierothalem kolaġ kauwál-kan pitál-kan:

⁵³ Ġatun kakilliela murruġ hieron ka, murráràġ wiyelliela ġatun pitálmulliela bon Eloinuġ.

AMEN.